

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Warszawa, 31 sierpnia 2021 r.

DOOŚ-WDŚZOO.420.18.2020.KN.24

DECYZJA

Na podstawie art. 138 § 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735), dalej Kpa, w związku z art. 71 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 247, ze zm.), dalej ustawa ooś, po rozpatrzeniu odwołania Stowarzyszenia „Wolna Wypoczynkowa” z dnia 26 marca 2020 r. od decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi Nr 10/2020 z dnia 13 marca 2020 r., znak: WOOS.420.183.2018.MGr.24, o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia pn.: *Rozbudowa drogi krajowej nr 91 (km 0+000 do km 71+908 z wyłączeniem odcinka od km 12+959 do km 21+152) oraz obwodnicy Radomska DK42/DK91, obwodnicy Kamieńska, Rozprzry i Srocka w ciągu DK91:*

1. uchylam sentencję decyzji w części:

„w sprawie administracyjnej zainicjowanej wnioskiem z 6 lutego 2012 r. zmienionym pismem z 31 stycznia 2017 r. Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Łodzi działającej przez pełnomocnika, w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia”

i w tym zakresie orzekam:

„po rozpatrzeniu wniosku Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 6 lutego 2012 r., zmienionego pismem z dnia 31 stycznia 2017 r., o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia”;

2. uchylam punkt I.2.1 decyzji w brzmieniu:

„Podczas realizacji inwestycji prace budowlane i roboty ziemne zorganizować w taki sposób, aby ograniczyć ilość powstających odpadów (np. glebę i ziemię, w miarę możliwości, planuje się wykorzystać na miejscu – m.in. w celu wykonania warstwy podbudowy drogi, umocnienia skarp, itp.);”

i w tym zakresie orzekam:

„Niezanieczyszczoną glebę i ziemię wydobyte podczas realizacji przedsięwzięcia należy wykorzystać na potrzeby budowy drogi, m.in. do wykonania warstwy podbudowy drogi, umocnienia skarp itp., jeżeli będzie to możliwe technicznie, technologicznie i organizacyjnie;”

3. uchylam punkt I.2.2 decyzji w brzmieniu:

„Place budowy oraz ich zaplecza zorganizować w sposób zapewniający oszczędne korzystanie z terenu i minimalne przekształcenie jego powierzchni, a po zakończeniu prac teren zostanie przywrócony do poprzedniego stanu;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

4. uchylam punkt I.2.3 decyzji w brzmieniu:

„Drogi dojazdowe w miarę możliwości wytyczyć w oparciu o istniejącą sieć szlaków;”

i w tym zakresie orzekam:

„Dojazd na teren budowy i do zapleczy budowy należy prowadzić w pierwszej kolejności w oparciu o istniejącą sieć dróg. Dodatkowe drogi dojazdowe należy wytyczyć w miejscach nie kolidujących z ciekami, jeżeli będzie to możliwe technicznie, technologicznie i organizacyjnie. W przypadku konieczności przekroczenia drogą dojazdową cieku należy zapewnić swobodny przepływ wód w cieku;”;

5. uchylam punkt I.2.4 decyzji w brzmieniu:

„Front robót na odcinkach gdzie droga biegnie po nowym śladzie ograniczyć do minimum;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

6. uchylam punkt I.2.5 decyzji w brzmieniu:

„Unikać lokalizowania baz sprzętowo-magazynowych na terenach płytkiego występowania wód gruntowych, na odcinkach występowania od powierzchni gruntów przepuszczalnych, na obszarach objętych ochroną, w obrębie dolin rzecznych oraz miejsc skrzyżowania z ciekami. W przypadku braku takiej możliwości teren odpowiednio uszczelnić;”

i w tym zakresie orzekam:

„a) zaplecza budowy należy lokalizować w pierwszej kolejności w liniach rozgraniczających obszar realizacji przedsięwzięcia, w miejscach gdzie występują utwory słabo przepuszczalne bądź nieprzepuszczalne o zaleganiu zwierciadła wody poniżej 3 m p.p.t.;

b) z powyższych lokalizacji należy wykluczyć tereny:

- w obrębie dolin rzecznych oraz w odległości 50 m od cieków i zbiorników wodnych,
- występowania wód gruntowych na głębokości mniejszej niż 1 m p.p.t.,
- w granicach obszarów objętych formami ochrony przyrody,
- na odcinku od km 31+390 do km 31+670 w granicach zinwentaryzowanego siedliska 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- na odcinkach od km 46+270 do km 46+640 oraz od km 47+400 do km 47+780 w granicach zinwentaryzowanego siedliska 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*),
- na odcinkach: od km 1+500 do km 1+600, od km 3+400 do km 3+600, od km 26+100 do km 26+300, od km 28+000 do km 28+900, od km 31+600 do km 31+900, od km 34+200 do km 35+500, od km 40+000 do km 42+600, od km 45+700 do km 45+900, od km 46+600 do km 47+700, od km 52+400 do km 55+600 oraz od km 67+250 do km

77+218 w granicach głównego i krajowego korytarza migracyjnego, zinwentaryzowanych lokalnych szlaków migracji, cennych obszarów ornitologicznych oraz siedlisk rozrodczych płazów;

- c) lokalizowanie zapleczy budowy na obszarach wymienionych w lit. b możliwe jest wyłącznie na terenach przekształconych antropogenicznie;+”;

7. uchylam punkt I.2.6 decyzji w brzmieniu:

„Nie należy lokalizować zapleczy budowy i baz materiałowo-surowcowych w bliskim otoczeniu lub bezpośrednio na obszarach ochrony akustycznej, objętych strefą ochrony uzdrowiskowej, objętych strefą ochrony konserwatorskiej, leśnych lub bezpośrednio sąsiadujących z obszarami leśnymi. W km 34+500 - 35+500 ze względu na wysoką wartość ornitofauny niedopuszczalna jest lokalizacja baz sprzętowych, baz materiałowych i zaplecza budowy;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

8. uchylam punkt I.2.7 decyzji w brzmieniu:

„Do lokalizacji baz pod kątem środowiska gruntowo-wodnego najlepiej jest wybierać miejsca, gdzie od powierzchni występują utwory słabo przepuszczalne bądź nieprzepuszczalne o zaleganiu zwierciadła wody powyżej 3 m;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

9. uchylam punkt I.2.8 decyzji w brzmieniu:

„Miejsca wyznaczone do składowania substancji podatnych na migrację wodną oraz stacje obsługi samochodów i maszyn roboczych na bazie należy wyścielić materiałami izolacyjnymi. Miejsca składowania paliw należy odpowiednio zabezpieczyć warstwą izolującą i utwardzić ten teren;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

10. uchylam punkt I.2.9 decyzji w brzmieniu:

„Na terenach, gdzie prace budowlane będą prowadzone w pobliżu cieków wprowadzić rozwiązania zabezpieczające przed ich zasypaniem lub zanieczyszczeniem substancjami chemicznymi;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

11. uchylam punkt I.2.10 decyzji w brzmieniu:

„Do prac używać sprawnego technicznie sprzętu, kontrolować na bieżąco stan techniczny maszyn i urządzeń wykorzystywanych przy budowie, tak aby charakteryzowały się korzystnymi własnościami akustycznymi oraz były w pełni sprawne technicznie – zabezpieczyć to przed wyciekami oleju (i innych płynów eksploatacyjnych) oraz nie wpłynę negatywnie na stan techniczny budynków znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie analizowanej drogi;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

12. uchylam punkt I.2.11 decyzji w brzmieniu:

„Prace wykonywać z zachowaniem szczególnej ostrożności, substancji chemicznych używać zgodnie z przeznaczeniem i przechowywać je w specjalnie wydzielonych i zabezpieczonych miejscach (poza bezpośrednim sąsiedztwem koryt rzek), aby maksymalnie ograniczyć możliwość wycieków paliwa, oleju czy innych substancji bezpośrednio do ziemi i wód powierzchniowych;”

i w tym zakresie orzekam:

- „a) place budowy oraz zaplecza budowy należy wyposażyć w techniczne i chemiczne środki do ograniczania rozprzestrzeniania się, usuwania lub neutralizacji zanieczyszczeń ropopochodnych. W przypadku wycieku substancji ropopochodnych należy je niezwłocznie usunąć lub zneutralizować;
- b) w obrębie zaplecza budowy należy zlokalizować place parkingowo-serwisowe, myjnie maszyn i urządzeń oraz pojazdów budowlanych, miejsca magazynowania materiałów budowlanych oraz miejsca magazynowania odpadów;
- c) tankowanie, serwisowanie oraz parkowanie maszyn i urządzeń oraz pojazdów budowlanych należy prowadzić na terenie placów parkingowo-serwisowych;
- d) dopuszcza się tankowanie i serwisowanie stacjonarnych maszyn i urządzeń budowlanych poza placami parkingowo-serwisowymi, pod warunkiem zabezpieczenia gleby w miejscu ich posadowienia za pomocą materiałów technicznych umożliwiających ujęcie ewentualnych wycieków substancji ropopochodnych;
- e) materiały pędne oraz oleje i smary wykorzystywane na etapie realizacji przedsięwzięcia należy magazynować na terenie placów parkingowo-serwisowych. Powyższe substancje należy magazynować w zamykanych i szczelnych pojemnikach, odpornych na działanie przechowywanych w nich substancji, w miejscach osłoniętych przed działaniem czynników atmosferycznych oraz zabezpieczonych przed dostępem osób nieuprawnionych;
- f) mycie maszyn i urządzeń oraz pojazdów budowlanych należy prowadzić na terenie myjni;
- g) place parkingowo-serwisowe oraz myjnie należy zlokalizować na utwardzonym i uszczelnionym podłożu. Ponadto należy wyposażyć je w urządzenia do podczyszczania ścieków z zawieszin oraz substancji ropopochodnych;
- h) materiały budowlane oraz substancje i preparaty stosowane na etapie realizacji przedsięwzięcia, z kart charakterystyki których wynika, że mogą stanowić zagrożenie dla wód lub dla gleby, należy magazynować na terenie zaplecza budowy na utwardzonym i uszczelnionym podłożu, w miejscach osłoniętych przed działaniem czynników atmosferycznych oraz zabezpieczonych przed dostępem osób nieuprawnionych. Miejsca te należy wyposażyć w urządzenia lub środki umożliwiające ich zebranie lub neutralizację w sytuacji przypadkowego wydostania się z opakowań. Rodzaje i ilość urządzeń lub środków dostosować do rodzaju i ilości magazynowanych materiałów, substancji i preparatów. Powyższe materiały, substancje i preparaty magazynować i przemieszczać w opakowaniach producenta. W przypadku ich wydostania się z opakowań, należy je niezwłocznie usunąć lub zneutralizować;
- i) dopuszcza się magazynowanie niezanieczyszczonej gleby i ziemi przewidzianych do wykorzystania do realizacji przedsięwzięcia oraz humusu poza zapleczem budowy, z uwzględnieniem pkt I.2.5 decyzji;
- j) podłoże, o którym mowa w lit. g i h, należy wykonać przy użyciu wodoodpornych i mrozoodpornych płyt betonowych o klasie wytrzymałości minimum C35/45 uszczelnionych za pomocą elastycznych spoin odpornych na działanie czynników atmosferycznych

(temperatury, promieni UV, deszczu i powietrza) oraz substancji ropopochodnych lub przy użyciu geomembran”;

13. uchylam punkt I.2.12 decyzji w brzmieniu:

„Zorganizować place budowy i ich zaplecza zapewniając oszczędne korzystanie z terenu oraz minimalne przekształcenie jego powierzchni, drogi dojazdowe do obsługi placów budowy wytyczyć w miarę możliwości w oparciu o istniejącą sieć szlaków komunikacyjnych. Drogi dojazdowe wytyczyć w miejscach jak najmniej kolidujących z ciekami i zapewnić swobodny przepływ wód w ciekach pod drogami dojazdowymi;”

i umaram postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

14. uchylam punkt I.2.13 decyzji w brzmieniu:

„Wyposażyć zaplecza budowy w przenośne sanitariaty, które należy regularnie opróżniać lub odprowadzać ścieki bytowe do tymczasowych zbiorników bezodpływowych, a następnie wywozić do oczyszczalni ścieków przez uprawnione podmioty;”

i umaram postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

15. uchylam punkt I.2.14 decyzji w brzmieniu:

„Wydzielić na placu budowy miejsca awaryjnych napraw sprzętu oraz bieżącej konserwacji sprzętu technicznego – z uszczelnionym podłożem, zabezpieczającym skutecznie przed zanieczyszczeniem środowisko gruntowo-wodne substancjami ropopochodnymi oraz wyposażyć wymienione w niniejszym punkcie miejsca w sorbenty substancji ropopochodnych;”

i umaram postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

16. uchylam punkt I.2.15 decyzji w brzmieniu:

„Place postojowe sprzętu budowlanego, miejsca przechowywania substancji zawierających oleje i bazy materiałowe z substancjami podatnymi na migrację i cieczami, wykonać na uszczelnionym podłożu i wyposażyć w sorbenty substancji ropopochodnych;”

i umaram postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

17. uchylam punkt I.2.16 decyzji w brzmieniu:

„Tankowanie sprzętu budowlanego powinno odbywać się w miejscach i w sposób wykluczający zanieczyszczenie wód i gleby;”

i umaram postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

18. uchylam punkt I.2.17 decyzji w brzmieniu:

„W wypadku wycieków olejów z maszyn budowlanych i taboru samochodowego substancje te powinny zostać natychmiast zebrane i przekazane firmom posiadającym stosowne zezwolenia do gospodarowania tego typu odpadami;”

i umaram postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

19. uchylam punkt I.2.18 decyzji w brzmieniu:

„Ograniczyć uciążliwości związane z funkcjonowaniem placu budowy, poprzez odpowiednią organizację pracy;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

20. uchylam punkt I.2.19 decyzji w brzmieniu:

„W celu ograniczania emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych do powietrza na etapie budowy należy:

- a) ograniczyć do minimum operacje mieszania kruszywa ze spoiwem na miejscu budowy przez stosowanie do podbudowy gotowych mieszanek wytwarzanych w wytwórniach,
- b) masy mineralno-bitumiczne transportować wywrotkami wyposażonymi w rozwiązania ograniczające emisję oparów asfaltów,
- c) stosować technologie minimalizujące ilość lepiszcza,
- d) drogi dojazdowe utrzymywać w stanie ograniczającym pylenie,
- e) stosować plandeki na samochodach przewożących materiały sypkie;
- f) roboty nawierzchniowe prowadzić w miarę możliwości (o ile pozwoli na to harmonogram prac budowlanych) w okresie letnim, kiedy temperatura mas bitumicznych może być niższa, a przez to mniejsze będzie odparowanie substancji odorotwórczych;”

i w tym zakresie orzekam:

„W celu ograniczania emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych do powietrza na etapie budowy należy:

- a) ograniczyć do minimum operacje mieszania kruszywa ze spoiwem na miejscu budowy, przez stosowanie do podbudowy gotowych mieszanek bitumicznych wytwarzanych w wytwórniach,
- b) masy mineralno-bitumiczne transportować wywrotkami wyposażonymi w rozwiązania ograniczające emisję oparów asfaltów,
- c) stosować technologie minimalizujące ilość wykorzystywanego lepiszcza,
- d) drogi dojazdowe utrzymywać w stanie ograniczającym pylenie,
- e) stosować plandeki na samochodach przewożących materiały sypkie;
- f) wykonanie nawierzchni bitumicznych prowadzić w okresie letnim, jeżeli będzie to możliwe technicznie, technologicznie i organizacyjnie;
- g) zapewnić mycie kół pojazdów opuszczających teren budowy;
- h) w warunkach suchej i wietrznej pogody zraszać powierzchnie utwardzone i zmagazynowane przyzmy gruntu”;

21. uchylam punkt I.2.20 decyzji w brzmieniu:

„W momencie prowadzenia prac budowlanych, zapewnić mieszkańcom swobodny dostęp do własnych posesji;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

22. uchylam punkt I.2.21 decyzji w brzmieniu:

„Prowadzić stały nadzór nad wykonawcami robót i ich pracownikami (prace powinny być prowadzone przez odpowiednio wykwalifikowanych robotników);”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

23. uchylam punkt I.2.22 decyzji w brzmieniu:

„Należy zabezpieczyć wody powierzchniowe i podziemne przed przenikaniem zanieczyszczeń pochodzących z wyłukiwania materiałów stosowanych do budowy, wycieków płynów eksploatacyjnych z maszyn oraz przed ściekami z terenu baz budowy i zapleczu technicznego;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

24. uchylam punkt I.2.24 decyzji w brzmieniu:

„Stosować materiały budowlane spełniające standardy jakościowe określone obowiązującymi przepisami oraz normami, ze szczególnym uwzględnieniem odporności na wymywanie oraz wykazujących jak najmniejsze obciążenie dla środowiska;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

25. uchylam punkt I.2.26 decyzji w brzmieniu:

„Prace budowlane prowadzić tak, aby nie naruszyć konstrukcji znajdujących się w sąsiedztwie obiektów budowlanych. Należy prowadzić monitoring konstrukcji obiektów budowlanych znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie prowadzonych robot budowlanych pod kątem ich ewentualnych uszkodzeń. Przed rozpoczęciem robót budowlanych wykonać inwentaryzację stanu nawierzchni dróg oraz elewacji budynków położonych w odległości do 30 m od dróg narażonych na zwiększenie ruchu pojazdów ciężkich;”

i w tym zakresie orzekam:

- „a) przed przystąpieniem do prac budowlanych, w trakcie których będą wykorzystywane maszyny i urządzenia mogące być źródłem drgań technologicznych (w tym maszyny i urządzenia do: mechanicznego zagęszczania gruntu i drogowych warstw nawierzchniowych, rozbiórki nawierzchni przeznaczonych do likwidacji oraz pograżania w gruncie stalowych grodzic) należy dokonać oceny stanu technicznego budynków zlokalizowanych w odległości do 60 m od źródła drgań oraz oceny ich podatności na drgania;
- b) parametry pracy maszyn i urządzeń będących źródłem drgań dostosować do stanu technicznego budynków znajdujących się w zasięgu oddziaływania tych drgań;
- c) podczas prowadzenia prac, o których mowa w pkt I.2.26.a, należy monitorować stan techniczny budynków, z których oceny wynika, że emitowane drgania mogą być szkodliwe dla ich konstrukcji, a także poziom drgań i ich wpływ na konstrukcję tych budynków;
- d) jeżeli przeprowadzona ocena i monitoring, o których mowa w pkt I.2.26.a i pkt I.2.26.c, wykażą możliwość wystąpienia szkodliwego wpływu drgań na konstrukcję budynków, prace budowlane, o których mowa w pkt I.2.26.a, należy prowadzić z zastosowaniem technologii bezwibracyjnych (np. stosowanie pali wierconych, pograżanie stalowych grodzic za pomocą prasy hydraulicznej) lub z wykorzystaniem maszyn i urządzeń o niskiej emisji drgań (np. do zagęszczania gruntu podczas zasypywania wykopów stosować maszyny i urządzenia nieprzekraczające masy 300 kg);
- e) ocena i monitoring, o których mowa w pkt I.2.26.a i pkt I.2.26.c, powinny być przeprowadzone przez osobę posiadającą uprawnienia budowlane;
- f) ocena i monitoring, o których mowa w pkt I.2.26.a i pkt I.2.26.c, powinny być przeprowadzone zgodnie z odpowiednimi normami znajdującymi się w zbiorze Polskich Norm;”;

26. uchylam punkt I.2.27 decyzji w brzmieniu:

„Gospodarkę odpadami należy prowadzić w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz środowiska. W szczególności gospodarka odpadami nie może powodować zagrożenia dla wody, powietrza, gleby, roślin lub zwierząt, powodować uciążliwości przez hałas, wywoływać niekorzystnych skutków dla terenów zamieszkałych lub miejsc o szczególnym znaczeniu, w tym kulturowym i przyrodniczym;”

i w tym zakresie orzekam:

„a) odpady powstałe na etapie realizacji przedsięwzięcia należy magazynować na terenie specjalnie przygotowanych placów zlokalizowanych w obrębie zaplecza budowy;

b) dopuszcza się magazynowanie odpadów powstałych z wycinki drzew i krzewów (kod: 02 02 07) oraz odpadów w postaci gleby i ziemi, w tym kamieni, niezawierających substancji niebezpiecznych (kod: 17 05 04) poza zapleczem budowy, z uwzględnieniem pkt I.2.5 decyzji;

c) place przeznaczone do magazynowania odpadów niebezpiecznych należy zlokalizować na utwardzonym i uszczelnionym podłożu;

d) podłoże, o którym mowa w lit. c, należy wykonać przy użyciu wodoodpornych i mrozoodpornych płyt betonowych o klasie wytrzymałości minimum C35/45 uszczelnionych za pomocą elastycznych spoin odpornych na działanie czynników atmosferycznych (temperatury, promieni UV, deszczu i powietrza) oraz substancji chemicznych lub przy użyciu geomembran;

e) place i miejsca przeznaczone do magazynowania odpadów niebezpiecznych należy wyposażać w urządzenia lub środki umożliwiające zebranie lub neutralizację odpadów, w sytuacji ich przypadkowego wydostania się z pojemników. Rodzaje i ilość tych urządzeń lub środków należy dostosować do rodzaju i ilości magazynowanych odpadów. W przypadku wydostania się odpadów z pojemników należy je niezwłocznie usunąć lub zneutralizować;”;

27. uchylam punkt I.2.28 decyzji w brzmieniu:

„Gospodarkę odpadami prowadzić m.in. poprzez właściwe ich magazynowanie oraz przekazywanie w pierwszej kolejności do odzysku;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

28. uchylam punkt I.2.29 decyzji w brzmieniu:

„Prowadzić selektywne magazynowanie odpadów, które nie zostaną wykorzystane podczas prac budowlanych, a następnie ich odbiór przez uprawnione podmioty i dalej poddanie recyklingowi lub unieszkodliwianiu. Sposób magazynowania odpadów będzie zależał od ich rodzaju oraz potencjalnego zagrożenia, które stwarzają dla środowiska. Substancje niebezpieczne będą oddzielone od obojętnych i szkodliwych, a następnie przechowywane w odpowiednich do tego celu szczelnych pojemnikach, z kolei, np. masy ziemne magazynowane zostaną w postaci hałd;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

29. uchylam punkt I.2.30 decyzji w brzmieniu:

„Należy przyjąć następującą hierarchię sposobów postępowania z odpadami:

a) zapobieganie powstawaniu odpadów,

b) przygotowywanie do ponownego użycia,

- c) recykling,
- d) inne procesy odzysku,
- e) unieszkodliwianie;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

30. uchylam punkt I.2.31 decyzji w brzmieniu:

„Nie należy dopuszczać do mieszania się odpadów niebezpiecznych z odpadami innymi niż niebezpieczne oraz odpadami obojętnymi;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

31. uchylam punkt I.2.32 decyzji w brzmieniu:

„Odpady magazynować: w wyznaczonych, odpowiednio oznakowanych i zabezpieczonych przed dostępem osób postronnych miejscach, wyłożonych materiałami izolacyjnymi;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

32. uchylam punkt I.2.33 decyzji w brzmieniu:

„Stosować kompleksowe rozwiązania dotyczące odpadów powstających podczas prac budowlanych (m.in. wprowadzić selektywną zbiórkę odpadów na etapie ich wytworzenia, w celu skierowania maksymalnej ilości wytworzonych odpadów do odzysku czy unieszkodliwiania, a jedynie w ostateczności odpady kierować na składowisko, sprawnie organizować miejsca czasowego magazynowania powstających odpadów) – wprowadzić zakaz magazynowania odpadów bezpośrednio na gruncie;

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

33. uchylam punkt I.2.34 decyzji w brzmieniu:

„Zabezpieczyć miejsca magazynowania materiałów i odpadów oraz zaplecza socjalne przed możliwością wstępu osób nieupoważnionych, a także drobnych zwierząt;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

34. uchylam punkt I.2.35 decyzji w brzmieniu:

„Prace budowlane rozpocząć od usunięcia zieleni, najlepiej w okresie największego uspokojenia przyrodniczego (późna jesień, zima, do wczesnej wiosny);

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

35. uchylam punkt I.2.36 decyzji w brzmieniu:

„Zajęcie terenu może nastąpić w dowolnym terminie tylko pod bieżącym nadzorem przyrodniczym, na odcinkach o potwierdzonym przez nadzór przyrodniczy braku par lęgowych i na określonych przez nadzór warunkach;

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

36. uchylam punkt I.2.37 decyzji w brzmieniu:

„Ziemię urodzajną należy zdjąć z powierzchni całego pasa robót ziemnych na głębokości faktycznego stanu zalegania;

i w tym zakresie orzekam:

„Przed rozpoczęciem prac budowlanych należy zebrać urodzajną warstwę gleby (humusu) z powierzchni przeznaczonych na korpus drogi i obiekty drogowe, a następnie złożyć ją w przyzmach w pobliżu pasa robót, w miejscu wskazanym przez nadzór przyrodniczy. Przyzmy muszą znajdować się w miejscach nienarażonych na rozjeżdżanie przez pojazdy budowy i inne maszyny budowlane. Humus należy w pierwszej kolejności wykorzystać do urządzenia przepustów, półek przejazdowych, a także do rekultywacji terenu w bezpośrednim sąsiedztwie drogi, do odtworzenia warstwy glebowej wokół drogi oraz do uformowania skarp, wykopów i nasypów. Należy umożliwić wykorzystanie niezagospodarowanego humusu przez inne podmioty;”

37. uchylam punkt I.2.38 decyzji w brzmieniu:

„Pozyskany humus przeznaczony do późniejszego wykorzystania do zakładania zieleni należy po zdjęciu magazynować w regularnych przyzmach, zabezpieczonych przed dostępem osób postronnych i zwierząt;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

38. uchylam punkt I.2.39 decyzji w brzmieniu:

„Niezanieczyszczone masy ziemne pozyskiwane z wykopów, wykorzystać w pierwszej kolejności do formowania nasypów pod projektowaną drogę;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

39. uchylam punkt I.2.40 decyzji w brzmieniu:

„Niezanieczyszczone masy ziemne, w tym humus, nieprzewidziane do zagospodarowania w miejscu wytworzenia, należy traktować jako odpad i postępować z nimi zgodnie z odrębnymi przepisami dotyczącymi odpadów;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

40. uchylam punkt I.2.41 decyzji w brzmieniu:

„Masy ziemne składować z dala od drzew tak, by nie przysypywać pni drzew, nie naruszać bryły korzeniowej podczas prowadzenia prac ziemnych oraz innych prac związanych z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego w obrębie bryły korzeniowej lub krzewów, nieprzewidzianych do wycinki w sposób najmniej szkodzący drzewom i krzewom;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

41. uchylam punkt I.2.43 decyzji w brzmieniu:

„W przypadku stwierdzenia w trakcie budowy występowania w którymkolwiek miejscu zanieczyszczenia gleby lub ziemi w stopniu przekraczającym określone prawem normy, podczas realizacji inwestycji powinna być wykonana remediacja zanieczyszczonego gruntu w celu doprowadzenia go do obowiązujących norm dla substancji powodujących ryzyko w glebie lub ziemi, po wcześniejszym uzgodnieniu warunków remediacji z RDOŚ w Łodzi;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

42. uchylam punkt I.2.44 decyzji w brzmieniu:

„Masy ziemne z wykopów zanieczyszczone w stopniu przekraczającym określone prawem normy, należy przekazać do unieszkodliwienia, bądź poddać remediacji na miejscu, zgodnie z odrębnymi przepisami;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

43. uchylam punkt I.2.45 decyzji w brzmieniu:

„Miejsca składowania substancji podatnych na migrację wodną, do czasu zakończenia budowy wyścielić materiałami izolacyjnymi;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

44. uchylam punkt I.2.46 decyzji w brzmieniu:

„Po zakończeniu prac budowlanych zalecane jest przeprowadzenie rekultywacji bieżącej zdegradowanych terenów oraz uruchomienie szybkich procesów życia biologicznego na terenach o naruszonej strukturze;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

45. uchylam punkt I.2.47 decyzji w brzmieniu:

„W celu zapewnienia bieżącego rozpoznania lokalnych uwarunkowań przyrodniczych i wykrywania zagrożeń dla zwierząt prace wykonywać pod nadzorem przyrodniczym, który powinien zacząć się przed przystąpieniem do robót przygotowawczych polegających na usunięciu drzew i krzewów oraz badań archeologicznych i robót budowlanych na terenie inwestycji i powinien funkcjonować w trakcie całego etapu realizacji. W ramach nadzoru powinna zostać dokonana weryfikacja lokalizacji stanowisk występowania płazów i innych chronionych gatunków w rejonie inwestycji. Weryfikacja ta powinna wskazać m.in. ewentualne dodatkowe miejsca, gdzie należy zastosować wygradzenia ochronne przed płazami na etapie budowy. Wygradzenia te powinny zostać zamontowane przed przystąpieniem do robót przygotowawczych (o których mowa powyżej) i budowlanych. Rolą nadzoru jest również zapobieganie stratom (np. poprzez ewakuację zwierząt z zasięgu prac budowlanych), jak też zapobieganie obecności zwierząt w pasie budowy (np. przez monitorowanie i zapobieganie powstawaniu okresowych zalewisk, które mogłyby być zasiedlone przez płazy). Zauważone w trakcie prowadzenia prac osobniki zwierząt (a szczególnie osobniki zwierząt chronionych, np. płazów) należy przenieść w sposób nie powodujący ich zranienia bądź zabicia w bezpieczne miejsce poza teren robót – prace winny być prowadzone pod nadzorem przyrodniczym;”

i w tym zakresie orzekam:

„Podczas realizacji inwestycji należy zapewnić nadzór przyrodniczy, w którego skład będą wchodzić specjaliści z zakresu m.in.: ornitologii, herpetologii, chiropterologii, entomologii, ichtiologii, dendrologii. Nadzór przyrodniczy obowiązany jest w szczególności do:

- a) ustalenia lokalizacji zapleczy budowy w taki sposób, aby nie powodować naruszenia cennych siedlisk przyrodniczych, siedlisk gatunków chronionych, korytarzy migracji oraz stref ochrony miejsc gniazdowania ptaków (herpetolog, ornitolog, entomolog, chiropterolog),
- b) kontroli sposobu wykonania i lokalizacji wygradzeń tymczasowych oraz stałych wygradzeń ochronno-naprowadzających (herpetolog),

- c) kontroli terenu objętego realizacją przedsięwzięcia przed rozpoczęciem prac na terenach leśnych, podmokłych, wodno-błotnych, w dolinach cieków oraz innych wytypowanych jako cenne przyrodniczo pod kątem obecności lęgów ptaków, siedlisk rozrodczych i osobników gatunków zwierząt chronionych, w tym płazów (wraz z ewentualnym przemieszczaniem osobników poza teren planowanych robót) oraz zwierząt migrujących (ornitolog, herpetolog, chiropterolog, entomolog),
- d) kontroli terenu budowy, w szczególności miejsc mogących stanowić pułapki dla płazów (wiaderka, wykopy, zastoiska wodne, koleiny, niezabezpieczone elementy odwodnienia) przez cały okres aktywności zinwentaryzowanych gatunków. W okresie wiosennych i jesiennych migracji, tj. od 1 marca do 15 maja oraz od 15 sierpnia do 15 października należy kontrolować je dwa razy dziennie (rano i wieczorem), w pozostałym okresie raz dziennie. W przypadku stwierdzenia obecności zwierząt, osobniki należy przenieść do odpowiedniego dla danego gatunku siedliska bezpośrednio po stwierdzeniu ich obecności (herpetolog),
- e) nadzoru nad odhumusowaniem, karczowaniem oraz rozbiórką budynków (ornitolog, chiropterolog, entomolog),
- f) nadzoru nad pracami w dolinach rzek, ciekach naturalnych i zbiornikach wodnych (herpetolog, ichtiolog),
- g) uzgodnienia sposobu zagospodarowania obiektów pełniących funkcje przejść dla zwierząt i nadzoru nad zagospodarowaniem przejść (herpetolog, chiropterolog),
- h) stwierdzenia konieczności podjęcia i wskazania dodatkowych działań zabezpieczających lub minimalizujących wpływ prac budowlanych na chronione gatunki zwierząt, w zależności od stwierdzonych uwarunkowań lokalnych (ornitolog, herpetolog, chiropterolog, entomolog, ichtiolog),
- i) nadzoru nad prawidłowym przebiegiem nasadzeń kompensacyjnych (dendrolog),
- j) ustalenia, czy usunięcie lub przeniesienie z obszaru realizacji inwestycji osobników zwierząt, roślin lub grzybów dotyczy gatunków objętych ochroną”;

46. uchylam punkt I.2.48 decyzji w brzmieniu:

„Prace przy wszystkich pracach związanych z jakąkolwiek ingerencją w zbiorniki wodne i ciek, jak również na odcinkach, gdzie zaprojektowano wyгородzenie placu budowy ogrodzeniem zabezpieczającym przed dostaniem się płazów na plac budowy prowadzić pod nadzorem herpetologa;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

47. uchylam punkt I.2.49 decyzji w brzmieniu:

„Prace na terenie podmokłych łąk w dolinie rzek Dąbrówki i Kamionki (tj. w promieniu 100 m od brzegu rzeki) ze względu na możliwość lęgów płazów prowadzić pod ścisłym nadzorem herpetologicznym;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

48. uchylam punkt I.2.50 decyzji w brzmieniu:

„W przypadku wyłowienia zwierząt z gatunków inwazyjnych, nie wolno wprowadzać ich ponownie do środowiska;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

49. uchylam punkt I.2.51 decyzji w brzmieniu:

„Przed likwidacją i zasypyaniem wykopów z wodą – jeśli taka konieczność zajdzie, osoba zajmująca się nadzorem przyrodniczym powinna sprawdzić dno i ściany pod kątem obecności w nich zwierząt. W przypadku ich stwierdzenia (zarówno postacie dorosłe jak i młodociane – gdyby takowe wystąpiły), należy je wyjąć i przenieść w inne bezpieczne miejsce, z dala od placu budowy zgodnie ze stosownymi zezwoleniami. Po wyłowieniu zwierząt zbiorniki zasypywać tak szybko jak to możliwe;”

i w tym zakresie orzekam:

„W trakcie prac budowlanych należy zapobiegać tworzeniu okresowych zastoisk wodnych i rozlewisk. W przypadku ich powstania, bezpośrednio przed ich likwidacją (zasypyaniem rowów, wykopów, kolein itp.) specjalista herpetolog z nadzoru przyrodniczego obowiązany jest do ich skontrolowania pod kątem zasiedlenia przez zwierzęta, w szczególności przez płazy. Stwierdzone osobniki należy przenieść poza teren prowadzonych prac, do stanowisk zastępczych odpowiadających ich wymaganiom siedliskowym, biorąc pod uwagę możliwość ich przetrwania we właściwym stanie ochrony na nowym stanowisku. Do czasu likwidacji zastoisk należy je zabezpieczyć płótkami tymczasowymi o parametrach wskazanych w punkcie I.2.52 decyzji;”

50. uchylam punkt I.2.52 decyzji w brzmieniu:

„Likwidację siedlisk płazów kolidujących z trasą (jeśli takie wystąpią) należy wykonać pod ścisłym nadzorem przyrodniczym w terminie od 16 sierpnia do 15 października, optymalny termin to wrzesień. Prace prowadzić po zakończonym okresie rozrodu oraz migracji osobników młodocianych, przy warunkach pogodowych gwarantujących wysoką aktywność osobników;”

i w tym zakresie orzekam:

- „a) likwidację siedlisk rozrodczych płazów kolidujących z trasą należy wykonać pod nadzorem przyrodniczym w terminie od 16 sierpnia do 15 października (optymalny termin to wrzesień). Prace należy prowadzić po zakończonym okresie rozrodu oraz migracji osobników młodocianych, przy warunkach pogodowych gwarantujących wysoką aktywność osobników;
- b) pod nadzorem specjalisty herpetologa należy:
  - zastosować tymczasowe wygrodzienia herpetologiczne w postaci elementów litych, takich jak płotki, folia lub siatka. Wygrodzienia należy wykonać z materiału zapewniającego ich stabilność i sztywność oraz odporność na działanie warunków atmosferycznych. Wygrodzienia muszą posiadać wysokość min. 50 cm ponad poziom gruntu i być wkopane w grunt na głębokość 30 cm. Górna krawędź wygrodzienia musi być zakończona min. 10 cm przewieszka skierowaną w stronę przeciwną do drogi. Wymiary oczek siatki nie mogą być większe niż $0,5 \times 0,5$ cm. Wolne końce ogrodzeń należy zakończyć U- lub C-kształtnymi zawrotkami. Drogi wjazdowe na place budowy, przy których ciągłość płotków musi być przerwana, powinny być zabezpieczone zawrotkami zwróconymi

w stronę terenu nienależącego do placu budowy. Zawrotka powinna mieć długość 70-80 cm i odstęp między równoległe biegnącymi wygradzeniami 30-50 cm,

- obustronne, tymczasowe wygradzenia zlokalizować w następujących kilometrażach: 1+100-1+200, 1+400-1+600, 3+300-3+600, 26+100-26+400, 27+900-30+000, 31+600-31+900, 34+800-35+600, 40+600-40+900, 45+600-47+700, 53+100-53+600, 67+900-68+400, 71+500-72+500 w ciągu DK91 oraz w kilometrze 3+700-4+500 w ciągu DK42 z zastrzeżeniem, że będą mogły być one weryfikowane przez nadzór przyrodniczy w sposób dostosowujący ich rozmieszczenie do lokalnych uwarunkowań środowiskowych i aktualnego frontu robót. Przy pomocy tymczasowych ogrodzeń ochronnych należy również zabezpieczyć tymczasowe drogi dojazdowe na teren budowy, w przypadku stwierdzenia przez nadzór przyrodniczy występowania w ich obszarze herpetofauny,
- zastosować wiaderka zamontowane po zewnętrznej stronie płotków tymczasowych (co 50 m w stwierdzonych miejscach migracji płazów oraz na obu ich końcach). Wiaderka o wysokości minimum 40 cm powinny posiadać przepuszczalne dno oraz zostać wkopane równo z gruntem, tak aby stanowiły pułapki pozwalające na wyłowienie migrujących płazów i ich późniejsze przeniesienie pod nadzorem przyrodniczym do miejsc odpowiadających ich wymaganiom siedliskowym. W pułapkach należy umieścić materiał osłaniający płazy przed słońcem, np. mech, liście. Do każdej pułapki należy włożyć kij, w taki sposób, aby wystawał z pułapki pod dużym kątem i umożliwiał wyjście małym gryzoniom i ryjówkom. Wiaderka muszą zostać umieszczone maksymalnie blisko ogrodzenia (powinny wręcz do niego przylegać), tak aby płazy wędrujące wzdłuż ogrodzenia zawsze do nich wpadały, a nie przechodziły obok,
- prowadzić okresową kontrolę wiaderek zgodnie z punktem I.2.47 decyzji,
- utrzymywać tymczasowe wygradzenia herpetologiczne w stanie technicznym zapewniającym ich właściwe funkcjonowanie, w szczególności poprzez kontrole ich stanu oraz niezwłoczne dokonywanie bieżących napraw. Kontroli wygradzeń dokonywać razem z kontrolami wkopanych wiader;"

51. uchylam punkt I.2.53 decyzji w brzmieniu:

„W przypadku konieczności likwidacji zbiorników wodnych, prace należy rozpocząć od stopniowego obniżenia lustra wody. Po obniżeniu poziomu wody do wskazanego przez nadzór przyrodniczy, należy przeszukać dno za pomocą siatki czerpakowej. Po zakończeniu odłowu można zacząć zasypywać staw jednostronnym frontem roboczym, pozwalając zwierzętom na ewentualną ucieczkę. W tym okresie należy kontynuować odłów i przesiedlenia pozostałych osobników;"

i w tym zakresie orzekam:

„W przypadku konieczności likwidacji zbiorników pełniących funkcje siedlisk rozrodczych płazów, likwidację zbiorników należy poprzedzić wykonaniem na początku września wygradzenia zbiornika oraz odłowieniem występujących w nim osobników oraz stadiów rozwojowych batrachofauny,

które należy przenieść do siedlisk zastępczych. Likwidację zbiorników należy prowadzić we wrześniu pod nadzorem herpetologa. Prace związane ze zniszczeniem zbiorników rozpocząć od stopniowego obniżenia lustra wody, przy ciągłym odławianiu osobników przez nadzór przyrodniczy. Zasypywanie zbiorników należy przeprowadzić bezpośrednio po odłowieniu zwierząt, małym, jednostronnym frontem roboczym, tak aby umożliwić ucieczkę zwierzętom, które mogły pozostać jeszcze w zbiornikach. Minimalne parametry wygradzenia powinny być zgodne z punktem I.2.52 decyzji GDOŚ;”;

52. uchylam punkt I.2.54 decyzji w brzmieniu:

„Dodatkowo zadaniem przyrodnika (prowadzącego nadzór przyrodniczy) jest stałe doglądanie terenu w okresie wegetacyjnym następującym po zlikwidowaniu zbiornika, w ramach monitoringu przyrodniczego. Konieczne są kontrole herpetologiczne – płazy mogą się schodzić w miejsce nieistniejącego zbiornika. W przypadku ich obecności należy przenieść je do siedlisk zastępczych nie objętych inwestycją, gdzie aktualna inwentaryzacja przyrodnicza stwierdziła obecność tych gatunków (zgodnie ze stosownymi zezwoleniami);”

i w tym zakresie orzekam:

„Po likwidacji zbiorników wodnych oraz siedlisk płazów należy prowadzić w obszarze realizacji przedsięwzięcia kontrole herpetologiczne. W przypadku stwierdzenia obecności płazów, należy przenieść je do siedlisk zastępczych nie objętych inwestycją, odpowiednich dla napotkanych gatunków. Kontrole terenu po likwidacji zbiorników wodnych oraz siedlisk rozrodczych płazów, a także przenoszenie napotkanych osobników prowadzić pod kierunkiem specjalisty herpetologa z nadzoru przyrodniczego. Kontrole prowadzić w sezonie wegetacyjnym następującym po likwidacji siedliska w terminie od 1 marca do 31 października, raz dziennie;”;

53. uchylam punkt I.2.55 decyzji w brzmieniu:

„Osoba zajmująca się nadzorem herpetologicznym powinna dopilnować, aby wszelkie studzienki kanalizacyjne lub inne otwory, w które mogłyby wpaść zwierzęta, były szczelnie zamknięte lub zabezpieczone przed możliwością uwięzienia zwierząt;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

54. uchylam punkt I.2.56 decyzji w brzmieniu:

„Do czasu likwidacji zastoisk i przeniesienia organizmów wodnych w inne miejsce należy je odpowiednio zabezpieczyć (np. płotkami), tak by w czasie prac budowlanych nie dochodziło do zabijania, rozjeżdżania płazów. Zbiorniki należy zasypywać etapami, aby organizmy wodne, których nie udało się odłowić, miały szanse na opuszczenie zbiorników. Prace w rejonie zbiorników należy prowadzić pod nadzorem przyrodniczym;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

55. uchylam punkt I.2.57 decyzji w brzmieniu:

„W celu ochrony zwierząt przed rozjeżdżaniem, na terenie budowy nie należy dopuszczać do tworzenia się warunków do powstania zalewisk, będących potencjalnym siedliskiem płazów i innych organizmów wodnych. W przydadku stwierdzenia obecności płazów na terenie budowy

należy je usunąć i przenieść w bezpieczne miejsce (zapewniające optymalne warunki bytowania gatunku) bez uszczerbku dla ich życia i zdrowia;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

56. uchylam punkt I.2.58 decyzji w brzmieniu:

„W przypadku przeprowadzania badań archeologicznych należy zachować ostrożność w miejscach, gdzie stanowiska archeologiczne pokrywają się z terenami o szczególnych walorach przyrodniczych;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

57. uchylam punkt I.2.63 decyzji w brzmieniu:

„Wycinkę drzew i krzewów prowadzić poza okresem lęgowym ptaków czyli od 16 października do końca lutego;”

i w tym zakresie orzekam:

- „a) wycinkę drzew i krzewów kolidujących z realizacją planowanego przedsięwzięcia, a także usuwanie karp korzeniowych i odhumusowanie terenu należy przeprowadzić poza okresem lęgowym ptaków, przypadającym w terminie od 1 marca do 16 października. Dopuszcza się przeprowadzenie wycinki, usunięcie karp korzeniowych i odhumusowanie terenu w okresie lęgowym, po uprzednim potwierdzeniu przez specjalistę ornitologa braku lęgów gatunków chronionych. Kontrolę zajęcia siedlisk należy przeprowadzić nie wcześniej niż 10 dni przed rozpoczęciem powyższych czynności. W przypadku wykrycia lęgów gatunków chronionych, należy zaprzestać wykonywania powyższych działań do czasu stwierdzenia przez nadzór ornitologiczny wyprowadzenia młodych z gniazd;
- b) niezależnie od terminu usuwania drzew, drzewa przeznaczone do usunięcia o pierśnicy powyżej 50 cm należy skontrolować pod kątem wykorzystywania ich jako schronienia letnie oraz zimowe nietoperzy oraz siedliska bezkręgowców. Kontrola musi zostać przeprowadzona przez specjalistę entomologa i chiropterologa z nadzoru przyrodniczego, nie wcześniej niż 10 dni przed rozpoczęciem karczowania. W przypadku stwierdzenia obecności stanowisk gatunków chronionych, należy wstrzymać karczowanie oraz podjąć działania określone przez nadzór przyrodniczy;
- c) przed przystąpieniem do prac rozbiórkowych obiektów budowlanych mogących stanowić schronienia nietoperzy, chiropterolog z nadzoru przyrodniczego obowiązany jest do przeprowadzenia kontroli budynków mieszkalnych, gospodarczych, piwnic itp. pod kątem obecności nietoperzy. Kontrolę należy przeprowadzić nie wcześniej niż 10 dni przed rozpoczęciem rozbiórki danego obiektu budowlanego. W przypadku stwierdzenia obecności nietoperzy, należy podjąć działania określone przez nadzór przyrodniczy;”;

58. uchylam punkt I.2.64 decyzji w brzmieniu:

„W ramach przedmiotowego przedsięwzięcia uwzględnić nowe nasadzenia roślinne. Zaprojektowana zielen służąca celom ochronnym powinna mieć zwartą, wielopiętrową strukturę. Gatunki drzew i krzewów należy dostosować do warunków siedliskowych i charakteru istniejącej zieleni. Straty w zieleni uzupełnić poprzez wprowadzenie nowych nasadzeń, przy uwzględnieniu

uwarunkowań siedliskowych, architektury krajobrazu, ochrony zabytków, wymogów bezpieczeństwa oraz warunków technicznych;”

i w tym zakresie orzekam:

„W ramach minimalizacji oddziaływań związanych z karczowaniem:

- 1) należy wykonać nasadzenia drzew i krzewów wzdłuż projektowanej trasy w postaci:
  - a) pasów zieleni izolacyjnej w formie rzędowych nasadzeń, składających się z gatunków rodzimych, dostosowanych do panujących na analizowanym obszarze warunków siedliskowych. Przy doborze gatunków należy wziąć pod uwagę roślinność rzeczywistą występującą wokół inwestycji, warunki glebowe i siedliskowe. Dobór drzew i krzewów powinien uwzględniać zarówno gatunki liściaste, jak i iglaste,
  - b) zieleni krajobrazowej, np. towarzyszącej ekranom akustycznym,
  - c) zieleni naprowadzającej przy przejściach dla zwierząt;
- 2) dobór materiału nasadzeniowego oraz sadzenie drzew należy wykonać z uwzględnieniem poniższych wytycznych:
  - a) materiał roślinny musi posiadać następujące cechy:
    - powinien być wyprodukowany zgodnie z zasadami agrotechniki szkółkarskiej, szkółkowany co najmniej dwukrotnie,
    - powinien być prawidłowo uformowany, z zachowaniem charakterystycznych dla gatunku i odmiany pokroju, wysokości, szerokości i długości pędów, a także równomiernego rozgałęzienia,
    - powinien być pozbawiony uszkodzeń mechanicznych;
    - pąk szczytowy powinien być wyraźnie uformowany,
    - bryła korzeniowa powinna być prawidłowo uformowana, zwarta, nieuszkodzona, na korzeniach szkieletowych powinny występować liczne drobne korzenie,
    - pędy szkieletowe korony powinny być dobrze wykształcone i równomiernie rozmieszczone oraz występować w ilości zależnej od gatunku i odmiany, jednak nie mniejszej niż cztery,
    - w przypadku zieleni naprowadzającej przy przejściach dla zwierząt obwody pni sadzonek na wysokości 100 cm powinny wynosić minimum 12 cm,
  - b) wymagania dotyczące sadzenia w przypadku zieleni naprowadzającej przy przejściach dla zwierząt:
    - doły pod sadzonki powinny być zaprawione ziemią urodzajną i mieć dwukrotnie większą wielkość od bryły korzeniowej, a w przypadku sadzenia drzew z gołymi korzeniami – trzykrotnie większą,
    - należy wbić w dno dołu trzy drewniane paliki o średnicy nie mniejszej niż 5 cm i o wysokości minimum 200 cm nad poziomem gruntu w sposób zapewniający ich stabilność,
    - należy uformować misę o średnicy minimum 80 cm, zagłębioną około 5 cm poniżej istniejącego terenu, podsypać sypką ziemią, a następnie po posadzeniu sadzonki

- przysypać ziemią, a grunt zagęścić poprzez ubicie, zwracając uwagę, aby nie ubijać bryły korzeniowej tylko grunt wokół niej,
- rośliny należy podlać od razu po posadzeniu, wykorzystując minimum 30 litrów wody na jedną sadzonkę,
  - misę należy przysypać warstwą ściółki (kora lub zrąbki) o grubości 5-7 cm, tak aby misa po ściółkowaniu pozostawała na poziomie przyległego terenu,
  - pnie drzew należy przywiązać do palików tuż pod koroną przy użyciu elastycznej taśmy nośnej o szerokości minimum 3 cm,
- c) niedopuszczalne jest wykorzystywanie sadzonek:
- z uszkodzeniami mechanicznymi, pęknięciami kory i oznakami martwicy,
  - z odrostami podkładki poniżej miejsca szczepienia,
  - ze śladami żerowania szkodników,
  - z uszkodzonym pakiem szczytowym przewodnika,
  - z uszkodzoną bądź przesuszoną bryłą korzeniową,
- d) w czasie transportu sadzonki muszą być zabezpieczone przed uszkodzeniem bryły korzeniowej tkaniną, która ulegnie rozkładowi po posadzeniu drzew. W przypadku sadzonek bez bryły korzeniowej nie można dopuścić do przesuszenia korzeni. Terminy sadzenia drzew oraz odległości pomiędzy poszczególnymi sadzonkami określi specjalista dendrolog z nadzoru przyrodniczego w zależności od rodzaju systemu korzeniowego i typu sadzonych drzew;”;

59. uchylam punkt I.2.65 decyzji w brzmieniu:

„W celu zmniejszenia oddziaływania na krajobraz celowe jest zaprojektowanie zieleni drogowej towarzyszącej ekranom akustycznym oraz przejściom dla zwierząt;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

60. uchylam punkt I.2.66 decyzji w brzmieniu:

„W ramach działań kompensacyjnych należy wprowadzić maksymalną ilość nasadzeń – na ile będzie to możliwe ze względów technicznych. Planowane nasadzenia zieleni powinny zostać wykonane z wykorzystaniem rodzimych gatunków drzew i krzewów z uwzględnieniem gatunków miododajnych. Niedopuszczalne jest stosowanie gatunków obcego pochodzenia w miejscach, gdzie droga przecina lub sąsiaduje z ekosystemami naturalnymi i półnaturalnymi. Należy przestrzegać bezwzględного zakazu stosowania gatunków inwazyjnych jak np. czeremcha amerykańska *Padus serotina*, robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*, dąb czerwony *Quercus rubra*;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

61. uchylam punkt I.2.67 decyzji w brzmieniu:

„Prowadzić prace w rejonie cieków i rowów melioracyjnych w sposób nienaruszający ich ciągłości, zachować przepływ cieków i rowów, zabezpieczyć koryto i brzeg przed zasypywaniem i zanieczyszczeniami substancjami chemicznymi, które mogłyby wpłynąć negatywnie na florę i faunę związaną bezpośrednio z ciekami, w razie konieczności oczyszczając odprowadzane z wykopów

wody z zawiesiny piasku, gliny, itp. przed wprowadzeniem do odbiornika oraz zabezpieczyć rowy i ciekły siatkami;”

i w tym zakresie orzekam:

„Prace w rejonie cieków i rowów melioracyjnych należy prowadzić z zastosowaniem rozwiązań technicznych i organizacyjnych zabezpieczających przed niszczeniem brzegów, przed zwężeniem koryta, przed ograniczeniem swobodnego przepływu wód, przed zasypywaniem cieku oraz przed przedostaniem się substancji chemicznych, odpadów i makrozawiesin do wód powierzchniowych, np. poprzez wygrozdzenie przegrodami przeciwmulowymi lub płotkami z geowłókniny, poprzez zastosowanie mat i folii zabezpieczających lub poprzez prowadzenie prac z brzegu cieku. W trakcie prowadzenia prac zabrania się wjeżdżania maszyn do wody płynącej;”

62. uchylam punkt I.2.69 decyzji w brzmieniu:

„W przypadku, gdzie koryta cieków będą musiały być umacniane, należy ingerencję w koryto ograniczyć do minimum. Dla zminimalizowania wpływu ewentualnego umocnienia koryta należy stosować materiały, które nie będą materiałem obcym w tej części wód oraz nie będą utrudniały migracji zwierząt – nie należy stosować materiałów betonowych i gabionów. Umocnienie koryta winno być dostosowane do prędkości i przepływności w cieku. Prace związane z umacnianiem koryta rzeki nie mogą wpłynąć negatywnie na populację ryb;”

i w tym zakresie orzekam:

„Do umacniania koryt cieków należy stosować materiały naturalne, jak faszyna i narzut kamienny. Nie należy stosować gabionów. W okolicy obiektów inżynierskich, jak np.: przepusty, rowy drogowe, wyloty kanalizacji deszczowej można stosować dodatkowe elementy zwiększające stabilność i wytrzymałość konstrukcji umocnieniowych, np. geokratę;”

63. uchylam punkt I.2.71 decyzji w brzmieniu:

„Prace budowlane w korytach rzek prowadzić poza okresem tarła (kwiecień – czerwiec). Ewentualne umacniania lub przebudowa cieków mogą doprowadzić do pogorszenia warunków bytowania, odrostu narybku i utrudnienia migracji. W przypadku, gdy nie da się uniknąć prac poza tym okresem, prace prowadzić pod nadzorem ichthyologicznym;”

i w tym zakresie orzekam:

„Prace budowlane ingerujące w sposób bezpośredni w ciekły naturalne należy prowadzić poza okresem rozrodczym ichthyofauny, za który należy przyjąć okres od 1 kwietnia do 31 lipca oraz pod nadzorem specjalisty ichthyologa. W przypadku stwierdzenia przez nadzór przyrodniczy w korytach cieków obecności chronionych gatunków, prace należy wstrzymać do czasu uzyskania stosownych zezwoleń na odstępstwa od zakazów w stosunku do gatunków chronionych. Realizacja prac w przekraczanych ciekach, z wyjątkiem Warty oraz Widawki, w okresie rozrodczym ichthyofauny jest możliwa w przypadku stwierdzenia przez nadzór braku obecności w cieku organizmów chronionych;”

64. uchylam punkt I.2.72 decyzji w brzmieniu:

„Prace w rejonie koryt rzek w miarę możliwości, prowadzić przy niskich stanach wody. Prace w obrębie koryt rzek prowadzić z zachowaniem przepływu biologicznego, a po zakończeniu robót należy doprowadzić zmienione stosunki wodne do stanu zbliżonego do pierwotnego;”

i w tym zakresie orzekam:

- „a) w celu zapewnienia swobodnego przepływu wód w korytach cieków i rowów melioracyjnych, dopuszcza się:
- czasowe przystosowanie części istniejącego koryta do prowadzenia wód, tj. dzielenie koryta za pomocą przegród pionowych wbijanych w podłoże, co umożliwi bezpieczne przeprowadzenie wód cieku przez wygradzoną część jego koryta przy zachowanym kierunku jego przebiegu i okresowym spadku prędkości wód,
  - wykonanie tzw. kanału obiegowego, umożliwiającego swobodne wykonywanie prac w korycie bez narażenia wód cieku na niekontrolowane zanieczyszczenie oraz zachowanie swobodnego przepływu,
- b) prace polegające na przełożeniu cieków i rowów melioracyjnych należy prowadzić pod nadzorem przyrodniczym, według następujących zasad:
- wykonać nowy odcinek koryta cieku,
  - włączyć nowopowstały odcinek do naturalnego koryta cieku,
  - odciąć stary fragment koryta (w pierwszej kolejności od strony górnego odcinka cieku) poprzez zastosowanie przegrody ziemno-gruntowej, z jednoczesnym zachowaniem ciągłości przepływu wody w nowopowstałym odcinku koryta cieku,
  - stopniowo obniżać poziom lustra wody w starym korycie (przy ciągłym odławianiu zwierząt), a następnie dokonać sprawdzenia dna, celem odłowienia zwierząt, które mogą być zagrzebane w mule. Zwierzęta należy przenieść pod nadzorem przyrodniczym do odpowiedniego dla danego gatunku siedliska (najlepiej do odcinka cieku położonego poniżej fragmentu objętego pracami),
- c) w przypadku stałego przełożenia koryta przed jego ostateczną likwidacją ponownie spenetrować jego dno i odłowić napotkane w nim osobniki, np. płazów. Zasypanie części przeznaczonej do likwidacji prowadzić małym, jednostronnym frontem roboczym, tak aby umożliwić ucieczkę zwierzętom, które mogły pozostać jeszcze w korycie, wykorzystując ziemię pochodzącą z wykopu nowego koryta,
- d) w przypadku zastosowania tymczasowego obiegu zastępczego należy przywrócić przepływ wody w starym korycie, powtarzając sposób prowadzenia prac,
- e) przekładanie cieków wykonać poza okresem rozrodczym płazów, za który przyjąć należy okres od 15 marca do końca czerwca;”;

65. uchylam punkt I.2.74 decyzji w brzmieniu:

„Zabezpieczyć wszelkie studzienki na placu budowy w celu uniknięcia wpadania do nich zwierząt;”

i w tym zakresie orzekam:

„W celu minimalizacji oddziaływania urządzeń kanalizacji deszczowej drogi na zwierzęta należy uwzględnić poniższe wytyczne:

- urządzenia kanalizacji deszczowej należy lokalizować poza powierzchniami przejść dla zwierząt, jeżeli jest to możliwe pod względem technicznym, technologicznym i organizacyjnym,
- urządzenia takie jak studzienki kanalizacyjne, piaskowniki, osadniki, separatory substancji ropopochodnych itp. (w przypadku ich stosowania) należy wyposażać w szczelne pokrywy. W zależności od warunków technicznych należy zastosować dopływy podziemne do osadników i separatorów,
- wszystkie studzienki rewizyjne należy zaopatrzyć w pełne pokrywy i możliwie najmniejszej średnicy,
- wszystkie studnie i niecki wpadowe należy zaopatrzyć w szczelną pokrywę górną z włazem rewizyjnym,
- w przypadku, gdy studnie lub niecki posiadają otwory wlotowe (połączenie z rowami), należy je zabezpieczyć w sposób utrudniający wpadanie płazów do wnętrza obiektów poprzez wyposażenie otworów w kraty stalowe lub rząd pionowych prętów (płaskowników) - należy zastosować rozwiązanie kompromisowe pomiędzy wielkością oczek (czym mniejsze tym lepsze zatrzymywanie zwierząt) a wymaganiami hydrologicznymi (czym mniejsze oczka tym łatwiejsze blokowanie przepływu). Wielkość oczek kraty (odstępów pomiędzy prętami) powinna być nie większa niż 2 cm, co zapewni zatrzymywanie dorosłych płazów,
- w przypadku, gdy studnia lub niecka zlokalizowana jest bezpośrednio przy wlocie do przepustu, należy umożliwić zwierzętom swobodne przechodzenie przez przepust poprzez wykonanie pochylni z betonu,
- dwa razy w roku, tj. w okresie od 1 lutego do końca marca oraz w sierpniu lub wrześniu, przez cały okres eksploatacji drogi, należy prowadzić kontrole drożności rowów, studzienek i wpustów ulicznych, a także ich wykaszanie i czyszczenie;”;

66. uchylam punkt I.2.75 decyzji w brzmieniu:

„W celu uniemożliwienia przedostawania się płazów na teren budowy, na czas budowy, miejsca na placu budowy, w których nadzór przyrodniczy stwierdził możliwość ewentualnej obecności herpetofauny należy wygrodzić tymczasowymi płotkami, siatkami lub folią (materiały muszą być odporne na działanie warunków atmosferycznych) wysokości min. 50 cm osadzonymi w gruncie na głębokość dalszych 30 cm. Górna krawędź płotki, siatki lub folii winna kończyć się 10 cm przewieszką w stronę przeciwną do drogi. Drogi wjazdowe na budowy, przy których ciągłość płotków musi być przerywana, powinny być zabezpieczone tzw. za wrotkami zwróconymi w stronę terenu nienależącego do placu budowy. Zawrotka powinna mieć długość 70÷80 cm i odstęp między równoległe biegnącymi częściami 30÷50 cm. Wygrodzenie, niezależnie od powyższego, zamontować na następujących odcinkach: 27+900 – 28+450; 45+650 – 46+250; 46+800 – 47+400 w ciągu DK91; 3+700 – 4+500 w ciągu DK42;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

67. uchylam punkt I.2.76 decyzji w brzmieniu:

„W przypadku wystąpienia dodatkowego zagrożenia stwierdzonego przez nadzór przyrodniczy należy wprowadzić ogrodzenia również w miejscach wskazywanych na bieżąco przez nadzór przyrodniczy;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

68. uchylam punkt I.2.79 decyzji w brzmieniu:

„Prace budowlane prowadzone w okolicach cieków prowadzić w taki sposób, aby wszystkie związane z wodą gatunki zwierząt miały możliwość swobodnego przemieszczania się wzdłuż cieku;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

69. uchylam punkt I.2.80 decyzji w brzmieniu:

„Prace związane z budową mostu nad rzeką Wartą prowadzić w taki sposób, by pod obiektem zachować maksymalną ilość istniejącej zieleni;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

70. uchylam punkt I.2.83 decyzji w brzmieniu:

„Kontrolować drożność zaprojektowanych przepustów (przejsć dla zwierząt) poprzez usuwanie zbędnego materiału obcego, blokującego światło obiektu i przepustowość ekologiczną;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

71. uchylam punkt I.2.86 decyzji w brzmieniu:

„W celu zmniejszenia stężenia chlorków w ściekach drogowych należy racjonalnie stosować środki odladzające, zawierające chlorki, przestrzegać przepisów zimowego utrzymania dróg oraz usuwać śnieg z poboczy dróg;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

72. uchylam punkt I.2.87 decyzji w brzmieniu:

„Na etapie eksploatacji inwestycji zarządca dróg powinien zapewnić stan funkcjonowania systemu odwodnienia dróg i urządzeń oczyszczających wody opadowe nie powodujący przekroczeń standardów jakości środowiska gruntowo-wodnego poza terenem, do którego zarządzający drogą posiada tytuł prawny;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

73. uchylam punkt I.2.88 decyzji w brzmieniu:

„W celu minimalizacji oddziaływania akustycznego w miejscach, w których nie ma możliwości zastosowania ekranów akustycznych ze względu na brak miejsca lub, w których przewiduje się znaczną degradację ich skuteczności (zjazdy, skrzyżowania) zastosować tzw. cichą nawierzchnię drogową;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

74. uchylam wstęp do wyliczenia w punkcie I.3 decyzji w brzmieniu:

„Warunki dotyczące ochrony środowiska konieczne do uwzględnienia w dokumentacji wymaganej do wydania decyzji o pozwoleniu na budowę;”

i w tym zakresie orzekam:

„Warunki dotyczące ochrony środowiska konieczne do uwzględnienia w dokumentacji wymaganej do wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej.”

75. uchylam punkt I.3.1 decyzji w brzmieniu:

„Zaprojektować rozbudowę drogi krajowej nr 91 wraz z budową obwodnic miejscowości Srock, Rozprza, Kamieńsk (w ciągu DK 91) oraz miejscowości Radomsko (w ciągu DK42 i DK 91) o następujących parametrach technicznych:

- a) klasa drogi: GP – główna ruchu przyspieszonego,
- b) prędkość projektowa: $V_p = 60, 70 \text{ km/h}$,
- c) szerokość pasa ruchu: 3,50 m,
- d) ilość pasów ruchu: 1×2 ,
- e) szerokość poboczy utwardzonych: 1,50 m,
- f) szerokość opaski zewnętrznej: 0,50 m,
- g) pochylenie poprzeczne na ode. prostych: 2,0 %,
- h) dopuszczalny nacisk osi pojazdu: 115 kN/oś,
- i) min. szerokość korony drogi : 11,00 m

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

76. uchylam punkt I.3.2 decyzji w brzmieniu:

„Zaprojektować następujące obwodnice w ciągu drogi krajowej:

- a) obwodnica Srocka od km 0+670 drogi krajowej 91 do km 4+400 drogi krajowej 91,
- b) obwodnica Rozprzy od km 26+100 drogi krajowej 91 do km 37+250 drogi krajowej 91,
- c) obwodnica Kamieńska od km 43+260 drogi krajowej 91 do km 48+000 drogi krajowej 91,
- d) obwodnica Radomska w ciągu drogi krajowej nr 91 od skrzyżowania z DK42 do km 64+800 drogi krajowej 91,
- e) obwodnica Radomska w ciągu drogi krajowej nr 42 od skrzyżowania z DK91 do ok. km 146+080 drogi krajowej nr 42.

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

77. uchylam punkt I.3.3 decyzji w brzmieniu:

„Zaprojektować przebudowę mostu na rzece Warcie (ok. km 66+350 – 66+500), w celu dostosowania go do migracji dużych zwierząt;”

i w tym zakresie orzekam:

„Zaprojektować przebudowę mostu na rzece Warcie (ok. km 71+560 – 71+860), w celu dostosowania go do migracji dużych zwierząt;”;

78. uchylam punkt I.3.16 decyzji w brzmieniu:

„Zaprojektować budowę przejść i przepustów dla zwierząt wraz z siecią ogrodzeń naprowadzających w lokalizacji podanej w poniższej tabeli:

Tabela Przejścia i przepusty dla zwierząt

L.p.	Typ obiektu	km	Rodzaj obiektu	Minimalne wymiary
------	-------------	----	----------------	-------------------

1	Przejście dla płazów i małych zwierząt	1+492	Zespolony z ciekim	Minimum 0,5 m przestrzeni dla migracji płazów i drobnych ssaków po każdej stronie cieku, przy zachowaniu minimalnej efektywnej wysokości 1,5 m
2	Przejście dla średnich zwierząt	3+474	Zespolony z ciekim	2,5 m × 9 m
3	Przejście dla płazów i małych zwierząt	3+952	Zespolony z ciekim	Minimum 0,5 m przestrzeni dla migracji płazów i drobnych ssaków po każdej stronie cieku, przy zachowaniu minimalnej efektywnej wysokości 1,5 m
4	System dolnych przejść dla płazów	28+050 – 28+250	4 przepusty suche połączone ogrodzeniami naprowadzającymi dla płazów	0,5 m × 0,75 m każdy
5	Przejście dolne dla płazów i małych zwierząt	29+840	Przejście niezespolone z ciekim	1,5 m × 2 m
6	Przejście dolne dla średnich zwierząt	31+650	Zespolony z ciekim	2,5 m × 9 m
7	System dolnych przejść dla płazów	45+850 – 46+050	5 rozmieszczonych co 50 m przepustów suchych połączonych ogrodzeniami naprowadzającymi dla płazów	0,5 m × 0,75 m każdy
8	System dolnych przejść dla płazów	47+000 – 47+200	4 rozmieszczone co 50 m przepusty suche połączone ogrodzeniami naprowadzającymi dla płazów	0,5 m × 0,75 m każdy
9	Przejście dolne dla płazów i małych zwierząt	47+500	Przejście zespolone z ciekim	1,5 m (po każdej stronie cieku) × 2 m
10	Przejście dolne dla płazów i małych zwierząt	3+030 w ciągu DK42	Zespolony z ciekim	Minimum 0,5 m przestrzeni dla migracji płazów i drobnych ssaków po każdej stronie cieku, przy zachowaniu minimalnej efektywnej wysokości 1,5 m
11	Przejście dolne dla płazów i małych zwierząt	3+137 w ciągu DK42	Zespolony z ciekim	Minimum 0,5 m przestrzeni dla migracji płazów i drobnych ssaków po każdej stronie cieku, przy zachowaniu minimalnej efektywnej wysokości 1,5 m

12	System dolnych przejść dla płazów	3+900 – 4+400 w ciągu DK42	4 rozmieszczone co 100 m przepusty suche połączone ogrodzeniami naprowadzającymi dla płazów	0,5 m × 0,75 m każdy
13	Przejście dolne dla dużych zwierząt zespolone z rzeką Wartą	71+740	Zespolony z rzeką	Przestrzeń do migracji po każdej stronie rzeki to nie mniej niż 43 m (18 m+25 m), z czego na minimum 15 m po każdej ze stron światło pionowe nie mniejsze niż 3,5 m”

i w tym zakresie orzekam:

„Należy zaprojektować budowę przejść i przepustów dla zwierząt wraz z siecią ogrodzeń naprowadzających w lokalizacji podanej w poniższej tabeli:

L.p.	Typ obiektu	km	Rodzaj obiektu	Minimalne wymiary
1	Przejście dla płazów i małych zwierząt	1+492	Zespolony z ciekim	Minimum 0,5 m przestrzeni dla migracji płazów i drobnych ssaków po każdej stronie cieku, przy zachowaniu minimalnej efektywnej wysokości 1,5 m
2	Przejście dla średnich zwierząt	3+474	Zespolony z ciekim	2,5 m × 9 m
3	Przejście dla płazów i małych zwierząt	3+952	Zespolony z ciekim	Minimum 0,5 m przestrzeni dla migracji płazów i drobnych ssaków po każdej stronie cieku, przy zachowaniu minimalnej efektywnej wysokości 1,5 m
4	System dolnych przejść dla płazów	28+050 – 28+250	4 przepusty suche połączone ogrodzeniami naprowadzającymi dla płazów	0,5 m × 0,75 m każdy
5	System dolnych przejść dla płazów	28+300 – 29+300	System przepustów suchych połączonych ogrodzeniami naprowadzającymi dla płazów	0,5 m × 0,75 m każdy
6	Przejście dolne dla płazów i małych zwierząt	29+840	Przejście suche	1,5 m × 2 m
7	Przejście dolne dla średnich zwierząt	31+650	Zespolony z ciekim	2,5 m × 9 m
8	Przejście dolne dla płazów i małych zwierząt	35+000	Przepust na rowie melioracyjnym	Minimum 0,5 m przestrzeni dla migracji płazów i drobnych ssaków po każdej stronie cieku,

				przy zachowaniu minimalnej efektywnej wysokości 1,5 m
9	System dolnych przejść dla płazów	40+800 – 41+300	System 3 przepustów zespolonych z ciekami połączonych płótkami naprowadzającymi dla płazów	Minimum 0,5 m przestrzeni dla migracji płazów i drobnych ssaków po każdej stronie cieku, przy zachowaniu minimalnej efektywnej wysokości 1,5 m
10	System dolnych przejść dla płazów	45+850- 46+050	5 rozmieszczonych co 50 m przepustów suchych połączonych ogrodzeniami naprowadzającymi dla płazów	0,5 m × 0,75 m każdy
11	Przejście dolne dla płazów	46+450	Przepust suchy dla płazów	0,5 m × 0,75 m
12	Przejście dolne dla płazów	46+650	Przepust suchy dla płazów	0,5 m × 0,75 m
13	System dolnych przejść dla płazów	47+000 – 47+200	4 rozmieszczone co 50 m przepusty suche połączone ogrodzeniami naprowadzającymi dla płazów	0,5 m × 0,75 m każdy
14	Przejście dolne dla płazów i małych zwierząt	47+500	Przejście zespolone z ciekim	1,5 m (po każdej stronie cieku) × 2 m
15	Przejście dla zwierząt dużych i średnich	Krajowy korytarz migracyjny KPdC-10C	Po powierzchni drogi	Minimalna długość przejścia 200 m, optymalna 500 m, preferowany odcinek: 52+900 – 53+200
16	Przejście dolne dla płazów i małych zwierząt	3+030 w ciągu DK42	Zespolony z ciekim	Minimum 0,5 m przestrzeni dla migracji płazów i drobnych ssaków po każdej stronie cieku, przy zachowaniu minimalnej efektywnej wysokości 1,5 m
17	Przejście dolne dla płazów i małych zwierząt	3+137 w ciągu DK42	Zespolony z ciekim	Minimum 0,5 m przestrzeni dla migracji płazów i drobnych ssaków po każdej stronie cieku, przy zachowaniu minimalnej efektywnej wysokości 1,5 m
18	System dolnych przejść dla płazów	3+900 – 4+400 w ciągu DK42	4 rozmieszczone co 100 m przepusty suche połączone ogrodzeniami naprowadzającymi dla płazów	0,5 m × 0,75 m każdy

19	Przejście dolne dla płazów i małych zwierząt	68+000	Zespolony z ciekim	Minimum 0,5 m przestrzeni dla migracji płazów i drobnych ssaków po każdej stronie cieku, przy zachowaniu minimalnej efektywnej wysokości 1,5 m
20	Przejście dla zwierząt dużych i średnich	Główny korytarz migracyjny GKPdC-10B	Po powierzchni drogi	Minimalna długość przejścia 200 m, optymalna 500 m, preferowany odcinek: 70+400 – 70+800
21	Przejście dolne dla dużych zwierząt zespolone z rzeką Wartą	71+740	Zespolony z rzeką	Przestrzeń do migracji po każdej stronie rzeki to nie mniej niż 50 m (2×25 m), z czego na minimum 15 m po każdej ze stron światło pionowe nie mniejsze niż 4 m
22	Przejście dolne dla płazów i małych zwierząt	72+350	Zespolony z ciekim	Minimum 0,5 m przestrzeni dla migracji płazów i drobnych ssaków po każdej stronie cieku, przy zachowaniu minimalnej efektywnej wysokości 1,5 m”

79. uchylam punkt I.3.17 decyzji w brzmieniu:

„Po obu stronach wlotów przepustów dostosowanych do pełnienia funkcji przejść dla zwierząt (małych i płazów) zaprojektować płotki naprowadzające dla płazów. Mogą być one wykonane z elementów pełnych (np. płyt w postaci płotków z prefabrykatów betonowych) lub siatek o średnicy oczek $\leq 0,5$ cm o wysokości min. 50 cm z przewieszką (nad powierzchnią gruntu). Płyty lub siatka muszą szczelnie przylegać do powierzchni gruntu i muszą być stabilnie zakotwione, w związku z powyższym należy zakopać ich dolne krawędzie pod powierzchnię ziemi na głębokość co najmniej 30 cm w celu ograniczenia możliwości podkopu pod siatką. Płotki muszą posiadać dodatkowe zabezpieczenia na zakończeniach skrajnych – najlepiej w postaci załamań w kształcie litery „U” zwróconych w kierunku przepustów. Konstrukcje płotków winny łączyć się z czołami przepustów w sposób płynny i uniemożliwiający przedostanie się zwierząt na pas ruchu;”

i w tym zakresie orzekam:

- „a) po obu stronach wlotów przepustów dostosowanych do pełnienia funkcji przejść dla płazów należy zaprojektować ochronno-naprowadzające płotki herpetologiczne. Mogą być one wykonane z elementów pełnych (np. płyt w postaci płotków z prefabrykatów betonowych) lub siatek o średnicy oczek $\leq 0,5$ cm o wysokości min. 50 cm z przewieszką (nad powierzchnią gruntu),
- b) płotki muszą szczelnie przylegać do powierzchni gruntu i muszą być stabilnie zakotwione, w związku z powyższym należy zakopać ich dolne krawędzie pod powierzchnię ziemi na głębokość co najmniej 30 cm w celu ograniczenia możliwości podkopu zwierząt pod siatką,

- c) płotki muszą posiadać dodatkowe zabezpieczenia na zakończeniach skrajnych – najlepiej w postaci załamów w kształcie litery „U” zwróconych w kierunku przepustów,
- d) konstrukcje płotków powinny łączyć się z czołami przepustów w sposób płynny i uniemożliwiający przedostanie się zwierząt na pas ruchu,
- e) w przypadku gdy grodzona droga zostanie przecięta przez drogę podrzędną i dojdzie do przerwania ciągłości płotków ochronno-naprowadzających, należy zastosować pod drogą betonowe rynny o przekroju w kształcie litery „U” przykryte kratami wpadowymi, których lokalizacja i konstrukcja ma zapewniać naprowadzanie osobników zmierzających w kierunku jezdni do systemu ogrodzeń,
- f) betonowe rynny należy zaprojektować prostopadle do osi drogi podrzędnej oraz szczelnie połączyć z systemem ogrodzeń ochronno-naprowadzających,
- g) krata, o której mowa w punkcie I.3.17.b zostanie wykonana ze stalowych płaskowników o możliwie najmniejszej grubości, połączonych poprzeczkami o przekroju okrągłym, umieszczonych możliwie głęboko w stosunku do górnej płaszczyzny kraty. Optymalna szerokość szczeliny w kracie powinna wynosić 6 cm, zaś minimalna szerokość efektywna całej kraty 50 cm,
- h) obustronne płotki ochronno-naprowadzające należy wykonać w następujących lokalizacjach: 1+350-1+700; 3+300-3+600, 3+900-4+000, 28+000-29+600, 31+600-31+800, 34+800-35+300, 40+600-41+400, 45+750-47+600, 67+900-68+150, 71+500-72+500 w ciągu DK 91 oraz w km 2+700-3+300, 3+700-4+500 w ciągu DK42;”;

80. uchylam punkt I.3.18 decyzji w brzmieniu:

„Wszystkie przejścia powinny być odpowiednio wkomponowane w okoliczny krajobraz i umożliwiać zwierzętom, dla których zostały zaprojektowane swobodne i bezpieczne przekroczenie drogi;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

81. uchylam punkt I.3.19 decyzji w brzmieniu:

„Na odcinkach, gdzie droga biegnie po istniejącym śladzie, unikać podnoszenia niwelety o więcej niż 50 cm, w celu nie pogorszenia warunków migracji osobników należących do ww. grup, a bytujących w okolicy DK91;”

i umarzam postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie;

82. uchylam punkt I.3.20 decyzji w brzmieniu:

„Przejścia dla zwierząt związane z ciekami wyposażać w obustronne półki suche dostępne z poziomu terenu przy wylocie;”

i w tym zakresie orzekam:

„Przejścia dla małych zwierząt, w tym płazów, zespolone z ciekami należy wyposażać w półki wyniesione ponad poziom wody średniej dla danego cieku. Nie stosować półek z koszy kamiennych (gabionów). Powierzchnie półek wyrównać i pokryć rodzimym gruntem. Półki połączyć z terenem otaczającym przejście w sposób umożliwiający swobodne przechodzenie zwierząt;”;

83. uchylam punkt I.3.23 decyzji w brzmieniu:

„Powierzchnię przejść zagospodarować w sposób zachęcający zwierzęta do korzystania z przejść, m.in.:

- a) w obszarze i sąsiedztwie przejść (w strefie naprowadzania zwierząt) nie powinny znajdować się skarpy o nachyleniu przekraczającym 15 %,
- b) dno przejść dla małych zwierząt i płazów pokryć warstwą ziemi i wyrównać powierzchnię,
- c) ukształtować trawiastą pokrywę roślinną w rejonie przejść, w tym w zasięgu strefy nasłonecznionej pod powierzchnią przejść dolnych, przez wysiew gatunków traw o średnim i wysokim pokroju;”

i w tym zakresie orzekam:

„Powierzchnię przejść dla zwierząt należy zagospodarować w sposób zachęcający zwierzęta do migracji, m.in.:

- a) w obszarze i sąsiedztwie przejść (w strefie naprowadzania zwierząt) nie mogą znajdować się skarpy o nachyleniu przekraczającym 15 %,
- b) w strefie bezpośredniego sąsiedztwa przejścia należy odtworzyć warunki glebowe umożliwiające rozwój roślinności,
- c) należy ukształtować trawiastą pokrywę roślinną w rejonie przejść, w tym w zasięgu strefy nasłonecznionej pod powierzchnią przejść dolnych, przez wysiew gatunków traw o średnim i wysokim pokroju,
- d) struktura przestrzenna roślinności w obszarze przejść i ich sąsiedztwie musi być podobna do występującej w otoczeniu obiektu,
- e) powierzchnia przejścia (w strefie zacienionej, bez możliwości rozwoju roślinności) musi być pokryta rodzimym piaszczystym gruntem mineralnym,
- f) na powierzchni stref migracji z wykorzystaniem głazów, karp korzeniowych, kłód drewna, konarów, gałęzi, itp. należy stworzyć mikrosiedliska służące za kryjówki dla małych zwierząt. Struktury te należy rozlokować w sposób utrudniający korzystania z przejść przez ludzi,
- g) konstrukcje przejść należy zaprojektować w taki sposób, aby powierzchnie betonowe (np. przyczółków) były w najwyższym stopniu osłonięte warstwą ziemi i roślinnością osłonową,
- h) nie należy regulować naturalnej linii brzegowej rzek i cieków naturalnych zlokalizowanych w świetle przejść, jeżeli nie jest to niezbędne pod względem technicznym, technologicznym lub organizacyjnym, a ewentualne umocnienia koryt ograniczyć do minimum,
- i) na odcinku lokalizacji przejścia dla zwierząt po powierzchni drogi, droga musi przebiegać na poziomie równym z otaczającym ją terenem lub tylko nieznacznie różnić się poziomem niwelety względem otoczenia,
- j) na odcinku drogi z przejściem dla zwierząt po powierzchni drogi należy zrezygnować z oświetlenia drogowego oraz barier ochronnych;”

84. uchylam punkt I.3.39 decyzji w brzmieniu:

„W trakcie eksploatacji przedsięwzięcia zapewnić stosowną opiekę i pielęgnację drzew i krzewów, a osobniki posadzone w ramach przedmiotowego przedsięwzięcia, przez pierwsze trzy lata od

posadzenia, w okresach bezdeszczowych podlewać, przy czym warunek ten dotyczy okresu wegetacyjnego. Terminy i częstotliwość podlewania dostosować do aktualnych warunków hydrologicznych, pogodowych i siedliskowych. Podlewanie drzew prowadzić tak, by dostarczać drzewom tygodniową minimalną dawkę wody wg wzoru: 20 litrów na osobnik + 20 litrów na każde 2,5 cm pierśnicy drzewa. Dopuszcza się także stosowanie podziemnych i naziemnych systemów nawadniania zapewniających ww. skutek;”

i w tym zakresie orzekam:

- „a) w trakcie eksploatacji przedsięwzięcia należy zapewnić stosowną opiekę i pielęgnację drzew i krzewów,
- b) osobniki posadzone w ramach przedmiotowego przedsięwzięcia należy podlewać w okresach bezdeszczowych sezonu wegetacyjnego przez pierwsze trzy lata od posadzenia. Dopuszcza się stosowanie podziemnych i naziemnych systemów nawadniania,
- c) terminy i częstotliwość podlewania należy dostosować do aktualnych warunków hydrologicznych, pogodowych i siedliskowych. Podlewanie drzew należy prowadzić tak, by dostarczać drzewom tygodniową minimalną dawkę wody wg wzoru: 20 litrów na sadzonkę + 20 litrów na każde 2,5 cm pierśnicy drzewa,
- d) w przypadku stwierdzenia wypadnięcia nasadzonych drzew i krzewów należy dosadzić nowe rośliny tych samych gatunków w stosunku 1:1. Nasadzenia należy uzupełnić najpóźniej w następnym roku kalendarzowym,
- e) nadzór przyrodniczy odpowiedzialny za monitoring obowiązany jest do wskazania terminu dosadzenia drzew, z uwzględnieniem rodzajów zastosowanych sadzonek (z zakrytym bądź odkrytym systemem korzeniowym), gatunków drzew i uwarunkowań meteorologicznych.”;

85. uchylam punkt I.4 decyzji w brzmieniu:

„Na etapie eksploatacji inwestycji należy prowadzić monitoring:

- 4.1. Wykonywać okresowe pomiary emisji hałasu zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie;”

i w tym zakresie orzekam:

„Przez cały okres eksploatacji drogi należy prowadzić kontrole w zakresie oceny stanu technicznego, drożności i zagospodarowania przejść dla zwierząt (wszystkie przejścia) oraz szczelności wygrodzeń ochronno-naprowadzających i szczelności zabezpieczeń systemu odwodnienia. Kontrole należy prowadzić 2 razy w roku w okresie wiosennym (marzec – kwiecień) i jesiennym (wrzesień – październik). W przypadku stwierdzenia nieszczelności wygrodzeń, uszkodzeń obiektu, uszkodzeń drzew i krzewów, występowania śmieci, śladów obecności ludzi i innych barier utrudniających zwierzętom swobodną migrację, należy niezwłocznie podjąć działania zmierzające do wykonania remontów, zebrania śmieci i usunięcia barier dla zwierząt.”;

86. uchylam punkt I.5 decyzji w brzmieniu:

„Przedsięwzięcie wymaga wykonania analizy porealizacyjnej w zakresie oceny skuteczności zastosowanych urządzeń zabezpieczających.

- 5.1. Dla każdej z planowanych obwodnic oraz odcinków między obwodnicami (po istniejącym śladzie drogi) analizę wykonać po upływie 1 roku od dnia oddania do eksploatacji danego odcinka drogi (obwodnica lub odcinek między obwodnicami) i przedstawić Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Łodzi, właściwemu miejscowo staroście powiatowemu oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska w Łodzi w terminie 18 miesięcy od dnia oddania drogi do użytkowania;
- 5.2. Zakres opracowania powinien obejmować pomiary, które pozwolą na m.in. porównanie ustaleń zawartych w raporcie o oddziaływaniu przedmiotowego przedsięwzięcia na środowisko na etapie ponownej oceny oddziaływania na środowisko z rzeczywistym oddziaływaniem przedsięwzięcia na środowisko;
- 5.3. Wraz ze sprawozdaniem z ww. pomiarów należy dołączyć aktualne (tzn. wydane nie wcześniej niż sześć miesięcy od daty przeprowadzenia pomiarów) tzw. klasyfikacje akustyczne, w których będą wskazane informacje na temat terenów chronionych akustycznie;
- 5.4. Badania powinny być przeprowadzone przez laboratorium posiadające certyfikat akredytacji dla wykonywanego rodzaju pomiarów, wydany przez PCA lub równoprawną jednostkę akredytującą;
- 5.5. W ramach analizy oddziaływania na klimat akustyczny przeprowadzić pomiary hałasu w następujących punktach recepcyjnych, przyjętych w raporcie o oddziaływaniu na środowisko przedmiotowej inwestycji do analizy rozprzestrzeniania hałasu oraz w punktach wynikających z wniosków złożonych w ramach udziału społeczeństwa, zgodnie z poniższą tabelą:

Tabela Punkty do wykonania pomiarów hałasu w ramach analizy porealizacyjnej

Lp.	Nazwa miejscowości i nr punktu	Kilometr	Strona
1.	Rękoraj (P5 – P9)	od ok. km 4+750 do ok. km 5+800	Prawa/Lewa
2.	Karlin/Jarosty (P11 – P25)	od ok. km 9+350 do ok. km 11+000	Prawa/Lewa
3.	Niechcice (P71)	ok. km 36+850	Lewa
4.	Gomunice/Kaletnia (P131 – P136, P158, P161, P179, P180, P190)	od ok. km 49+700 do ok. km 52+550	Lewa
5.	Kolonia Borowiecko (P196, P197)	ok. km 54+450	Lewa
6.	Blok Dobroszyce (P217)	ok. km 56+350	Lewa
7.	Blok Dobroszyce (P253, P255, P260)	od ok. km 57+350 do ok. km 57+500	Prawa/Lewa
8.	Radomsko (P285, P286)	ok. km 66+200	Prawa/Lewa”

i w tym zakresie orzekam:

„Przedsięwzięcie wymaga wykonania analizy porealizacyjnej w następującym zakresie:

- 5.1. Należy wykonać analizę w zakresie oceny skuteczności zastosowanych urządzeń zabezpieczających przed hałasem. Dla każdej z planowanych obwodnic oraz odcinków między obwodnicami (po istniejącym śladzie drogi) analizę należy wykonać po upływie 1 roku od dnia oddania do eksploatacji danego odcinka drogi (obwodnica lub odcinek między obwodnicami) i przedstawić Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Łodzi, właściwemu miejscowo staroście powiatowemu oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska w Łodzi w terminie 18 miesięcy od dnia oddania drogi do użytkowania;
- 5.2. Zakres analizy, o której mowa w pkt I.5.1, powinien obejmować pomiary, które pozwolą na m.in. porównanie ustaleń zawartych w raporcie o oddziaływaniu przedmiotowego przedsięwzięcia na środowisko oraz w dokumentacji przedłożonej w ramach ponownej oceny oddziaływania na środowisko z rzeczywistym oddziaływaniem przedsięwzięcia na środowisko;
- 5.3. Wraz ze sprawozdaniem z ww. pomiarów należy dołączyć aktualne (tzn. wydane nie wcześniej niż sześć miesięcy od daty przeprowadzenia pomiarów) tzw. klasyfikacje akustyczne terenów chronionych akustycznie;
- 5.4. Badania powinny być przeprowadzone przez laboratorium posiadające certyfikat akredytacji dla wykonywanego rodzaju pomiarów, wydany przez PCA lub równoprawną jednostkę akredytującą;
- 5.5 W ramach analizy oddziaływania na klimat akustyczny należy przeprowadzić pomiary hałasu w następujących punktach recepcyjnych:

Tabela Punkty do wykonania pomiarów hałasu w ramach analizy porealizacyjnej

Lp.	Nazwa miejscowości i nr punktu	Kilometr	Strona
1.	Rękoraj (P5 – P9)	od ok. km 4+750 do ok. km 5+800	Prawa/Lewa
2.	Karlin/Jarosty (P11 – P25)	od ok. km 9+350 do ok. km 11+000	Prawa/Lewa
3.	Białocin (P48)	ok. km 34+450	Lewa
4.	Niechcice (P67, P71, P84, P85, P89)	od ok. km 36+750 do ok. km 37+100	Prawa/Lewa
5.	Kamięńsk (P114, P115)	ok. km 45+550	Prawa/Lewa
6.	Gomunice/Kletnia (P131 – P136, P158, P161, P179, P180, P190)	od ok. km 49+700 do ok. km 52+550	Prawa/Lewa
7.	Kolonia Borowiecko (P196, P197)	ok. km 54+450	Lewa
8.	Blok Dobroszyce (P217)	ok. km 56+350	Lewa
9.	Blok Dobroszyce (P253, P255, P260)	od ok. km 57+350 do ok. km 57+500	Prawa/Lewa
10.	Radomsko (P285, P286, P292, P297)	od ok. km 66+200 do ok. 67+150	Prawa/Lewa

5.6. Należy wykonać analizę skuteczności rozwiązań minimalizujących efekt barierowy drogi względem szlaków migracji zwierząt. Podstawę analizy ma stanowić pięcioletni monitoring prowadzony w 1., 3. i 5. roku od momentu oddania inwestycji do użytku, który ma obejmować następujący zakres:

1) ocena skuteczności i intensywności użytkowania przejść dla zwierząt dużych i średnich poprzez:

a) identyfikację gatunków i określenia liczby osobników przechodzących przez obiekt poprzez rejestrację tropów na: specjalnie przygotowanych powierzchniach pokrytych piaskiem, transektach na śniegu na całej powierzchni przejścia, na śniegu lub piasku na transektach w otoczeniu przejścia. Dodatkowa identyfikacja wszelkich śladów obecności zwierząt z oznaczaniem gatunków w oparciu o odchody, ślady uszkodzenia roślinności, ścieżki migracji, nory etc.. Pasy piaszczyste należy wykonać z mieszanki drobno- i średnioziarnistego, ostrego piasku, zapewniającego czytelność tropów kluczowych gatunków. Pasy zlokalizowane w centralnej części obiektów, na całej szerokości stref przeznaczonych dla zwierząt, min. szerokość pasa 2 m, grubość warstwy min. 8 cm. Harmonogram:

- kontrole co 30 dni przez okres całego roku; każda kontrola składa się z wizyty wstępnej (w trakcie której należy zatrzeć wszelkie ślady obecności zwierząt) i kontroli właściwej, przeprowadzonej po 5-7 dniach (w trakcie której następuje identyfikacja śladów obecności zwierząt);
- sesje zimowe: w przypadku korzystnych warunków do prowadzenia tropień na śniegu identyfikacja tropów zwierząt w bezpośrednim otoczeniu obiektu (w strefach naprowadzania do przejść z zalegającą pokrywą śnieżną) przeprowadzona najwcześniej po 3 dniach od ustania opadów i następnie powtarzana co 7 dni – w okresie gdy pokrywa pozwala na odczyt tropów;
- identyfikację należy przeprowadzić na transektach przecinających strefy naprowadzania zwierząt, zlokalizowanych możliwie najbliżej krawędzi przejść;
- po każdej kontroli tropy należy zatrzeć w pasie objętym kontrolą,

lub:

b) rejestrację przechodzących zwierząt przy użyciu aparatów fotograficznych i kamer video wykorzystujących podczerwień, uruchamianych przy pomocy czujników ruchu i przy użyciu elektronicznych liczników zdarzeń. Pułapki muszą być ustawione w sposób umożliwiający określenie zwierząt zbliżających się do przejścia oraz faktycznie je wykorzystujących,

2) ocena stanu technicznego, drożności i zagospodarowania przejść dla zwierząt (wszystkie przejścia):

a) metodyka: ekspercka ocena stanu technicznego i środowiskowych uwarunkowań przejścia – na podstawie obserwacji terenowych, z uwzględnieniem: oceny udatności i stanu rozwoju roślinności naprowadzającej i osłonowej, oceny stanu i skuteczności dodatkowych struktur naprowadzających i siedliskotwórczych

(karpy, głązy) oraz stanu zabezpieczeń (szczelność ogrodzeń, zabezpieczenia przed przejazdami); identyfikacja śladów niepożądanego aktywności ludzi (przejazdy, piesi, aktywność rekreacyjna) w strefach przeznaczonych dla zwierząt, wraz z oceną jej intensywności i wskazaniem możliwości ew. ograniczania;

- b) harmonogram: ocena udatności nasadzeń – przeprowadzona 1 raz w roku w szczycie sezonu wegetacyjnego (VI-VIII); ocena pozostałych elementów – na podstawie informacji uzyskanych w trakcie bieżących kontroli przejścia – z podsumowaniem dla każdego roku, w trakcie opracowywania raportów merytorycznych,
  - 3) monitoring śmiertelności ssaków na podstawie zgłaszanych zdarzeń drogowych z dzikimi zwierzętami,
  - 4) pomiary faktycznego natężenia ruchu na odcinkach korytarza migracyjnego KPdC-10C Dolina Warty-Dolina Pilicy w km ok. 51+400–54+400 oraz korytarza migracyjnego GKPdC-10B Załęczański Łuk Warty-Lasy Przedborskie w km ok. 67+100–77+250;
- 5.7. Wyniki monitoringu porealizacyjnego, o którym mowa w punkcie I.5.6, należy przekazywać do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi oraz Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska nie później niż 3 miesiące po zakończonym rocznym okresie monitoringu;”;

87. uchylam punkt III decyzji w brzmieniu:

„Nakładam obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1, 10, 14 i 18 ustawy ooś dla odcinków planowanych obwodnic Radomska, Kamieńska, Rozprzys i Srocka oraz przebudowy mostu na rzece Warcie (ok. km 66+350 – 66+500).”

i w tym zakresie orzekam:

„Nakładam obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji, o których mowa w art. 72 ust. pkt 1 i 10 ustawy ooś, dla odcinków planowanych obwodnic Radomska, Kamieńska, Rozprzys i Srocka oraz przebudowy mostu na rzece Warcie w zakresie:

- 1) oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych oraz wyznaczone dla nich cele środowiskowe, a także planowanych do podjęcia działań mających na celu zapobieganie i ograniczanie tego oddziaływania, w tym przedstawienie szczegółowych informacji na temat miejsc, rodzajów, zakresu, sposobów i terminów prowadzenia prac w korytach cieków wodnych oraz podczas przebudowy mostu na rzece Warcie;
- 2) oddziaływania planowanego przedsięwzięcia jako bariery ekologicznej dla zwierząt na odcinku drogi przebiegającym przez korytarz migracyjny Dolina Warty-Dolina Pilicy KPdC-10C (oddziaływanie na zwierzęta duże) oraz na odcinku drogi kolidującym z kompleksem leśnym przed obwodnicą Rozprzys ok. km 26+112 (oddziaływanie na zwierzęta średnie), uwzględniającego prognozę ruchu opartą na najnowszym Generalnym Pomiarze Ruchu

(GPR2020) oraz zagospodarowanie przestrzenne w obrębie szlaków migracji. W przypadku prognozowanego przekroczenia dopuszczalnego natężenia ruchu dla stosowania przejść dla zwierząt po powierzchni drogi, tj. 10000 pojazdów/dobę na wskazanych odcinkach, w projekcie budowlanym w okolicy km 26+112 należy zaprojektować przejście dla zwierząt średnich, natomiast w dolinie Widawki należy zaprojektować przejście dla zwierząt dużych oraz na każdym z tych odcinków ogrodzenie drogowe dostosowane długością oraz wymiarami do uwarunkowań przyrodniczych,

- 3) oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na herpetofaunę, uwzględniającego dane wynikające z wykonanych inwentaryzacji herpetofauny oraz dane o jej śmiertelności na całym aktualnym przebiegu DK91, a także planowanych do podjęcia działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie i kompensację przyrodniczą tego oddziaływania (konieczność utworzenia siedlisk zastępczych i dodatkowych przejść dla płazów, w szczególności określić lokalizację i ilość przepustów w następujących lokalizacjach: 28+050–29+600, 35+000, 40+800–41+300, 46+050-47+000, 68+000, 72+350 oraz wskazanie konkretnych lokalizacji wygrodzeń ochronno-naprowadzających);
- 4) uszczegółowienia projektu nasadzeń zastępczych drzew i krzewów;
- 5) oddziaływania planowanego przedsięwzięcia w zakresie emisji hałasu, uwzględniającego prognozę ruchu opartą na najnowszym Generalnym Pomiarze Ruchu (GPR2020) oraz aktualny sposób zagospodarowania terenów objętych ochroną akustyczną;
- 6) kilometrażu oraz parametrów technicznych ekranów akustycznych i cichej nawierzchni drogowej.”;

88. utrzymuję w mocy pozostałą część decyzji.

Uzasadnienie

Decyzją Nr 25/2016 z dnia 20 października 2016 r., znak: WOOŚ-I.4210.5.2015.MG.29, RDOŚ w Łodzi, po rozpatrzeniu wniosku Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 6 lutego 2012 r., na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy ooś (w brzmieniu obowiązującym w dniu wydania tej decyzji, tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 353, ze zm.), odmówił zgody na realizację przedsięwzięcia pn.: *Rozbudowa drogi krajowej nr 91 (km 0+000 do km 71+908 z wyłączeniem odcinka od km 12+959 do km 21+152) oraz obwodnicy Radomska DK42/DK91, obwodnicy Kamieńska, Rozprzry i Srocka w ciągu DK91*, w proponowanym przez inwestora wariancie nr 5. Decyzja powyższa została uchylona w całości decyzją Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 14 lutego 2017 r., znak: DOOŚ-dśI.4210.51.2016.ADK.11, a sprawa przekazana do ponownego rozpatrzenia organowi I instancji. Decyzja GDOŚ została zaskarżona do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. Wyrokiem z dnia 27 lutego 2018 r., sygn. akt: IV SA/Wa 1019/17, WSA w Warszawie oddalił skargę.

Po ponownym rozpatrzeniu sprawy cytowaną w sentencji decyzją RDOŚ w Łodzi, na podstawie art. 71 ust. 2 pkt 2 ustawy ooś, określił środowiskowe uwarunkowania realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia.

W dniu 30 marca 2020 r. odwołanie od ww. decyzji wniosło Stowarzyszenie „Wolna Wypoczynkowa”, które bierze udział w postępowaniu na prawach strony na podstawie art. 31 § 3 Kpa.

Decyzja RDOŚ w Łodzi z dnia 13 marca 2020 r. została doręczona stronom poprzez obwieszczenie na podstawie art. 49 Kpa w związku z art. 16 ustawy z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 935), dalej ustawa z 2017 r. o zmianie Kpa, w dniu 14 kwietnia 2020 r. – zawiadomienie RDOŚ w Łodzi z dnia 13 marca 2020 r., znak: WOOS.420.183.2018.MGr.25, informujące strony o wydaniu powyższej decyzji, zostało upublicznione najwcześniej na tablicy ogłoszeń i stronie BIP RDOŚ w Łodzi w dniu 17 marca 2020 r., najpóźniej natomiast na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Kamieńsku w dniu 31 marca 2020 r. Pełnomocnik inwestora otrzymał decyzję za pośrednictwem operatora pocztowego w dniu 23 marca 2021 r. Należy zatem ocenić, że ww. odwołanie zostało wniesione z zachowaniem terminu określonego w art. 129 § 2 Kpa.

W odwołaniu z dnia 26 marca 2021 r. Stowarzyszenie „Wolna Wypoczynkowa” przedstawiło następujące zarzuty:

- 1) wybór wariantu nr 5, zamiast wariantu nr 8, będącego bardziej korzystnym dla środowiska;
- 2) doprowadzenie do fragmentacji siedlisk leśnych i zawężenia korytarza migracyjnego zwierząt oraz przerwanie szlaku migracyjnego zwierząt w wyniku budowy mostu na rzece Warcie;
- 3) nieaktualność danych inwentaryzacji przyrodniczej;
- 4) narażenie mieszkańców na ponadnormatywne oddziaływanie hałasowe oraz pogorszenie warunków życia mieszkańców w sąsiedztwie obwodnicy;
- 5) błędne ustalenie liczby budynków do wyburzenia.

GDOŚ ustalił i zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 138 § 1 pkt 2 Kpa organ odwoławczy może uchylić zaskarżoną decyzję w całości albo w części i w tym zakresie orzec co do istoty sprawy albo uchylając tę decyzję – umorzyć postępowanie pierwszej instancji w całości albo w części. Uchylenie decyzji w oparciu o art. 138 § 1 pkt 2 *ab initio* Kpa będzie miało miejsce wówczas, gdy w wyniku ponownego rozpoznania sprawy rozstrzygnięcie merytoryczne organu odwoławczego jest niezgodne z rozstrzygnięciem organu pierwszej instancji. Organ administracji, wydając w postępowaniu odwoławczym decyzję uchylającą zaskarżoną decyzję i orzekając co do istoty sprawy, zajmuje stanowisko, że rozstrzygnięcie organu pierwszej instancji jest w tym zakresie nieprawidłowe z uwagi na niezgodność z przepisami prawa lub z punktu widzenia celowości podjętego rozstrzygnięcia. Z sytuacją taką mamy do czynienia w odniesieniu do części sentencji decyzji oraz do punktów: I.2.1, I.2.3, I.2.5, I.2.11, I.2.19, I.2.26, I.2.27, I.2.37, I.2.47, I.2.51–I.2.54, I.2.63, I.2.64, I.2.67, I.2.69, I.2.71, I.2.72, I.2.74, I.3, I.3.3, I.3.16, I.3.17, I.3.20, I.3.23, I.4, I.5 i III decyzji RDOŚ w Łodzi z dnia 13 marca 2020 r.

Natomiast uchylenie decyzji i umorzenie postępowania organu pierwszej instancji – art. 138 § 1 pkt 2 *in fine* Kpa może mieć miejsce w sytuacji, gdy postępowanie to było bezprzedmiotowe.

Prześlanka bezprzedmiotowości wystąpi, gdy brak było podstaw prawnych do merytorycznego rozpoznania danej sprawy w ogóle bądź nie było podstaw do rozpoznania jej w drodze postępowania administracyjnego, czy też tylko w drodze postępowania administracyjnego prowadzonego przed tym organem pierwszej instancji (B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2016, str. 619). Z sytuacją taką mamy do czynienia w odniesieniu do punktów: I.2.2, I.2.4, I.2.6–I.2.10, I.2.12–I.2.18, I.2.20–I.2.22, I.2.24, I.2.28–I.2.36, I.2.38–I.2.41, I.2.43–I.2.46, I.2.48–I.2.50, I.2.55–I.2.58, I.2.65, I.2.66, I.2.75, I.2.76, I.2.79, I.2.80, I.2.83, I.2.86–I.2.88, I.3.1, I.3.2, I.3.18 i I.3.19 powyższej decyzji. W pozostałej części zaskarżona decyzja jest prawidłowa i nie narusza przepisów prawa w stopniu uzasadniającym jej uchylenie.

Zgodnie z kolei z art. 138 § 1 pkt 1 Kpa organ odwoławczy może utrzymać w mocy zaskarżoną decyzję. Będzie to miało miejsce wówczas, gdy w wyniku ponownego rozpoznania sprawy rozstrzygnięcie organu odwoławczego jest zgodne z rozstrzygnięciem organu pierwszej instancji zawartym w zaskarżonej decyzji. Organ administracji, wydając w postępowaniu odwoławczym decyzję utrzymującą w mocy zaskarżoną decyzję, zajmuje stanowisko, że rozstrzygnięcie organu pierwszej instancji jest prawidłowe, zarówno co do zgodności z prawem, jak i co do istoty. W ocenie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w pozostałej części zaskarżona decyzja jest prawidłowa i nie narusza przepisów prawa w stopniu uzasadniającym jej uchylenie.

W przedmiotowym postępowaniu przy ocenie kwalifikacji omawianego przedsięwzięcia należy uwzględnić przepis § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. poz. 1839), zgodnie z którym do przedsięwzięć, w przypadku których przed dniem wejścia w życie rozporządzenia wszczęto i nie zakończono przynajmniej jednego z postępowań w sprawie decyzji, zgłoszeń lub uchwał, o których mowa w art. 71 ust. 1 oraz art. 72 ust. 1-1b ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, stosuje się przepisy dotychczasowe. W związku z powyższym w postępowaniu zastosowanie znajdują przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 71), dalej rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć.

Przedmiotowy wniosek dotyczy przedsięwzięcia polegającego na rozbudowie drogi krajowej nr 91 do parametrów technicznych klasy GP (droga główna ruchu przyspieszonego), wraz z budową obwodnic Radomska, Srocka, Rozprza i Kamieńska o długości 68,5 km oraz budowie obiektów inżynierskich i infrastruktury technicznej. Omawiana inwestycja zalicza się do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 60 rozporządzenia w sprawie przedsięwzięć: drogi o nawierzchni twardej o całkowitej długości przedsięwzięcia powyżej 1 km inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 31 i 32 oraz obiekty mostowe w ciągu drogi o nawierzchni twardej, tym samym, zgodnie z art. 71 ust. 2 pkt 2 ustawy ooś, wymaga uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Właściwość rzeczowa RDOŚ w Łodzi do wydania zaskarżonej decyzji wynika z art. 75 ust. 6 ustawy ooś, w związku art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu

informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1712), dalej ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. zmieniająca ustawę ooś, zgodnie z którym w przypadku przedsięwzięcia realizowanego w części na terenie zamkniętym, dla całego przedsięwzięcia decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach wydaje regionalny dyrektor ochrony środowiska. Inwestycja będzie prowadzona m.in. w granicach nieruchomości o nr ewid. 1399 obręb 0002 Dąbrówka, gmina Radomsko, która należy do kolejowych terenów zamkniętych, zgodnie z załącznikiem nr 5 do decyzji Nr 14 Ministra Infrastruktury z dnia 18 września 2020 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe (Dz. Urz. MI poz. 38, ze zm.).

Z akt sprawy wynika, że przedsięwzięcie będzie realizowane w granicach dwóch województw: śląskiego (przebudowa części przepustu ok. km 76+500 DK91) oraz łódzkiego (pozostała część przedsięwzięcia). Zgodnie z art. 75 ust. 5 ustawy ooś w związku z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. zmieniającej ustawę ooś, w przypadku przedsięwzięcia, o którym mowa w art. 75 ust. 1 pkt 1 ustawy ooś, wykraczającego poza obszar jednego województwa, decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach wydaje regionalny dyrektor ochrony środowiska, na którego obszarze właściwości znajduje się największa część terenu, na którym ma być realizowane to przedsięwzięcie, w porozumieniu z zainteresowanymi regionalnymi dyrektorami ochrony środowiska.

Właściwość miejscową RDOŚ w Łodzi do wydania zaskarżonej decyzji określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2008 r. w sprawie nadania statutu Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi (Dz. U. z 2014 r. poz. 1180). Z rzeczonego statutu wynika, że obszarem działalności RDOŚ w Łodzi jest obszar województwa łódzkiego, będący miejscem realizacji największej części omawianego przedsięwzięcia.

Tym samym, na podstawie art. 127 § 2 Kpa w związku z art. 127 ust. 3 ustawy ooś, GDOŚ jest organem właściwym do rozpatrzenia przedmiotowego odwołania.

Po przeprowadzeniu weryfikacji przedłożonej dokumentacji, w tym raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko wraz z jego uzupełnieniami, organ II instancji uznał, iż wymaga ona dalszego uzupełnienia. W związku z powyższym GDOŚ pismem z dnia 18 stycznia 2021 r., znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.42.2020.KN.11, wezwał inwestora do uzupełnienia przedłożonego materiału dowodowego i złożenia wyjaśnień. Pismami z dnia 15 kwietnia 2021 r. oraz z dnia 10 maja 2021 r. inwestor przedstawił odpowiedzi na kwestie podniesione przez organ II instancji, co pozwoliło na wydanie rozstrzygnięcia w postępowaniu odwoławczym względem zaskarżonej decyzji RDOŚ w Łodzi z dnia 13 marca 2020 r.

Organ odwoławczy dokonał również oceny prawidłowości i skuteczności istotnych warunków korzystania ze środowiska w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, wymagań dotyczących ochrony środowiska koniecznych do uwzględnienia w dokumentacji na dalszym etapie procesu inwestycyjnego oraz warunków mających na celu zapobieganie i ograniczanie oddziaływań na środowisko, które zostały określone w zaskarżonej decyzji RDOŚ w Łodzi z dnia 13 marca 2020 r. Część sentencji decyzji, a także warunki określone

w punktach: I.2.1–I.2.22, I.2.24, I.2.26–I.2.41, I.2.43–I.2.58, I.2.63–I.2.67, I.2.69, I.2.71–I.2.72, I.2.74–I.2.76, I.2.79–I.2.80, I.2.83, I.2.86–I.2.88, I.3.1–I.3.3, I.3.16–I.3.20, I.3.23, I.3.39, I.4, I.5 oraz III powyższej decyzji nie wypełniały wymogów określonych w art. 107 § 1 Kpa w związku z art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. b i c, art. 82 ust. 1 pkt 2 lit. b i c, art. 82 ust. 1 pkt 5 oraz art. 82 ust. 2a ustawy o oś, z tego też względu zostały one zmodyfikowane i doprecyzowane w postępowaniu odwoławczym.

Sentencja decyzji RDOŚ w Łodzi z dnia 13 marca 2020 r. w części: *w sprawie administracyjnej zainicjowanej wnioskiem z 6 lutego 2012 r. zmienionym pismem z 31 stycznia 2017 r. Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Łodzi działającej przez pełnomocnika, w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia* została wydana z naruszeniem art. 107 § 1 Kpa w związku z art. 16 ustawy o zmianie Kpa z 2017 r., przez nieprawidłowe oznaczenie adresata decyzji. Jak wynika z wniosku z dnia 6 lutego 2012 r. o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedmiotowego przedsięwzięcia, został on złożony przez Annę Andrzejewską-Kalinowską w imieniu Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad. Należy również zwrócić uwagę na art. 19 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 470, ze zm.), zgodnie z którym Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad jest zarządcą dróg krajowych i, co wynika z art. 20 pkt 3 tej ustawy, pełni funkcję inwestora. Wobec powyższego w pkt 1 niniejszej decyzji organ II instancji uchylił rzeczoną część sentencji zaskarżonej decyzji i w to miejsce orzekł, iż wnioskodawcą jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad.

W orzecznictwie jako przypadek braku podstawy prawnej do wydania decyzji wskazuje się m.in. nałożenie na stronę obowiązku, w sytuacji gdy obowiązek ten wynika wprost z przepisu prawa (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 kwietnia 1983 r., sygn. akt II SA 261/83 oraz wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie z dnia 7 stycznia 2013 r., sygn. akt II SA/Sz 1062/12). Z sytuacją taką mamy do czynienia w odniesieniu do następujących punktów decyzji RDOŚ w Łodzi z dnia 13 marca 2020 r.:

- I.2.2, I.2.4 i I.2.12 w części: *zorganizować place budowy i ich zaplecza zapewniając oszczędne korzystanie z terenu oraz minimalne przekształcenie jego powierzchni* – obowiązki te wynikają z art. 6, art. 74 ust. 1, 75 ust. 2 i art. 101 pkt 5 lit. a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219, ze zm.), dalej Poś;
- I.2.10 – obowiązek ten wynika z § 57 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 ze zm.);
- I.2.13 – obowiązki te wynikają z § 8 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (Dz. U. nr 47, poz. 401) oraz art. 5 ust. 1 pkt 2, 3a, 3b i art. 6 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2021 r. poz. 888);
- I.2.20 – obowiązek ten wynika w szczególności z art. 5 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, ze zm.), dalej jako prawo budowlane, oraz § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie

warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1065, ze zm.);

- I.2.24 – obowiązek ten wynika z art. 10 prawa budowlanego oraz § 142 pkt 2 i § 173 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. z 2016 r. poz. 124, ze zm.);
- I.2.28, I.2.40, I.2.29, I.2.30, I.2.31, I.2.32 oraz I.2.33 – obowiązki te wynikają z: art. 16, art. 17, art. 21 i art. 23 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2021 r. poz. 779);
- I.2.50 – obowiązek ten wynika z art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098).

W związku z powyższym, mając na uwadze, że wydanie decyzji bez podstawy prawnej stanowi wadę kwalifikowaną, o której mowa w art. 156 § 1 pkt 2 *ab initio* Kpa, GDOŚ uchylił zaskarżoną decyzję we wskazanej części i umorzył postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie – punkty: 3, 5, 11, 13, 14, 21, 24, 27–32, 39 oraz 48 niniejszej decyzji.

W punktach I.2.18, I.2.21 oraz I.2.34 (w zakresie konieczności zabezpieczenia zapleczy socjalnych przed możliwością wstępu osób nieupoważnionych), organ I instancji wykroczył poza swoją właściwość i przedmiot postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, nakładając na inwestora obowiązki związane z funkcjonowaniem placu budowy oraz prowadzeniem nadzoru nad pracami budowlanymi, które należą do właściwości organów architektoniczno-budowlanych. Powyższe stanowi wadę kwalifikowaną, o której mowa w art. 156 § 1 pkt 1 Kpa, w związku z czym w punktach 19, 22 i 33 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ uchylił ww. punkty zaskarżonej decyzji i umorzył postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie.

W punktach 41 i 42 niniejszego rozstrzygnięcia organ odwoławczy uchylił warunki określone w punktach I.2.43 i I.2.44 zaskarżonej decyzji, nakładające obowiązek przeprowadzenia remediacji gruntów po zakończeniu realizacji inwestycji, i umorzył postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie. Obowiązek przeprowadzenia remediacji wynika z art. 101h Poś. Zgodnie natomiast z art. 101m ust. 1 pkt 2 tej ustawy, w przypadku gdy władający powierzchnią ziemi lub inny sprawca nie przeprowadza remediacji, pomimo że zgodnie z art. 101h jest do tego obowiązany, regionalny dyrektor ochrony środowiska nakłada na władającego powierzchnią ziemi lub innego sprawcę, w drodze decyzji, obowiązek przeprowadzenia remediacji na podstawie ustalonego przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska planu remediacji. Z powyższego względu zaskarżona decyzja w punktach I.2.43 i I.2.44 została wydana bez podstawy prawnej, bowiem podjęte w tej części decyzji rozstrzygnięcie wykracza poza przedmiot postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wynikający z treści art. 71 ust. 2 pkt 2 ustawy oos.

Organ odwoławczy zweryfikował prawidłowość i skuteczność istotnych warunków korzystania ze środowiska w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, wymagań dotyczących ochrony środowiska koniecznych do uwzględnienia w dokumentacji na dalszym etapie procesu inwestycyjnego oraz warunków mających na celu zapobieganie i ograniczanie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a także monitorowanie tych

oddziaływań, które zostały określone w zaskarżonej decyzji RDOŚ w Łodzi z dnia 13 marca 2020 r. Wymogi określone w niżej wymienionych punktach tej decyzji nie wypełniały wymogów określonych w art. 107 § 1 Kpa w związku z art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. b i c oraz art. 82 ust. 1 pkt 2 lit. b i c ustawy ooś, bowiem określone w nich warunki zostały sformułowane w sposób nieprawidłowy. Użycie w treści warunków zwrotów takich jak „w miarę możliwości”, „ograniczyć do minimum”, „zachować maksymalną ilość”, pozwala na szeroką swobodę interpretacyjną i znaczną dowolność ich wykonania, co więcej, może to wykonanie uniemożliwić. Warunki te były zbyt ogólne, nie wskazywały konkretnych działań i koniecznych do zastosowania rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych mających na celu ograniczenie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Z tego też względu zostały one zmodyfikowane i doprecyzowane w postępowaniu odwoławczym:

- W pkt 75 i 76 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ uchylił punkty I.3.1 i I.3.2 zaskarżonej decyzji, bowiem nie nakładały one żadnych konkretnych wymagań dotyczących ochrony środowiska koniecznych do uwzględnienia w dokumentacji wymaganej do wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, o której mowa w art. 72 ust. 1 pkt 10 ustawy ooś. Stanowiły one w zasadzie opis poszczególnych elementów planowanej inwestycji, który zawarty jest w charakterystyce przedsięwzięcia. Z tego też względu powyższa część zaskarżonej decyzji została wydana z naruszeniem art. 107 § 1 Kpa w związku z art. 16 ustawy o zmianie Kpa z 2017 r. i art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy ooś, co uzasadnia konieczność jej uchylenia w tej części i umorzenia postępowania pierwszej instancji w tym zakresie. W nawiązaniu do powyższego, w punkcie 74 GDOŚ doprecyzował również wstęp do wyliczenia punktów I.3 zaskarżonej decyzji, wskazując, że warunki te dotyczą wymagań koniecznych do uwzględnienia w dokumentacji wymaganej do wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej.
- W punkcie 4 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ zreformował wymagania w zakresie korzystania z istniejącej infrastruktury komunikacyjnej w trakcie realizacji przedsięwzięcia, dokonując uszczegółowienia pkt I.2.3 zaskarżonej decyzji, tym samym nie było konieczności nakładania takiego warunku ponownie w pkt I.2.12 w części: *drogi dojazdowe do obsługi placów budowy wytyczyć w miarę możliwości w oparciu o istniejącą sieć szlaków komunikacyjnych. Drogi dojazdowe wytyczyć w miejscach jak najmniej kolidujących z ciekami i zapewnić swobodny przepływ wód w ciekach pod drogami dojazdowymi*. W związku z powyższym GDOŚ uchylił pkt I.2.12 zaskarżonej decyzji w przywołanej części i umorzył postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie – punkt 13 niniejszej decyzji.
- W punktach 6, 12 i 26 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ zreformował punkty I.2.5, I.2.11 i I.2.27 zaskarżonej decyzji, formułując warunki mające na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko zapleczy budowy na etapie realizacji inwestycji, w tym na środowisko gruntowo-wodne. Dodatkowo został wskazany kilometraż obszarów wymagających szczególnej ochrony z uwagi na występowanie cennych gatunków flory i fauny. Lokalizowanie zapleczy budowy (w szczególności: placów parkingowo-serwisowych, myjni

maszyn i urządzeń oraz pojazdów budowlanych, miejsc magazynowania materiałów budowlanych oraz miejsc magazynowania odpadów) na obszarach cennych przyrodniczo możliwe jest wyłącznie na terenach aktualnie przekształconych, co zapobiegnie dalszemu przekształcaniu środowiska naturalnego. W aktualnym brzmieniu punkty I.2.5, I.2.11 i I.2.27 zawierają wszystkie środki minimalizujące konieczne do ochrony środowiska przyrodniczego wymienione w punktach: I.2.6, I.2.7, I.2.8, I.2.14, I.2.15, I.2.16, I.2.17, I.2.22 i I.2.45 decyzji organu I instancji. W związku z powyższym w punktach: 7–9, 15–18, 23 i 43 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ uchylił zaskarżoną decyzję w powyższej części i w tym zakresie umorzył postępowanie pierwszej instancji.

- W punkcie 20 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ zreformował punkt I.2.19 zaskarżonej decyzji, formułując warunki służące ograniczeniu wtórnego zapylenia na etapie realizacji inwestycji. Organ odwoławczy ocenił, że katalog działań zaproponowanych przez RDOŚ w Łodzi jest niewystarczający i należy go rozszerzyć również o obowiązek mycia kół pojazdów opuszczających plac budowy oraz zraszania powierzchni mogących być źródłem nieorganizowanych emisji pyłów.
- W punkcie 25 niniejszego rozstrzygnięcia organ odwoławczy zmodyfikował konieczne do podjęcia działania mające na celu zabezpieczenie istniejących zabudowań przed skutkami prowadzonych prac budowlanych, które były sformułowane w punkcie I.2.26 zaskarżonej decyzji. W ocenie GDOŚ warunki te powinny zostać uszczegółowione w taki sposób, że niezbędne będzie dokonanie wstępnej weryfikacji stanu technicznego budynków zlokalizowanych w odległości do 60 m od źródeł drgań, a także ocena ich podatności na drgania. Na podstawie powyższego na etapie realizacji przedsięwzięcia inwestor będzie zobligowany do dostosowania parametrów pracy maszyn i urządzeń będących źródłem drgań, do stwierdzonego stanu technicznego budynków znajdujących się w wyznaczonym zasięgu oddziaływania. Stwierdzono również konieczność monitorowania ich stanu technicznego oraz poziomu vibracji generowanych w trakcie prowadzenia robót budowlanych. W pkt I.2.26.e określono natomiast środki służące minimalizacji nadmiernych drgań, a w pkt I.2.26.f i I.2.26.g ustalono, że powyższe działania powinny być prowadzone na podstawie zapisów zawartych w Polskich Normach przez osoby posiadające uprawnienia budowlane.

Uszczegółowienie wymagań w tym zakresie uzasadnione było z uwagi na potrzebę ochrony budynków mieszkalnych i innych dóbr materialnych zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie omawianego przedsięwzięcia. Przywołane powyżej warunki dotyczą w szczególności minimalizacji oddziaływań związanych z zagęszczaniem podłoża przy budowie nasypów drogowych poprzez przejazdy drogowych walców vibracyjnych. Urządzenia te, w świetle ustaleń zawartych w Polskiej Normie PN-B-02170:2016–12 – *Ocena szkodliwości drgań przekazywanych przez podłoże na budynki*, odnoszących się do typowego zasięgu występowania szkodliwych vibracji, mogą generować vibracje o największej intensywności w porównaniu z innymi maszynami budowlanymi.

- GDOŚ zreformował pkt I.2.37 zaskarżonej decyzji (pkt 36 niniejszego rozstrzygnięcia), określając warunki dotyczące postępowania z humusem pozyskanym w trakcie prowadzenia prac budowlanych. Organ wskazał, jak należy zabezpieczyć zdjętą wierzchnią warstwę gleby, aby nie straciła swoich właściwości i mogła zostać ponownie wykorzystana w szczególności do zagospodarowania miejsca realizacji inwestycji po zakończeniu budowy. GDOŚ określił również, w jaki sposób należy przygotować przyzmy humusu, co pozwoli na ochronę przed jego mechanicznym niszczeniem przez pojazdy budowlane. Ponadto ustanowiono odpowiedzialność nadzoru przyrodniczego za wskazanie miejsca deponowania humusu, w celu uniknięcia zniszczenia cennych przyrodniczo siedlisk roślin i zwierząt. Równocześnie w punkcie 37 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ uchylił punkt I.2.38 zaskarżonej decyzji i w tym zakresie umorzył postępowanie pierwszej instancji, bowiem rozstrzygał on kwestie tożsame ze zreformowanym punktem I.2.37 zaskarżonej decyzji.
- W punkcie 40 niniejszego rozstrzygnięcia organ odwoławczy uchylił obowiązek wymieniony w punkcie I.2.41 zaskarżonej decyzji i umorzył postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie, ponieważ został on bardziej szczegółowo określony w punkcie I.2.61 zaskarżonej decyzji, a zatem nie jest konieczne powtarzanie tych samych sformułowań w różnych częściach decyzji. Analogiczna sytuacja dotyczy uchylecia pkt I.2.39 zaskarżonej decyzji (punkt 38 niniejszego rozstrzygnięcia), ponieważ zawierał on już warunek określony w zreformowanym pkt I.2.1 zaskarżonej decyzji (pkt 2 niniejszego rozstrzygnięcia).
- W pkt 44 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ uchylił warunek określony w pkt I.2.46 zaskarżonej decyzji i umorzył postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie, bowiem nie wynikały z niego żadne konkretne działania, do których podjęcia inwestor został zobowiązany.
- W pkt 45 niniejszego rozstrzygnięcia organ II instancji zreformował punkt I.2.47 zaskarżonej decyzji, dotyczący zasad funkcjonowania nadzoru przyrodniczego na etapie budowy i uszczegółowił obowiązki inwestora w tym zakresie. W aktualnym brzmieniu warunek ten wskazuje niezbędnych specjalistów, którzy powinni pełnić nadzór nad etapem realizacji inwestycji. Dodatkowo GDOŚ uznał za konieczne wskazanie konkretnych terminów prowadzenia kontroli placów budowy w celu odławiania i wypuszczania zwierząt przedostających się na teren robót. Ponadto nadzór przyrodniczy został zobowiązany do ustalenia, czy usunięcie lub przeniesienie z obszaru realizacji inwestycji osobników zwierząt, roślin lub grzybów dotyczy gatunków objętych ochroną, z uwagi na konieczność uzyskania przez inwestora zezwolenia na derogacje z zakresu ochrony gatunkowej, wynikające z przepisów art. 56 ustawy o ochronie przyrody. W obecnym brzmieniu punkt I.2.47 zawiera również środki minimalizujące wymienione w punktach I.2.48, I.2.49 i I.2.55 zaskarżonej decyzji, a zatem wszystkie czynności, nad którymi powinien czuwać nadzór przyrodniczy. Punkt I.2.47.c zawiera wskazanie, że przed rozpoczęciem prac na terenach cennych przyrodniczo, teren budowy musi zostać zweryfikowany pod kątem obecności gatunków chronionych oraz ich siedlisk, natomiast punkt I.2.47.f wskazuje, że prace we wszystkich dolinach rzek, ciekach naturalnych oraz zbiornikach wodnych muszą być prowadzone pod

- specjalistycznym nadzorem. Ponadto w zreformowanym punkcie I.2.47 zawarto warunki dotyczące konieczności prowadzenia kontroli ze strony nadzoru przyrodniczego w miejscach mogących stanowić pułapki dla zwierząt na etapie realizacji inwestycji. W związku z powyższym w punktach: 46, 47 i 53 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ uchylił punkty: I.2.48, I.2.49 i I.2.55 zaskarżonej decyzji i w tym zakresie umorzył postępowanie pierwszej instancji.
- W punkcie 49 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ zmodyfikował obowiązki w zakresie zabezpieczenia populacji płazów przed zagrożeniami podczas prowadzenia prac budowlanych, określone w punkcie I.2.51 zaskarżonej decyzji. W zreformowanym punkcie wskazano, iż w pierwszej kolejności w trakcie prowadzenia prac budowlanych nie należy dopuszczać do powstawania zastoisk wodnych mogących służyć płazom za miejsca rozrodu. A w przypadku ich powstania lub uwięzienia zwierząt w rowach albo w wykopach wprowadzono obowiązek przeprowadzenia przez specjalistę herpetologa kontroli takich miejsc bezpośrednio przed ich likwidacją, pod kątem występowania w nich zwierząt, w szczególności płazów. W punkcie tym uwzględniono również środki minimalizujące konieczne do ochrony środowiska przyrodniczego wymienione w punktach I.2.56 i I.2.57 zaskarżonej decyzji. W związku z powyższym GDOŚ uchylił ww. punkty i w tym zakresie umorzył postępowanie pierwszej instancji – punkty 54 i 55 niniejszego rozstrzygnięcia.
  - W punkcie 50 niniejszego rozstrzygnięcia organ odwoławczy, doprecyzował warunki dotyczące ingerencji w siedliska oraz trasy migracji płazów znajdujące się w zasięgu oddziaływania inwestycji zawarte pierwotnie w punktach I.2.52, I.2.75 i I.2.76 decyzji organu I instancji. Odpowiednie zabezpieczenie placu budowy jest kluczowym czynnikiem zmniejszającym śmiertelność małych zwierząt w trakcie realizacji inwestycji. W stosunku do brzmienia warunków w decyzji RDOŚ w Łodzi zwiększono długość odcinków dróg wyposażonych w tymczasowe wygradzenia herpetologiczne, biorąc pod uwagę położenie istniejących siedlisk herpetofauny oraz wskazano konieczność stosowania wiader mających na celu ułatwienie wyłapywania migrujących zwierząt. Płazy są grupą organizmów, których rozmieszczenie może mieć charakter dynamiczny, a miejscami ich rozrodu mogą być nawet niewielkie, czasowo występujące zastoiska wodne. W związku z tym uznano za konieczne wprowadzenie możliwości dostosowania długości planowanych wygradzeń do aktualnie panujących uwarunkowań przyrodniczych. Z uwagi na powyższe w punktach 66 i 67 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ uchylił ww. punkty I.2.75 i I.2.76 zaskarżonej decyzji i w tym zakresie umorzył postępowanie pierwszej instancji.
  - W punkcie 51 niniejszego rozstrzygnięcia organ odwoławczy zreformował punkt I.2.53 zaskarżonej decyzji, dotyczący niezbędnych do podjęcia działań w przypadku konieczności likwidacji zbiornika wodnego. Zmiana warunku polega na zastosowaniu dodatkowego zabezpieczenia populacji płazów przed przypadkowym zabijaniem w wyniku likwidacji zbiorników wodnych. Płazy w zależności od aktualnie panujących warunków mogą zajmować nowe stanowiska, które mogły nie zostać wykazane w inwentaryzacji. W tym celu zawarty w decyzji RDOŚ w Łodzi obowiązek, traktujący o środkach minimalizujących koniecznych

przy likwidacji zbiorników wodnych, został uzupełniony o konieczność ich grodzenia, na wypadek gdyby nie stanowiły wykazanego w inwentaryzacji siedliska płazów.

- W punkcie 52 niniejszego rozstrzygnięcia organ II instancji zreformował punkt I.2.54 zaskarżonej decyzji, dotyczący prowadzenia kontroli występowania płazów w miejscach zlikwidowanych zbiorników wodnych. Obowiązek ten został doprecyzowany o wskazanie częstotliwości oraz ram czasowych, w jakich mają być prowadzone kontrole terenu po likwidacji zbiorników wodnych oraz siedlisk płazów, aby zapobiec gromadzeniu się płazów w miejscach nieistniejących stanowisk. W treści warunku wskazano również na konieczność przenoszenia napotkanych osobników na odpowiednie siedliska, poza teren zagrożenia i uszczegółowiono, by prace te były prowadzone pod kierunkiem herpetologa. Termin 1 marca – 31 października uwzględnia cały okres aktywności płazów, również żaby wodnej i trawnej, które jako miejsca zimowania często wybierają zbiorniki wodne.
- W punkcie 56 niniejszego rozstrzygnięcia organ odwoławczy uchylił punkt I.2.58 zaskarżonej decyzji i umorzył postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie. W punkcie tym RDOŚ w Łodzi określił obowiązek zachowania ostrożności przy prowadzeniu prac archeologicznych w miejscach występowania terenów o szczególnych walorach przyrodniczych. Z warunku tego nie wynikały bowiem żadne konkretne działania, do których podjęcia inwestor został zobowiązany.
- W punkcie 57 niniejszego rozstrzygnięcia organ II instancji uszczegółowił warunek określony w punkcie I.2.63 zaskarżonej decyzji, który dotyczył terminów dopuszczalnej wycinki drzew i krzewów. Zmiana warunku w stosunku do jego pierwotnego brzmienia polega na umożliwieniu prowadzenia wycinki w okresie lęgowym ptaków. W celu minimalizacji możliwego negatywnego oddziaływania zaplanowanych prac na środowisko, po stwierdzeniu przez nadzór przyrodniczy niezasiedlenia drzew przez gatunki chronionych ptaków, konieczne jest wprowadzenie ram czasowych kontroli poprzedzających wycinkę drzew i krzewów kolidujących z inwestycją. Działania te pozwolą uzyskać aktualne dane dotyczące zasiedlenia przez ornitofaunę drzewostanu oraz zminimalizują możliwość zasiedlenia przez ptaki skontrolowanych już drzew przed rozpoczęciem prac. W przypadku wykrycia lęgów gatunków chronionych należy zaprzestać wycinki do czasu stwierdzenia przez nadzór ornitologiczny wyprowadzenia młodych z gniazda. W wyniku takich działań nie należy spodziewać się znaczących negatywnych oddziaływań na występujące w obszarze oddziaływania populacje ornitofauny. W aktualnym brzmieniu punkt I.2.63 zawiera również wymagania, które były ujęte w punktach I.2.35 i I.2.36 zaskarżonej decyzji. W związku z powyższym GDOŚ uchylił te punkty decyzji i w tym zakresie umorzył postępowanie pierwszej instancji – punkty 34 i 35 niniejszej decyzji.

Zmiana brzmienia ww. warunku uwzględnia również ochronę chronionych gatunków chiropterofauny i entomofauny w trakcie wycinki drzew. W przypadku stwierdzenia na trasie budowy stanowisk chronionych gatunków, wskazano konieczność wstrzymania prac i podjęcia działań określonych przez nadzór przyrodniczy. Dodatkowo, z uwagi na zinwentaryzowane

gatunki nietoperzy organ odwoławczy uznał za konieczne dokonanie kontroli przeznaczonych do wyburzenia budynków, w celu uniknięcia zabijania osobników wykorzystujących je jako schronienia.

- W punkcie 58 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ uszczegółowił obowiązek określony w punkcie I.2.64 decyzji organu I instancji, który dotyczył zasad wprowadzania nowych nasadzeń roślinnych w zamian za usunięte drzewa i krzewy. Zmiana warunku polega na uszczegółowieniu rodzaju nasadzeń, wraz ze wskazaniem funkcji, jaką powinny pełnić. Ponadto organ odwoławczy uznał za zasadne wprowadzenie wytycznych dotyczących jakości stosowanego materiału nasadzeniowego, wymagań w procesie sadzenia oraz wskazanie wad wykluczających możliwość jego użycia. Celem takiego działania jest zobligowanie inwestora do użycia materiału do nasadzeń o odpowiedniej jakości i parametrach, co powinno zapewnić zachowanie ich udatności. Niezależnie od powyższego GDOŚ wprowadził obowiązek prowadzenia monitoringu udatności i trwałości nasadzeń drzew i krzewów, w okresie 3 lat od ich posadzenia – w 1., 2. i 3. roku oraz ich uzupełniania w stosunku 1:1 w przypadku stwierdzenia braku zachowania żywotności sadzonek, pielęgnowanych zgodnie z zasadami określonymi w zreformowanym punkcie I.3.39. W aktualnym brzmieniu punkt I.2.64 zawiera obowiązki związane z nasadzeniami zastępczymi, określone w punktach I.2.65 oraz I.2.66 zaskarżonej decyzji. W związku z powyższym GDOŚ uchylił ww. punkty i w tym zakresie umorzył postępowanie pierwszej instancji – punkty 59 i 60 niniejszego rozstrzygnięcia.
- W punkcie 61 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ zreformował punkt I.2.67 zaskarżonej decyzji, dotyczący zasad prowadzenia prac budowlanych w rejonie cieków i rowów melioracyjnych. Warunek został uszczegółowiony poprzez wskazanie konkretnych działań, jakie mogą zostać wykorzystane w celu zminimalizowania wpływu prac budowlanych na strukturę dna i brzegów cieków oraz wpływu na organizmy je zasiedlające. Ponadto w punkcie 10 niniejszego rozstrzygnięcia organ odwoławczy uchylił obowiązek określony w punkcie I.2.9 zaskarżonej decyzji (zabezpieczenie cieków na etapie prowadzenia prac budowlanych) i umorzył postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie. Wytyczne dotyczące sposobu ochrony cieków przed negatywnym wpływem prac budowlanych zostały zawarte w zreformowanym punkcie I.2.67 i nie ma powodu, aby tego rodzaju wymogi powielać w różnych częściach decyzji.
- W punkcie 62 niniejszego rozstrzygnięcia organ odwoławczy zreformował punkt I.2.69 zaskarżonej decyzji, dotyczący umacniania koryt cieków. Zmiana polega na wskazaniu, że do umocnień cieków mogą zostać wykorzystane materiały o charakterze naturalnym, np. faszyna lub narzut kamienny. Zastosowanie takich materiałów znacząco ogranicza negatywne oddziaływanie inwestycji, ułatwia odtwarzanie siedlisk oraz imituje naturalny charakter dna i brzegów cieku.
- W punkcie 63 niniejszego rozstrzygnięcia organ odwoławczy zreformował punkt I.2.71 zaskarżonej decyzji, ograniczający okres prowadzenia prac budowlanych w korytach cieków. W pierwotnym brzmieniu warunku zakaz prowadzenia prac w korytach rzek dotyczył okresu

kwiecień – czerwiec, natomiast warunkowo, pod nadzorem ichtiologa można było prowadzić je również w tym terminie. W obecnym brzmieniu warunek bezwzględnie zakazuje prowadzenia prac w okresie tarła ryb w rzekach Warcie i Widawce. Na rzece Warcie, poniżej inwestycji, w obszarze Natura 2000 Załęczański Łuk Warty przedmiotami ochrony są minóg ukraiński, minóg strumieniowy, koza złotawa oraz różanka. Dane literaturowe wskazują na występowanie tych gatunków również powyżej tego obszaru. Biorąc pod uwagę fakt, że każda bezpośrednia ingerencja w koryto rzeki może spowodować zmniejszenia sukcesu rozrodczego ichtiofauny, GDOŚ uznał za konieczne wstrzymanie prac w okresie tarła ryb. Dodatkowo, z uwagi na gatunki takie jak np. różanka, których okres tarła trwa nawet do końca lipca, termin wstrzymania prac został wydłużony do 31 lipca. W przypadku mniejszych cieków, prowadzących znacznie mniejszą ilość wód oraz rzadziej stanowiących siedliska ryb chronionych, GDOŚ pozostawił możliwość prowadzenia prac w dowolnym terminie, pod warunkiem wykluczenia przez nadzór ichtiologiczny obecności gatunków chronionych w zasięgu oddziaływania prac.

- W punkcie 64 niniejszego rozstrzygnięcia organ II instancji zreformował punkt I.2.72 zaskarżonej decyzji, dotyczący zasad prowadzenia prac w korytach cieków. Zmiana polega na uszczegółowieniu warunku w zakresie sposobu zachowania przepływu biologicznego oraz przywrócenia stosunków wodnych do stanu zbliżonego do pierwotnego. Dodatkowo usunięto zapis dotyczący prowadzenia prac przy niskim stanie wód. Okres ingerencji w koryta cieków naturalnych został ograniczony wskazanym w warunku okresem rozrodczym płazów oraz terminem tarła ryb przypadającym od 1 kwietnia do 31 lipca, zgodnie z aktualnym brzmieniem punktu I.2.71. W pozostałym terminie nie przewiduje się, żeby chwilowe negatywne oddziaływania związane z zamuleniem oraz ingerencją w strukturę koryta mogły negatywnie wpływać na populacje ichtiofauny, w związku z czym dodatkowe ograniczenie związane ze stanem wody w ciekach nie jest uzasadnione.
- W punkcie 68 niniejszego rozstrzygnięcia organ odwoławczy uchylił pkt I.2.79 zaskarżonej decyzji i umorzył postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie. W punkcie tym RDOŚ w Łodzi określił obowiązek zabezpieczenia drożności szlaków migracji zwierząt wzdłuż koryt cieków. Należy jednak ocenić, że chwilowe utrudnienia związane z przemieszczaniem się wzdłuż cieków dla gatunków małych i dużych ssaków oraz gadów nie będą powodować znaczących negatywnych oddziaływań. Płazy, z uwagi na niewielkie możliwości migracyjne oraz cykl rozrodczy ściśle związany z wodą mogłyby być narażone na zwiększoną śmiertelność wynikającą z braku drożności szlaku migracji. Z tego względu odcinki drogi znajdujące się wzdłuż siedlisk rozrodczych płazów, w tym dolin cieków, zostaną wygradzone płótkami tymczasowymi, a odłowione zwierzęta przenoszone (punkt I.2.52). Dodatkowo herpetolog pełniący nadzór przyrodniczy nad inwestycją ma na bieżąco czuwać nad bezpieczeństwem migrujących zwierząt (punkt I.2.47) oraz w razie potrzeby przeprowadzi weryfikację lokalizacji płótków tymczasowych w sposób dostosowujący ich rozmieszczenie do lokalnych

uwarunkowań środowiskowych (punkt I.2.47, I.2.52). Zabezpieczenia te są zatem wystarczające dla zapewnienia bezpieczeństwa migrujących zwierząt.

- W punkcie 69 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ uchylił punkt I.2.80 zaskarżonej decyzji i umorzył postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie. W punkcie tym RDOŚ w Łodzi określił obowiązek zachowania maksymalnej ilości istniejącej zieleni w rejonie prowadzenia prac związanych z budową mostu na rzece Warcie. Warunki wskazujące sposoby zabezpieczenia roślinności znajdującej się w liniach rozgraniczających przedsięwzięcia, a nieprzeznaczonej do usunięcia zostały już uwzględnione w punktach I.2.60 i I.2.61 decyzji organu I instancji, a zatem nie istnieje konieczność jego powtarzania w różnych częściach decyzji.
- W punkcie 70 niniejszego rozstrzygnięcia organ odwoławczy uchylił pkt I.2.83 zaskarżonej decyzji i umorzył postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie. Obowiązek wyrażony w ww. punkcie dotyczył konieczności prowadzenia kontroli drożności zaprojektowanych przejść dla zwierząt. Dla uzyskania klarowności zapisów decyzji warunek dotyczący monitoringu związany z kontrolą drożności przejść dla zwierząt został zawarty w punkcie I.4, określającym zakres monitoringu związanego z etapem eksploatacji przedsięwzięcia.
- W punktach 71 i 72 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ uchylił punkty I.2.86 i I.2.87 zaskarżonej decyzji i umorzył postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie. Z warunków tych nie wynikały żadne konkretne działania, do których podjęcia inwestor został zobowiązany. Co więcej, w punkcie I.2.86 zaskarżonej decyzji RDOŚ w Łodzi nałożył obowiązek przestrzegania przepisów zimowego utrzymania dróg. Do przestrzegania obowiązujących przepisów prawa inwestor obowiązany jest z mocy poszczególnych aktów prawnych powszechnie obowiązujących, tym samym taki obowiązek nie może być nałożony na niego decyzją administracyjną.
- W punkcie 73 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ uchylił warunek określony w punkcie I.2.88 zaskarżonej decyzji, odnoszący się do konieczności zastosowania tzw. cichej nawierzchni drogowej i umorzył postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie. Należy zwrócić uwagę, że obowiązek ten został sformułowany w sposób niejasny i nie precyzował konieczności podjęcia konkretnych działań służących ochronie środowiska. Ponadto warunki zastosowania zabezpieczeń przeciwhałasowych, w tym nawierzchni o obniżonym poziomie emisji akustycznej, zostały w sposób szczegółowy określone w punkcie I.3.5 zaskarżonej decyzji.
- W punkcie 77 niniejszego rozstrzygnięcia organ II instancji zreformował punkt I.3.3 zaskarżonej decyzji, dotyczący zaprojektowania przebudowy mostu na rzece Warcie, w celu dostosowania go do migracji dużych zwierząt. Zmiana polega na doprecyzowaniu lokalizacji tego obiektu, który zgodnie z projektowanym przebiegiem inwestycji w wariantcie nr 5, położony będzie w km 71+560–71+860.
- W punkcie 65 niniejszego rozstrzygnięcia organ II instancji zreformował punkt I.2.74 zaskarżonej decyzji, dotyczący potrzeby zaprojektowania urządzeń odwodnienia rozbudowywanej drogi. Zmiana polega na wprowadzeniu dokładnych wytycznych

dotyczących sposobu zabezpieczenia systemu odwodnienia drogi przed powstawaniem pułapek dla małych zwierząt. Uwzględnienie tych wytycznych w projekcie budowlanym pozwoli zminimalizować śmiertelność zwierząt w źle zabezpieczonym systemie odwodnienia drogi. W aktualnym brzmieniu punkt ten zawiera również środki minimalizujące określone w punkcie I.2.55 zaskarżonej decyzji. W związku z powyższym GDOŚ uchylił ww. punkt i w tym zakresie umorzył postępowanie pierwszej instancji – punkt 53 niniejszego rozstrzygnięcia.

- W punkcie 78 niniejszego rozstrzygnięcia organ odwoławczy zreformował pkt I.3.16 zaskarżonej decyzji, dotyczący lokalizacji i parametrów zaprojektowanych przejść dla zwierząt. Zmiana punktu polega na dodaniu 9 przejść mających za zadanie zwiększenie możliwości migracyjnych zwierząt, w tym płazów, oraz ograniczenie efektu barierowego drogi. Płazy jako zwierzęta o niewielkich możliwościach migracyjnych nie będą w stanie z sukcesem pokonywać projektowanej drogi po jej powierzchni. Z tego względu, w miejscach gdzie inwestycja przecina siedliska płazów, lub ciągi migracji sezonowej i dyspersji młodocianych osobników, należy zaproponować odpowiednie działania minimalizujące. Po analizie przedstawionej dokumentacji GDOŚ stoi na stanowisku, iż konieczne będzie wprowadzenie:
  - dodatkowego systemu przejść dla płazów w km 28+300–29+300 – obwodnicę Rozprzy w km 28+050–29+600 zaplanowano wzdłuż cieku będącego miejscem rozrodu płazów. Do km 28+800 miejsca rozrodu płazów zostały potwierdzone w inwentaryzacji z 2018 r. Zaplanowany przez inwestora system przejść dla płazów obejmujący fragment obwodnicy w km 28+050–28+250 zdaniem GDOŚ był niewystarczający,
  - w ok. km 35+000 (km 34+196 starego przebiegu) istniejący przepust należy dostosować do potrzeb migracji płazów i małych zwierząt. Inwentaryzacja przyrodnicza przedstawiona w dokumentacji wykazała siedliska rozrodcze płazów po obu stronach drogi,
  - w km 40+800–41+300 z uwagi na zinwentaryzowane siedliska płazów istniejące przepusty (40+023, 40+234, 40+542 starego przebiegu) należy dostosować do potrzeb migracyjnych płazów,
  - przepustów dla płazów w km 46+450 i 46+650 – obwodnica Kamieńska została zaprojektowana wzdłuż rzeki Kamionki, gdzie na całym odcinku poddanym negatywnym oddziaływaniom generowanym przez projektowaną obwodnicę zinwentaryzowane zostały siedliska rozrodcze płazów. W opinii GDOŚ nieakceptowalne jest rozwiązanie nie uwzględniające żadnego przejścia dla płazów na odcinku 46+050–47+000, co wynikało z zaskarżonej decyzji,
  - przejścia dolnego dla małych zwierząt w km ok. 68+000, gdzie inwestycja przecina rzekę Radomkę, w okolicach której zinwentaryzowane zostały siedliska płazów, przez co konieczne jest zapewnienie zwierzętom migracji wzdłuż siedlisk,
  - przejścia dolnego dla małych zwierząt w km ok. 72+350 – w dolinie Warty znajduje się kanał Warty wraz z obiektem przeprowadzającym wody (km 66+989 starego przebiegu). Cała dolina rzeki jest wykorzystywana jako siedliska rozrodcze oraz bytowania płazów,

w związku z czym należy zapewnić płazom możliwość swobodnej migracji wzdłuż doliny rzeki Warty.

Dla utrzymania drożności korytarzy migracyjnych o znaczeniu krajowym oraz międzynarodowym wprowadzono zmiany dotyczące przejść dla zwierząt dużych i średnich. W celu zapewnienia drożności głównego korytarza migracyjnego GKpDC-10B w km 70+400–70+800, gdzie inwentaryzacja przyrodnicza wykazała wzmożoną aktywność migracyjną, zaproponowano wprowadzenie przejścia dla zwierząt po powierzchni drogi. Natomiast w dolinie Warty przejście dla zwierząt dużych zostało podniesione do wysokości 4 m światła pionowego. Podniesienie wysokości przejścia jest istotne dla zapewnienia efektywnego wykorzystywania go przez duże zwierzęta kopytne.

W celu poprawy warunków migracji w obszarze krajowego korytarza migracyjnego KPdC-10C, w decyzji GDOŚ zaproponowano przejście dla zwierząt dużych i średnich po powierzchni drogi w ok. km 52+900–53+200, gdzie inwentaryzacja przyrodnicza wykazała wzmożoną aktywność migracyjną.

- W punkcie 79 niniejszego rozstrzygnięcia organ II instancji zreformował punkt I.3.17 zaskarżonej decyzji. W stosunku do pierwotnego brzmienia warunek został uszczegółowiony o wskazanie konkretnych lokalizacji płotków ochronno-naprowadzających dla płazów, uwzględniających przedstawione w dokumentacji siedliska oraz uwarunkowania przestrzenne. Dodatkowo, z uwagi na fakt, że projektowana droga w miejscach planowanych wygrodzeń może być przecinana przez drogi podrzędne, uznano za konieczne uzupełnienie przerwanych systemów wygrodzeń herpetologicznych rynkami zatrzymującymi wyposażonymi w kraty wpadowe. Takie rozwiązanie ma za zadanie uniemożliwić płazom przedostawanie się na jezdnię drogi głównej, naprowadzając migrujące zwierzęta do systemu wygrodzeń naprowadzających na przejścia.
- W punkcie 82 niniejszego rozstrzygnięcia organ II instancji zreformował punkt I.3.20 zaskarżonej decyzji, dotyczący wyposażenia przejść zespolonych z ciekami w obustronne półki suche. Warunek został uszczegółowiony o sposób zamontowania oraz wykonania półek przełazowych dla zwierząt. Odpowiednie zaprojektowanie przejść dla płazów zwiększa sukces migracji i znacząco minimalizuje efekt barierowy drogi.
- W punkcie 83 niniejszego rozstrzygnięcia organ II instancji zreformował punkt I.3.23 zaskarżonej decyzji, dotyczący sposobu zagospodarowania powierzchni przejść dla zwierząt. Zmiana polega na jego uszczegółowieniu, głównie w kontekście rekultywacji terenu przejścia oraz zapewnienia odpowiedniej struktury roślinności. W przypadku przedmiotowej inwestycji nie przewiduje się obowiązkowego wygrodzenia jezdni, przez co funkcjonalność oraz odpowiednie zagospodarowanie przejść, zachęcające zwierzęta do korzystania z nich, jest szczególnie ważne. Struktury mające zapewniać mikrosiedliska dla małych zwierząt mają służyć również jako przeszkody w wykorzystywaniu przejść przez ludzi i niepokojeniu zwierząt. Stosowanie tej zasady jest szczególnie istotne w przypadku przejść dla zwierząt dużych i średnich, których wymiary umożliwiają wykorzystywanie ich do nieuprawnionych

przejazdów. Dodatkowo, z uwagi na fakt, że większość cieków stanowi szlaki migracji, wskazano, że w miejscach gdzie jest to możliwe, nie należy ingerować w naturalne koryto cieku. W przypadku braku takiej możliwości, decyzja uwzględnia warunki nakazujące stosowanie naturalnych materiałów przy regulacji cieków oraz zapewnieniu przepływu biologicznego (pkt I.2.69 oraz I.2.72). Wprowadzono również warunki dotyczące zagospodarowania odcinków drogi przeznaczonych dla migracji zwierząt dużych i średnich. Wszystkie te warunki mają na celu zmniejszenie efektu barierowego drogi.

W aktualnym brzmieniu punkt I.3.23 stanowi również konkretyzację „odpowiedniego wkomponowania w krajobraz” zaprojektowanych przejść dla zwierząt, co zostało określone w punkcie I.3.18 zaskarżonej decyzji. Ponadto z uwagi na konieczność przebudowy mostów oraz przepustów pod kątem dostosowania ich do potrzeb migracyjnych zwierząt, zawarty w pkt I.3.19 zaskarżonej decyzji warunek unikania podnoszenia niwelety drogi o więcej niż 50 cm, może być niewykonalny. Ostateczny kształt niwelety zostanie zaprojektowany na potrzeby projektu budowlanego i będzie uwzględniał wymagania technologiczne. Sposób zagospodarowania przejść dla zwierząt, w tym przejść po powierzchni drogi został zawarty w zreformowanym punkcie I.3.23. W związku z powyższym GDOŚ uchylił punkty I.3.18 i I.3.19 zaskarżonej decyzji i w tym zakresie umorzył postępowanie pierwszej instancji – punkty 80 i 81 niniejszego rozstrzygnięcia.

- W punkcie 84 niniejszego rozstrzygnięcia organ II instancji zreformował punkt I.3.39 zaskarżonej decyzji, dotyczący pielęgnacji nasadzonej roślinności na etapie eksploatacji przedsięwzięcia. Zmiana warunku polega na wskazaniu konieczności uzupełniania drzew i krzewów, których wypadnięcie zostanie stwierdzone podczas prowadzonych kontroli. Zapewnienie maksymalnej możliwej do wprowadzenia wzdłuż drogi ilości zieleni ochronnej, izolacyjnej, krajobrazowej oraz naprowadzającej na przejścia dla zwierząt ma niebagatelny wpływ na minimalizowanie negatywnych oddziaływań drogi oraz poprawę odbioru społecznego realizowanego przedsięwzięcia.
- W punkcie 85 niniejszego rozstrzygnięcia organ II instancji zreformował punkt I.4 zaskarżonej decyzji, dotyczący zakresu monitoringu prowadzonego na etapie eksploatacji przedsięwzięcia. Z uwagi na fakt, że trasa przecina ważne szlaki migracji zwierząt, wprowadzono warunek wskazujący na konieczność prowadzenia cyklicznych kontroli w zakresie oceny stanu technicznego, drożności i zagospodarowania przejść dla zwierząt, szczelności wygrodzeń ochronno-naprowadzających oraz szczelności zabezpieczeń systemu odwodnienia, który będzie prowadzony przez cały okres eksploatacji drogi, w terminie nasilonych wiosennych i jesiennych migracji.

W punkcie 86 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ zreformował punkt I.5 zaskarżonej decyzji, dotyczący zakresu analizy porealizacyjnej, której obowiązek przeprowadzenia sformułował RDOŚ w Łodzi w treści decyzji z dnia 13 marca 2020 r. W ocenie organu odwoławczego punkt ten nie spełniał wymogów określonych w art. 107 § 1 Kpa w związku z art. 82 ust. 1 pkt 5 ustawy ooś, ponieważ zakres tej analizy był niewystarczający i powinien dotyczyć nie tylko oceny skuteczności

zastosowanych urządzeń zabezpieczających przed hałasem (pkt I.5.1–I.5.5), lecz także oceny skuteczności rozwiązań minimalizujących efekt barierowy drogi względem szlaków migracji zwierząt (I.5.6 i I.5.7):

- GDOŚ zreformował pkt I.5.5 zaskarżonej decyzji, przesądając o konieczności wyznaczenia dodatkowych punktów przeprowadzenia pomiarów hałasu na etapie analizy porealizacyjnej. W ocenie organu odwoławczego, weryfikacja zasięgu oraz intensywności immisji hałasu powinna nastąpić na podstawie większej liczby punktów pomiarowych, w szczególności wyznaczonych dla budynków zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie pasa drogowego. Organ II instancji ocenił, że niezbędne jest wyznaczenie również punktów: P48 dla miejscowości Białocin, P67, P84, P85, P89 dla miejscowości Niechcice, P114, P115 dla Miasta Kamieńsk, a także P292 i P297 dla Miasta Radomsko.
- Odnosząc się do wyznaczenia dodatkowych punktów: P48, P67, P84, P85, P89, GDOŚ wskazuje, że z przedłożonych przez inwestora prognoz propagacji hałasu (zawartych m.in. na str. 12–31 uzupełnienia raportu z dnia 31 lipca 2019 r.) wynika, iż w punktach tych, po zastosowaniu tzw. cichej nawierzchni, nie dojdzie do przekroczenia dopuszczalnych wartości natężenia dźwięku. Należy jednak zwrócić uwagę, że budynki, dla których wyznaczono ww. punkty, po planowanej przebudowie DK91 znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie pasa drogowego, nie więcej niż 10 m od krawędzi jezdni. W ocenie GDOŚ powyższe wymaga szczegółowej weryfikacji w ramach analizy porealizacyjnej, poprzez dokonanie pomiaru natężenia dźwięku w ww. punktach i porównanie skuteczności zastosowanych działań minimalizujących w tym zakresie z rzeczywistym oddziaływaniem przedsięwzięcia.
- Organ II instancji zwrócił uwagę, że opisana wyżej sytuacja zachodzi również dla punktów pomiarowych P114 i P115 (miasto Kamieńsk), z tym że dla drugiego z tych punktów prognozowana jest możliwość przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu (o ok. 2 dB – co mieści się w granicach niepewności pomiaru), nawet w rezultacie zastosowania cichej nawierzchni dla tego odcinka DK91. Stanowiło to przesłankę do wyznaczenia miejsc pomiaru również i dla tych budynków.
- W przypadku analizy porealizacyjnej dla odcinka obwodnicy w południowej części Radomska, na podstawie rozstrzygnięcia wydanego przez RDOŚ w Łodzi przewidywane było prowadzenie pomiarów jedynie w punktach P285 i P286, natomiast GDOŚ dodał również punkty P292 i P297. W opinii organu II instancji potrzeba ta wynika z faktu, iż projektowana obwodnica Radomska w dwóch miejscach koliduje z obszarami zabudowy mieszkaniowej (w rejonie ulicy Wymysłowskiej oraz ulicy Piłsudskiego), przechodząc w bezpośrednim sąsiedztwie domów jednorodzinnych. Należy zatem dla każdego z tych miejsc przeprowadzić pomiary weryfikujące, czy po zakończeniu realizacji inwestycji konieczne będzie zastosowanie dodatkowych środków służących ograniczeniu immisji hałasu w sąsiedztwie DK91.
- W punktach I.5.6 oraz I.5.7 wprowadzono obowiązek prowadzenia monitoringu porealizacyjnego w celu sprawdzenia skuteczności działań służących minimalizacji negatywnego oddziaływania inwestycji na środowisko przyrodnicze, w szczególności

służących ograniczeniu efektu barierowego DK91 wobec szlaków migracji zwierząt. Na podstawie zaproponowanego monitoringu będzie można ocenić, czy działania te spełniają swoją funkcję oraz czy droga nie generuje niezidentyfikowanych w procesie oceny negatywnych oddziaływań na populacje gatunków chronionych. Wyniki monitoringu porealizacyjnego prowadzonego przez okres 5 lat będą raportowane do GDOŚ i RDOŚ w Łodzi w celu oceny, czy działania minimalizujące odpowiadają potrzebom wszystkich bytujących w okolicy grup zwierząt.

W punkcie 87 niniejszego rozstrzygnięcia GDOŚ zreformował punkt III zaskarżonej decyzji, dotyczący zakresu ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, która zostanie przeprowadzona na etapie sporządzania projektu budowlanego. W ocenie organu odwoławczego punkt ten nie spełnia wymogów określonych w art. 107 § 1 Kpa w związku z art. 82 ust. 2a ustawy ooś, ponieważ ograniczał się jedynie do wskazania, że należy przeprowadzić ponowną ocenę oddziaływania na środowisko, nie określając szczegółowego zakresu tego obowiązku. Zmiany polegają na wskazaniu w treści punktu III aspektów środowiskowych koniecznych do przeanalizowania na etapie ponownej oceny:

- W punkcie III.1 zwrócono uwagę na konieczność przeprowadzenia ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na ciek powierzchniowy, ze szczególnym uwzględnieniem rzeki Warty. Odpowiedzi wskazane przez inwestora na wezwanie GDOŚ w sprawie zakresu ingerencji wskazują, że na obecnym etapie projektowania nie ma możliwości ustalenia dokładnego zakresu ingerencji. Jednak przedstawione informacje dotyczące sposobu planowanych umocnień oraz działania minimalizujące wprowadzone w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wykluczające terminy prowadzenia prac oraz sposób ich prowadzenia pozwalają uznać, że nie będą one generować znacząco negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze oraz gatunki chronione. Po wskazaniu dokładnego koniecznego zakresu ingerencji w ciek, należy zweryfikować nałożone działania minimalizujące i dopasować je do najnowszych danych środowiskowych.
- W punkcie III.2 wskazano odcinki drogi, na których konieczne jest przeprowadzenie szczegółowej analizy pod kątem zachowania ich drożności dla migracji zwierząt. Zgodnie z raportem zawartym w inwentaryzacji przyrodniczej największe natężenie migracji w korytarzu migracyjnym KPdC-10C aktualnie ma miejsce w km 51+900–52+200 (52+900–53+200 kilometrów projektowany) oraz wzdłuż koryta Widawki z przejściem dolnym w km 52+410 (53+400 kilometrów projektowany) na rzece Widawce. Utrzymanie drożności korytarza migracyjnego jest szczególnie istotne dla takich zwierząt jak: dzik, sarna, jelen, łoś. Wymiary obiektu na Widawce pozwalają zakwalifikować go do pełnienia funkcji przejścia dla zwierząt małych i ewentualnie średnich, takich jak: dzik, lis, bóbr, wydra. W przypadku kompleksu leśnego w okolicy cieku Dopływ z Krzyżanowic w km 26+112 inwentaryzacja przyrodnicza wykazuje wykorzystanie okolicznych terenów przez zwierzęta średnie, takie jak sarna i dzik. Wykaz zdarzeń drogowych na aktualnym przebiegu DK91 z roku 2018 i 2020 przedstawiony w piśmie z dnia 15 kwietnia 2021r, wskazuje w okolicy tego odcinka na kolizje

ze zwierzętami dzikimi, w tym sarnami. Dodatkowo, na autostradzie A1 w celu utrzymania możliwości migracji w zakresie tego kompleksu leśnego zostało zaplanowane przejście dla zwierząt średnich PZSzd6 w km 357+744. Aktualnie, z uwagi na faktyczne natężenie ruchu zwierzęta w głównej mierze przekraczają DK91 po powierzchni drogi. Najkorzystniejszym rozwiązaniem dla tego typu drogi, której klasa nie wymaga stosowania ogrodzeń ochronnymi dla dużych zwierząt, jest zastosowanie przejścia po powierzchni drogi. Takie rozwiązanie możliwe będzie do zastosowania wyłącznie w momencie, kiedy prognozy ruchu nie wykażą więcej niż 10000 pojazdów/dobę, co jest wartością graniczną dla funkcjonalnych przejść dla zwierząt po powierzchni drogi. Z uwagi na znaczące zmiany dynamiki ruchu wynikające z budowy autostrady A1, z której na okres jej realizacji ruch częściowo został przekierowany na DK91 oraz zmiany zachodzące w zagospodarowaniu przestrzennym w okolicy wskazanych odcinków, dla uzyskania pełnego zakresu oddziaływań konieczne jest oparcie prognoz ruchu na najnowszych faktycznych danych, tj. GPR2020. Na podstawie tak uzyskanych wyników konieczne będzie ponowne przeanalizowanie możliwości zastosowania w projekcie inwestycji przejść po powierzchni drogi. W przypadku przekroczenia wartości granicznych konieczne będzie dostosowanie obiektu na rzece Widawce do pełnienia funkcji zespolonego z ciekim przejścia dolnego dla zwierząt dużych, natomiast w przypadku obiektu w km 26+112 – do pełnienia funkcji zespolonego z ciekim przejścia dolnego dla zwierząt średnich. Dodatkowo, z uwagi na duże natężenie ruchu może wystąpić konieczność wprowadzenia wyгородzenia dla zwierząt dużych, zabezpieczającego przed wtargnięciem zwierząt na drogę. Wyгородzenia takie mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa ruchu pojazdów na odcinkach o nasilonej migracji oraz naprowadzania zwierząt na przejścia.

- W punkcie III.3 stwierdzono konieczność zweryfikowania siedlisk rozrodczych oraz szlaków migracji płazów i określenia na tej podstawie zasadności wprowadzenia do projektu budowlanego dodatkowych przejść dla płazów oraz rozważenia konieczności budowy siedlisk zastępczych. Zaplanowane w punkcie I.3.16 dodatkowe, względem decyzji RDOŚ w Łodzi, przejścia dla płazów, wynikają z inwentaryzacji z 2009 r. i 2017-2018 r., przeprowadzonych na potrzeby oceny oddziaływania inwestycji oraz wskazanych w nich siedlisk i stanowisk rozrodczych. Dokumentacja nie zawiera jednak dokładnych informacji odnośnie szlaków migracji wynikających z monitoringu śmiertelności, co w przypadku prowadzenia inwestycji po istniejącym śladzie, powinno być jedną z głównych składowych ustalenia konieczności realizacji dodatkowych przejść dla zwierząt oraz wyгородzeń ochronnych. Analiza ta ma na celu ustalenie, czy zaplanowane działania są wystarczające dla zminimalizowania negatywnego oddziaływania na płazy do poziomu nieznaczącego.
- W punkcie III.4 wskazano na konieczność przedstawienia projektu nasadzeń zastępczych, w celu weryfikacji przez organ środowiskowy, czy ich ilość oraz lokalizacja jest wystarczająca dla zapewnienia dedykowanych im funkcji.
- W punktach III.5 i III.6 organ odwoławczy zdecydował o konieczności przeprowadzenia ponownych analiz z zakresu oddziaływania akustycznego, a także ustalenia dokładnych

parametrów zabezpieczeń przeciwhałasowych. Z uwagi na znaczące zmiany dynamiki ruchu wynikające z budowy autostrady A1, a także zmiany zachodzące w zagospodarowaniu przestrzennym w sąsiedztwie odcinków projektowanych obwodnic, konieczne jest oparcie prognoz ruchu na najnowszych faktycznych danych, tj. GPR 2020. Analizy te pozwolą na weryfikację, czy zaprojektowane ekrany akustyczne i odcinki tzw. cichej nawierzchni są wystarczające dla ochrony okolicznych mieszkańców przed nadmiernym hałasem.

Odnosząc się do zarzutów podniesionych w odwołaniu z dnia 26 marca 2020 r., GDOŚ wyjaśnia, co następuje.

Stowarzyszenie „Wolna Wypoczynkowa” wskazało, że w toku postępowania pierwszoinstancyjnego przed wydaniem przez RDOŚ w Łodzi zaskarżonej decyzji wariantem preferowanym i przewidywanym do realizacji był wariant nr 8, a także przedstawiło swoje argumenty, które – w opinii Stowarzyszenia – wskazują na zasadność realizacji inwestycji w tym wariantcie. Stowarzyszenie podniosło również, że wybór wariantu nr 5 narusza interes części mieszkańców Radomska, zagrożonych nadmiernym oddziaływaniem ze strony omawianej inwestycji.

Odpowiadając na powyższy zarzut, zauważyć należy – co podkreśla się w orzecznictwie sądów administracyjnych – że organ administracji jest związany żądaniem strony zawartym we wniesionym podaniu (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 3 marca 2009 r., sygn. II OSK 272/08). Z powyższego wynika – w odniesieniu do wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach – że organ jest związany żądaniem inwestora zarówno co do rodzaju, charakterystyki oraz lokalizacji planowanej inwestycji opisanych w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i nie może samodzielnie modyfikować żądania w tym zakresie. Mając powyższe na uwadze, ani RDOŚ w Łodzi, ani GDOŚ nie jest uprawniony do zmiany żądania Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad zawartego we wniosku z dnia 6 lutego 2012 r., zmienionym pismem z dnia 31 stycznia 2017 r.

GDOŚ podkreśla, że w niniejszym postępowaniu mamy do czynienia z przedsięwzięciem, którego zakres został częściowo zmodyfikowany w stosunku do stanu faktycznego, w którym RDOŚ w Łodzi wydał wcześniejszą decyzję z dnia 20 października 2016 r., o odmowie zgody na realizację rozbudowy DK 91 w wariantcie nr 5. W piśmie z dnia 31 stycznia 2017 r., wniesionym na etapie postępowania odwoławczego od ww. decyzji, inwestor zadeklarował bowiem częściowe poszerzenie zakresu przedsięwzięcia, poprzez włączenie w zakres inwestycji przebudowy mostu na rzece Warcie, z dostosowaniem go do pełnienia funkcji przejścia dolnego dla dużych zwierząt. Należy przy tym zauważyć, że w świetle dyspozycji art. 73 ust. 1 ustawy o oś w związku z art. 61 § 1 Kpa, to inwestor jest dysponentem wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Nieuprawniona jest zatem teza, że wola zmiany zakresu wniosku, wyrażona przez inwestora w piśmie z dnia 31 stycznia 2017 r., jest „niezobowiązująca”.

Stowarzyszenie wskazało, że południowa część projektowanej drogi przecina kompleks leśny mający istotne znaczenie dla przemieszczania się zwierząt wzdłuż Południowo-Centralnego Korytarza Ekologicznego GKPdC-10B Załęczański Łuk Warty-Lasy Przedborskie,

przebiegającego w dolinie rzeki Warty. W opinii Stowarzyszenia realizacja projektowanej drogi w wariantcie nr 5 doprowadzi do fragmentacji tego siedliska, prowadząc jednocześnie do zawężenia ww. korytarza migracyjnego, a w konsekwencji będzie skutkować wzrostem liczby zwierząt przebywających na obszarze miasta, a zarazem zwiększeniem się liczby wypadków drogowych z ich udziałem.

W odpowiedzi na przywołane zarzuty organ II instancji ocenia, że realizacja omawianej inwestycji nie będzie stanowić znaczącego utrudnienia dla przemieszczania się zwierząt wzdłuż korytarza migracyjnego GKPdC-10B. Zgodnie z prognozami ruchu na 2030 rok, przedstawionymi na potrzeby oceny oddziaływania na środowisko, natężenie ruchu w południowej części obwodnicy Radomska wynosić będzie około 2100 pojazdów/dobę. Dobre praktyki związane z projektowaniem przejść dla zwierząt, przedstawione m.in. w *Poradniku projektowania przejść dla zwierząt i działań ograniczających śmiertelność fauny przy drogach* (R.T. Kurek, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa, 2011), wskazują, że w przypadku dróg o natężeniu ruchu poniżej 10000 pojazdów/dobę, jako działania minimalizujące efekt barierowy oraz fragmentację siedlisk można zaproponować przejście dla zwierząt po powierzchni drogi. Przejścia takie są w pełni funkcjonalne dla dużych i średnich zwierząt. Wykonana na potrzeby oceny oddziaływania na środowisko inwentaryzacja przyrodnicza nie wykazała jednak wykorzystywania tego fragmentu korytarza do nasilonych migracji zwierząt dużych, co może wynikać z bezpośredniej bliskości zabudowy miejskiej. Najbardziej uczęszczany przez dzikie zwierzęta odcinek planowanej inwestycji znajduje się na południe od Radomska, w pobliżu doliny Warty. Z tego względu na odcinku stanowiącym obwodnicę Radomska nie przewiduje się wystąpienia efektu barierowego drogi, a zatem i zawężenia światła korytarza migracyjnego.

Dodatkowo organ II instancji wyjaśnia, iż efekt odstraszenia zwierząt w wyniku generowanego przez drogę hałasu również staje się znaczący przy natężeniu ok. 10000 pojazdów/dobę. Należy więc uznać, że natężenie ruchu na poziomie ok. 2100 pojazdów/dobę nie będzie powodować „wtargnięć” zwierząt do miasta. Antropopresja wynikająca z obecności miasta generuje zdecydowanie więcej oddziaływań odstraszających dzikie zwierzęta niż projektowana obwodnica. Podsumowując powyższą analizę, organ II instancji uznał uwagę Stowarzyszenia za bezpodstawną.

W odwołaniu z dnia 26 marca 2020 r. Stowarzyszenie zarzuciło, że w przypadku jednoczesnej przebudowy mostu na rzece Warcie oraz budowy obwodnicy Radomska w wariantcie nr 5 dojdzie do przerwania obecnie funkcjonującego szlaku migracyjnego zwierząt, co będzie mieć negatywny wpływ na środowisko naturalne. W opinii Stowarzyszenia tego rodzaju przebudowa nie jest natomiast konieczna w przypadku realizacji drogi w wariantcie nr 8.

Odnosząc się do powyższego, organ odwoławczy na wstępie podkreśla, że z uwagi na cel i zakres omawianej inwestycji, polegającej na rozbudowie odcinka drogi krajowej nr 91, oczywistym jest, że nie było możliwe zlokalizowanie jej poza doliną rzeki Warty i Południowo-Centralnym Korytarzem Migracyjnym. Zaproponowana przez inwestora przebudowa mostu na rzece Warcie stanowi integralną część omawianej inwestycji niezależnie od wybranego wariantu. Jak wskazano wyżej, organy ochrony środowiska nie posiadają kompetencji do zmiany przebiegu DK91. Decyzja

określająca środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia nie daje również możliwości dowolnego określania przez organy lokalizacji, kształtu i zakresu planowanej do realizacji inwestycji.

Należy również podkreślić, że fakt realizacji inwestycji na obszarze chronionym przyrodniczo lub przecinającej funkcjonalne korytarze ekologiczne nie musi prowadzić do znaczącego negatywnego oddziaływania na chronione gatunki roślin i zwierząt. Na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego organ odwoławczy ocenił, że rozbudowa drogi krajowej nr 91 nie będzie prowadziła do degradacji zlokalizowanych w jej sąsiedztwie elementów środowiska przyrodniczego. W treści rozstrzygnięć wydanych w przedmiotowej sprawie przewidziano zastosowanie licznych środków minimalizujących oddziaływanie projektowanej drogi, w tym również w zakresie zapewnienia możliwości migracji dzikich zwierząt. GDOŚ nie podziela również obaw Stowarzyszenia „Wolna Wypoczynkowa” odnośnie do braku drożności korytarza w okresie realizacji inwestycji, co może się negatywnie odbić na populacji zwierząt korzystających z tego korytarza. Chwilowe utrudnienia związane z przemieszczaniem się gatunków małych i dużych ssaków oraz gadów nie będą powodować znaczących negatywnych oddziaływań z uwagi na ich duże możliwości migracyjne. Roboty budowlane prowadzone na odcinku korytarza migracyjnego mogą powodować płoszenie zwierząt w okresie prowadzenia zintensyfikowanych robót, przez co zwierzęta te wykorzystają inny fragment korytarza do migracji. Będą to uciążliwości krótkookresowe, utrudniające migrację, jednak nie powodujące jej zahamowania.

Stowarzyszenie zakwestionowało skuteczność zastosowania tzw. cichej nawierzchni w celu ograniczenia emisji hałasu od projektowanej drogi na obszarze Miasta Radomska, a także podważyło prawidłowość prognozy natężenia ruchu pojazdów w roku 2030, na podstawie której przeprowadzono analizę oddziaływania akustycznego na otoczenie. Zdaniem Stowarzyszenia osoby zamieszkujące nieruchomości zlokalizowane w sąsiedztwie projektowanej obwodnicy będą narażone na ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza i hałas generowany w wyniku realizacji przedmiotowej inwestycji. Ponadto Stowarzyszenie nie zgadza się ze stwierdzeniem, że realizacja inwestycji przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców Radomska. W opinii Stowarzyszenia szczególnie negatywne konsekwencje dotkną mieszkańców ulic: Wypoczynkowej, Chabrowej, Piłsudskiego i Wymysłowskiej, narażonych na negatywne oddziaływania związane z intensywnym ruchem pojazdów ciężarowych.

Odnosząc się do powyższej argumentacji, GDOŚ wskazuje, że w ramach przebudowy DK91 zaproponowano wykorzystanie różnych środków ochrony przed hałasem, zarówno ekranów akustycznych, jak i tzw. cichej nawierzchni. Zastosowanie drugiego z tych rozwiązań ma miejsce wówczas, gdy z uwagi na zbyt bliskie sąsiedztwo istniejącej zabudowy z projektowaną lub przebudowywaną drogą nie jest możliwe wykonanie bariery dźwiękochłonnej. W takiej sytuacji w celu dotrzymania standardów akustycznych w otoczeniu wykorzystuje się nawierzchnię o konstrukcji redukującej emisję hałasu.

W miejscach gdzie przewidywana jest przebudowa DK91 w przebiegu w obecnym śladzie, zastosowanie ekranów akustycznych nie byłoby skutecznym rozwiązaniem z uwagi na występowanie zabudowań w bezpośrednim sąsiedztwie drogi, a także ogrodzeń i zjazdów na

posesje oraz skrzyżowań. Zastosowanie tzw. cichej nawierzchni w istotny sposób zmniejsza poziom uciążliwości. Nie przewiduje się wystąpienia przekroczeń wartości dopuszczalnych hałasu, określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112) na odcinku obwodnicy Radomska w kwestionowanym przez Stowarzyszenie przebiegu w wariantcie nr 5. Z tego też względu nie było konieczne zaproponowanie dodatkowych rozwiązań służących ochronie akustycznej na tym odcinku. Prognoza ta będzie podlegała jednak dodatkowej weryfikacji na etapie analizy porealizacyjnej, zgodnie z aktualnym brzmieniem pkt I.5.1–I.5.5 zaskarżonej decyzji. W przypadku gdyby pomiary hałasu w związku z funkcjonowaniem obwodnicy rzeczywiście przekroczyły dopuszczalne normy, właściwy organ ochrony środowiska będzie uprawniony do nałożenia na inwestora obowiązku zastosowania dodatkowych środków ochrony przed hałasem. Ponadto, zgodnie ze zgromadzonym materiałem dowodowym eksploatacja przedsięwzięcia nie będzie stanowić źródła ponadnormatywnych emisji gazów i pyłów do atmosfery (str. 342–366 raportu). Przeprowadzone przez inwestora analizy wskazują, iż niezależnie od wybranego wariantu przedsięwzięcia, nie dojdzie do przekroczenia dopuszczalnych stężeń PM₁₀, SO₂, NO₂, CO, Pb, benzenu, węglowodorów alifatycznych i aromatycznych w powietrzu. Zgodnie z danymi dotyczącymi tła zanieczyszczeń powietrza w rejonie projektowanej inwestycji (str. 338–339 raportu), średnioroczne stężenia substancji w powietrzu nie przekraczają wartości dopuszczalnych, a kumulacja oddziaływań związanych z eksploatacją przebudowanej DK91 również nie spowoduje ich przekroczenia. Ponadto w rozstrzygnięciach wydanych w niniejszej sprawie sformułowano obowiązki służące ograniczeniu zapylenia powietrza na etapie budowy, w tym m.in.: czyszczenia kół pojazdów realizujących prace budowlane, stosowanie plandek na pojazdach przewożących kruszywo i utrzymywania porządku na drogach dojazdowych do miejsca inwestycji.

Organ odwoławczy nie neguje faktu, że oddziaływania generowane na skutek realizacji, a następnie eksploatacji projektowanej obwodnicy Radomska, będą powodować rozłożony w czasie dyskomfort dla okolicznych mieszkańców (w tym m.in. osób zamieszkujących w sąsiedztwie ulic: Wymysłowskiej, Chabrowej i Wypoczynkowej), niemniej jednak, jak wynika z przeprowadzonej oceny oddziaływania na środowisko, nie stanowią one zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi. Szczegółowej weryfikacji podlegały zagadnienia związane z ochroną przed hałasem, zanieczyszczeniem powietrza, a także z ochroną wód powierzchniowych oraz innymi kwestiami, które zostały ujęte w dokumentacji sprawy. Na podstawie przedstawionych materiałów organy ochrony środowiska zdecydowały m.in. o konieczności budowy ekranów akustycznych oraz zastosowaniu tzw. cichej nawierzchni, co znalazło odzwierciedlenie poprzez nałożenie na inwestora odpowiednich warunków w osnowie wydanych rozstrzygnięć. Przyjęte w tym zakresie rozwiązania będą podlegały uszczegółowieniu i weryfikacji na etapie ponownej oceny oddziaływania na środowisko przed wydaniem decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, a także na podstawie analizy porealizacyjnej.

GDOŚ nie podziela także stanowiska Stowarzyszenia, że modelowanie rozkładu hałasu i poziomu zanieczyszczeń powietrza zostało oparte na nieprawidłowej, zaniżonej prognozie przemieszczania się pojazdów. Zgodnie z danymi dotyczącymi przewidywanego natężenia ruchu

z 2030 r. (str. 51–58 raportu oraz str. 18–55 załącznika: *Prognoza ruchu dla DK91 odcinek A1 – Piotrków Trybunalski – Radomsko*), w porównaniu do pomiarów przeprowadzonych w 2015 roku (str. 48 raportu), liczba pojazdów korzystających z głównych dróg w południowej części miasta Radomska wzrosła w stosunku do 2015 r. (z ok. 7900 pojazdów/dobę do ok. 9000 pojazdów/dobę), przy czym projektowana obwodnica przejmie jedynie część tego ruchu (ok. 2100–2200 pojazdów/dobę). W modelu przewidywanego natężenia ruchu pojazdów, zawartym w treści raportu, wzięto pod uwagę wyniki poprzedniego Generalnego Pomiaru Ruchu (GPR 2015), a także prognozowany rozwój sieci drogowej do 2030 r. Prognozy te będą również podlegać uszczegółowieniu na etapie ponownej oceny oddziaływania na środowisko (zgodnie z pkt III.5 i III.6 zaskarżonej decyzji), a rzeczywisty poziom natężenia hałasu będzie podlegał weryfikacji w ramach analizy porealizacyjnej (pkt I.5.1 – I.5.5). Organ odwoławczy nie zgadza się zatem ze stwierdzeniem, że przyjęte rozwiązania w zakresie ochrony akustycznej naruszają interes mieszkańców Radomska.

W tym kontekście należy również wskazać, że zgodnie ze stanowiskiem inwestora (str. 93 pisma z dnia 15 kwietnia 2021 r.), przewidywaną datę oddania do użytkowania omawianego odcinka DK 91 stanowi rok 2029. Nie przewiduje się zatem sugerowanego przez Stowarzyszenie występowania pięcioletniego okresu przejściowego (do czasu planowanego oddania do użytkowania drogi S12 w 2030 roku), w trakcie którego mogłoby nastąpić tymczasowy znaczący wzrost natężenia ruchu na projektowanej obwodnicy Radomska. Stowarzyszenie nie przedstawiło żadnych dowodów na potwierdzenie swojego stanowiska. Należy również zauważyć, że DK91 nie stanowi alternatywnego ciągu komunikacyjnego względem projektowanej S12, a zatem trudno uznać, że ewentualne opóźnienie w realizacji drogi ekspresowej S12 mogłoby doprowadzić do znaczącego wzrostu natężenia ruchu na DK91.

W treści odwołania z dnia 26 marca 2020 r. Stowarzyszenie podniosło, że w związku z planowaną realizacją obwodnicy Radomska w raporcie przedstawiono nieprawdziwe dane dotyczące skali planowanych wyburzeń budynków mieszkalnych. W opinii Stowarzyszenia występujące pod tym względem różnice nie przemawiają w istotny sposób na korzyść wariantu inwestorskiego.

Odnosząc się do powyższych zarzutów GDOŚ ocenił, że istotnie w treści raportu (str. 508) nieprawidłowo przedstawiono liczbę budynków przeznaczonych do wyburzenia. Zgodnie z wyjaśnieniami inwestora, przekazanymi w załączeniu do pisma z dnia 15 kwietnia 2021 r., faktyczna liczba takich budynków w przypadku wariantu nr 5 wynosi 30, a w przypadku wariantu nr 8 wynosi 37. Skarżący ma zatem słuszość, że w przypadku wyboru wariantu nr 5 liczba ta nie jest mniejsza o 50 %, ale jedynie o 19 %. Należy jednak podkreślić, że wielkość wyburzeń nie stanowi jedynej przesłanki ocenianej w wielokryterialnej analizie wariantowej, co więcej nie stanowi sama w sobie determinanty przesądzającej o ocenie analizowanych wariantów.

Ponadto należy zauważyć, że kwestie związane z wywłaszczeniem nieruchomości i wypłatą odszkodowań (w związku z wyburzeniami budynków mieszkalnych i zajęciem gruntów ornych) regulowane są na gruncie przepisów ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1363, ze

zm.), a tym samym wykraczają poza przedmiot postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Odnoszenie się do pozostałych zarzutów podniesionych w odwołaniu jest niecelowe, gdyż wykraczają one poza przedmiot postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, a tym samym pozostają bez wpływu na zasadność wydania niniejszego rozstrzygnięcia.

Przed wydaniem niniejszej decyzji organ II instancji, zawiadomieniem z dnia 14 maja 2021 r., znak: DOOŚ-WDŚZOO.420.18.2020.KN.19, poinformował strony postępowania, na podstawie art. 10 § 1 Kpa, o możliwości zapoznania się z aktami sprawy oraz wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. Z prawa do czynnego udziału w postępowaniu skorzystało Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot, dalej jako Pracownia (pismo z dnia 26 maja 2021 r.), a także Roman Kędra (pismo z dnia 23 lipca 2021 r.).

Odnosząc się do uwag i wniosków przedstawionych przez Pracownię, organ II instancji wyjaśnia, co następuje:

1. w kwestii możliwości negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na duże zwierzęta w wyniku braku zachowania drożności korytarzy migracyjnych GKPdC-10B Załęczański Łuk Warty-Lasy Przedborskie i KPdC-10C Dolina Warty-Dolina Pilicy oraz niewystarczającej analizy zmian barierowego oddziaływania w stosunku do sytuacji wyjściowej, czyli pozostawieniu drogi DK91 w obecnej postaci i parametrach:
  - a) główny korytarz migracyjny GKPdC-10B Załęczański Łuk Warty-Lasy Przedborskie przecinany jest przez projektowaną inwestycję na odcinku od km 67+100 do końca opracowania: km 77+218. Na odcinku 67+100–70+100 projektowana jest południowa część obwodnicy Radomska. Biegnie ona w niewielkiej odległości od miejskiej zabudowy. Inwentaryzacja przyrodnicza nie wykazała na tym odcinku wzmożonej aktywności migracyjnej zwierząt. Główne trasy migracji zostały zinwentaryzowane na odcinku 65+100–65+500 starego przebiegu DK91, co odpowiada odcinkowi ok. km 70+400–70+800 projektowanej trasy, a także w dolinie Warty. Aktualnie zwierzęta duże i średnie do migracji wykorzystują powierzchnię drogi, ponieważ wysokość mostu nad rzeką Wartą nie spełnia wymagań przejścia dla zwierząt. Analiza całości przedstawionej dokumentacji wskazuje, że przejście po powierzchni drogi będzie spełniało swoją funkcję również po wybudowaniu przedmiotowej trasy. Wykonana prognoza ruchu pokazuje, że przewidywane natężenie ruchu na przedmiotowym odcinku w rok po oddaniu inwestycji do eksploatacji będzie wynosiło niespełna 2500 pojazdów/dobę. Takie natężenie ruchu nie stwarza zagrożenia dla drożności korytarza migracyjnego dużych zwierząt. Jednak z uwagi na fakt, że może dochodzić do płoszenia zwierząt lub wypadków drogowych oraz ze względu na rangę korytarza migracyjnego w decyzji RDOŚ w Łodzi wskazano na konieczność budowy przejścia dla zwierząt zespólnego z rzeką Wartą. W decyzji GDOŚ zwiększono parametry przejścia w stosunku do zaproponowanych przez organ I instancji. Aktualne przestrzeń do migracji wynosić będzie nie mniej niż 50 m, z czego na minimum

15 m po każdej ze stron światło pionowe zostanie utrzymane na wysokości nie mniejszej niż 4 m. Wskazane parametry są większe od parametrów minimalnych dla wszystkich gatunków zwierząt, dla których zaprojektowany został korytarz migracyjny GKPdC-10B oraz są zgodne z parametrami wskazanymi w opracowaniu *Poradnik projektowania przejść dla zwierząt i działań ograniczających śmiertelność fauny przy drogach* (R.T. Kurek, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa, 2011). Zwiększenie wymiarów przejścia oraz jego odpowiednie zagospodarowanie poprzez nasadzenia zieleni (zgodnie z pkt I.3.23.b–I.3.23.e zaskarżonej decyzji) i zmniejszenie antropopresji w jego okolicy (pkt I.3.23.f zaskarżonej decyzji) będzie dopełnieniem przejścia po powierzchni drogi wykorzystywanego przez zwierzęta na pozostałym odcinku głównego korytarza migracyjnego.

GDOŚ nie podziela stanowiska Pracowni, że w celu udroźnienia omawianego szlaku migracji konieczna jest budowa mostu na rzece Warcie w wariantcie minimalnym jako most z przejściem dla dużych zwierząt o wysokości 5,0 m i długości łącznej ok. 130 m. Jak wskazuje literatura, zaproponowane w decyzji przejście o wysokości 4 m jest obiektem wystarczającym dla migracji wszystkich grup zwierząt, zakładając niewielką długość przejścia. Korona projektowanej DK91 ma szerokość ok. 11–12 m i jest to droga jednojezdniowa, co oznacza, że spełnia warunek przejścia krótkiego. Parametry wskazane przez Stowarzyszenie dotyczą parametrów minimalnych dla przejść projektowanych w ciągach dróg ekspresowych oraz autostrad. Reasumując, w wyniku zastosowanych działań minimalizujących nie przewiduje się negatywnego wpływu przedsięwzięcia na drożność korytarza migracyjnego GKPdC-10B;

- b) korytarz migracyjny KPdC-10C Dolina Warty-Dolina Pilicy rozciąga się od ok. km 51+400 do ok. km 54+400 istniejącej DK91 (od km 52+400 do km 55+500 planowanej inwestycji). Główne strefy migracji w tym korytarzu zostały zidentyfikowane na odcinku 51+900–52+200 (52+900–53+200 kilometrów planowany). Z uwagi na brak możliwości migracji pod mostem w dolinie Widawki, obecnie migracja zwierząt odbywa się po powierzchni drogi. Przedstawione w dokumentacji prognozy ruchu wskazują, iż w rok po oddaniu inwestycji do użytkowania natężenie ruchu może osiągać 10000 pojazdów/dobę, która stanowi graniczną wartość dla możliwości migracji zwierząt po powierzchni drogi. Z uwagi na fakt, że prognozy ruchu przewidują wyliczenie natężenia ruchu wyłącznie na rok po oddaniu inwestycji do użytku i nie są to dane empiryczne, należy zakładać, że przedstawiają one wyłącznie przybliżone dane i wymagają dalszego uszczegółowienia na etapie ponownej oceny (zgodnie z pkt III.2 niniejszej decyzji). Pracownia wskazuje, że prognozowane natężenie ruchu, może być błędne z uwagi na zmieniającą się sytuację natężenia ruchu wynikającą z budowy autostrady A1. GDOŚ zgadza się z Pracownią, że natężenie ruchu bliskie granicy możliwości pokonywania drogi po jej powierzchni przez zwierzęta podaje w wątpliwość skuteczność zaplanowanych działań minimalizujących i zagraża bezpieczeństwu zachowania drożności tego korytarza. Z tego względu w zreformowanej decyzji GDOŚ zawarł warunki wskazujące na konieczność

przeprowadzania na etapie ponownej oceny oddziaływania na środowisko ponownej prognozy ruchu opartej na najnowszych danych ruchu, t.j. GPR 2020. Aktualna prognoza oparta na GPR 2015 nie uwzględnia bowiem faktycznych zmian ruchu związanych z przebudową autostrady. W zreformowanym punkcie III.2 wskazano na konieczność udrożnienia korytarza migracyjnego, w przypadku gdy prognoza ruchu oparta na aktualnych danych wskaże na przekroczenie natężenia ruchu 10000 pojazdów/dobę. Ponadto w takim przypadku, w celu zmniejszenia niebezpieczeństwa zdarzeń drogowych z dzikimi zwierzętami, konieczne będzie wygrodzenie kolizyjnego odcinka. W decyzji GDOŚ przewidziano również 5 letni monitoring wykorzystania wszystkich przejść dla zwierząt, również tych po powierzchni drogi zlokalizowanych w korytarzach migracyjnych GKpDc-10B i KPdC-10C, śmiertelności zwierząt na drodze oraz faktyczne pomiary ruchu prowadzone na odcinkach przecinających korytarze migracyjne (pkt I.5.6 zaskarżonej decyzji). Wyniki monitoringu będą przekazywane do GDOŚ i RDOŚ w Łodzi w celu analizy zastosowanych działań minimalizujących. W przypadku wykrycia braku ich skuteczności organ środowiskowy ma możliwość wszczęcia postępowania zmierzającego do wydania decyzji w sprawie ograniczenia oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia lub przywrócenia środowiska do stanu właściwego (art. 362 Poś). Działania nakazane przez organ ochrony środowiska, w myśl art. 362 ust. 2 pkt 1a Poś, mogą polegać w szczególności na zobowiązaniu inwestora do wykonania bezkolizyjnego przejścia dla zwierząt;

- c) zdaniem organu II instancji przedstawiona w raporcie analiza wariantowa wskazuje jednoznacznie, iż z uwagi na planowaną przebudowę mostu na rzece Warcie wariant realizacyjny jest korzystniejszy pod względem zmniejszenia barierowego oddziaływania drogi. Ponadto GDOŚ, po przeprowadzeniu analiz oddziaływania wariantów, prognoz ruchu oraz inwentaryzacji przyrodniczej, wskazał w zreformowanej decyzji na konieczność budowy przejść dla zwierząt, w szczególności w obrębie krajowego i głównego korytarza migracyjnego. Z tego też względu nie sposób zgodzić się ze stanowiskiem Pracowni dotyczącym niewystarczającej analizy czynników determinujących powstanie bariery ekologicznej i zmian barierowego oddziaływania w stosunku do sytuacji wyjściowej, czyli pozostawieniu drogi DK91 w obecnej postaci i parametrach;
2. w kwestii możliwości wystąpienia negatywnego oddziaływania na spójność sieci Natura 2000. W opinii Pracowni, z uwagi na powstanie bariery ekologicznej związanej z obecnością drogi DK91 może dojść do funkcjonalnej izolacji lasów Roztocza, Doliny Wisły i Lasów Świętokrzyskich od elementów sieci Natura 2000 w środkowo-zachodniej i zachodniej Polsce. Odnosząc się do ww. uwagi należy wskazać, że przedmiotem ochrony obszarów Natura 2000 wykorzystującym wskazane szlaki migracyjne jest wyłącznie wilk. W zasięgu oddziaływania inwestycji nie został zinwentaryzowany ten gatunek. Również dane literaturowe nie potwierdzają jego stałej obecności w okolicach planowanej inwestycji. Wskazuje to, że jedynym możliwym oddziaływaniem na spójność sieci Natura 2000 oraz na przedmioty

ochrony jest zablokowanie drożności szlaków migracji GKPdC-10B oraz KPdC-10C ze wschodu na zachód Polski. Analizy przeprowadzone na potrzeby oceny oddziaływania na środowisko na obu etapach postępowania nie wykazały, aby planowana inwestycja mogła doprowadzić do powstania bariery ekologicznej mogącej powodować przerwanie szlaku migracji, a drożność korytarzy migracyjnych zostanie zachowana. W związku z tym nie przewiduje się również możliwości wystąpienia funkcjonalnej izolacji terenów po obu stronach drogi, ani negatywnego wpływu na spójność sieci Natura 2000;

3. w kwestii błędów popełnionych przez RDOŚ w Łodzi w proponowanych działaniach minimalizujących efekt barierowy drogi polegające na: a) rezygnacji z ogrodzenia drogi i pozostawienia przejścia po powierzchni drogi, b) utrudnieniach w migracji związanych z kolizyjnością zwierząt na drogach oraz występowaniem na szlakach migracji barier energochłonnych i rowów, c) dobraniu niewłaściwych rozwiązań dla mostu w dolinie Warty oraz braku przejścia dla dużych zwierząt w dolinie Widawki, w tym niezaplanowaniu przejścia dla zwierząt w pełni dostosowanego do potrzeb migracji dużych ssaków w granicach korytarzy ekologicznych najwyższej rangi, d) nieprawidłowym rozmieszczeniu przejść dla zwierząt (w formie obiektów i przejść po powierzchni), które nie uwzględnia zasad przedstawionych w krajowej literaturze specjalistycznej:
  - a) jak słusznie zauważa Pracownia, możliwe jest zastosowanie hybrydowego podejścia do defragmentacji środowiska przyrodniczego polegającego na rezygnacji z ogrodzeń ochronno-naprowadzających oraz wprowadzeniu przejść dla zwierząt po powierzchni drogi. Analizy prognozy ruchu przeprowadzonej na podstawie GPR 2015 nie wykluczyły możliwości zastosowania takiego rozwiązania. W przypadku korytarza migracyjnego w okolicy doliny Widawki, gdzie natężenie ruchu prognozowe na rok 2030 może osiągać wartości progowe (10000 pojazdów/dobę), na etapie ponownej oceny oddziaływania na środowisko polecono weryfikację działań minimalizujących zaplanowanych w decyzji GDOŚ. W przypadku gdy prognoza ruchu oparta na najnowszym GPR 2020 (przewidywana publikacja w kwietniu 2022 r.) wykaże, iż planowane rozwiązanie hybrydowe nie będzie skuteczne, w punkcie III.2 wskazano na konieczność zaprojektowania przejścia dla zwierząt dużych oraz wprowadzenia ogrodzenia drogowego dostosowanego długością oraz wymiarami do uwarunkowań przyrodniczych w dolinie Widawki. W przypadku korytarza ekologicznego w okolicy doliny Warty, gdzie prognoza wykazuje znacząco niższe natężenie ruchu (ok. 2400 pojazdów/dobę), nie ma podstaw do twierdzenia, że zastosowanie takiego rozwiązania może być nieskuteczne. Jednak z uwagi na fakt, iż jest to główny korytarz migracyjny, planowana inwestycja zakłada dostosowanie mostu na Warcie do pełnienia funkcji przejścia dla zwierząt dużych;
  - b) w ocenie GDOŚ nie jest zasadny zarzut Pracowni, dotyczący ryzyka częstych kolizji zwierząt z pojazdami na obszarze korytarzy GKPdC-10B i KPdC-10C. Korzystając z rozwiązań wskazanych w literaturze specjalistycznej, na którą powołuje się Pracownia, zaproponowano zastosowanie rozwiązań migracyjnych polegających na stosowaniu przejść dla zwierząt dużych i średnich po powierzchni drogi. Odnosząc się do utrudnień

związanych ze stosowaniem barier ochronnych, podniesieniem niwelety drogi oraz otwartych rowów w strefie przejść dla zwierząt, organ II instancji wyjaśnia, iż zgodnie z aktualnym brzmieniem punktu I.3.23 zaskarżonej decyzji, dotyczącym sposobu zagospodarowania przejść dla zwierząt, postulaty Pracowni co do usunięcia fizycznych utrudnień w migracji po powierzchni drogi zostały uwzględnione. Odnosząc się natomiast do proponowanych przez Pracownię rozwiązań sterowania ruchem – ograniczenia prędkości, progów akustycznych, działań informacyjno-ostrzegawczych dla kierowców – organ II instancji wyjaśnia, że elementy te regulowane są przez odrębne przepisy i nie mogą być określane w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;

- c) analizy dotyczące drożności korytarzy migracyjnych przeprowadzone przez organ II instancji wskazują, że planowana inwestycja nie spowoduje przerwania ciągłości siedlisk i nie wprowadzi znaczących utrudnień w migracji zwierząt. Dodatkowo zaplanowane przejście dla dużych zwierząt na rzece Warcie przewyższa minimalne wymagania wskazane w literaturze specjalistycznej, na którą powołuje się Pracownia (*Poradnik projektowania przejść dla zwierząt i działań ograniczających śmiertelność fauny przy drogach*), a która zakłada, że w przypadku przejść krótkich minimalną wysokością przejścia dla wszystkich grup zwierząt jest $>3,5$ m. Obiekt zlokalizowany na Warcie zakłada wysokość minimum 4 m, zatem zarzut dotyczący zaplanowania niewłaściwych działań minimalizujących efekt barierowy w korytarzach ekologicznych nie jest zasadny. Proponowane przez Pracownię rozwiązania dotyczące budowy mostu krajobrazowego na rzece Warcie oraz przejścia dla dużych zwierząt o wysokości minimum 5 m na rzece Widawce, z punktu widzenia migracji zwierząt są większe od koniecznych do zastosowania w niniejszym przypadku. Dodatkowo realizacja takich konstrukcji, w miejscach gdzie droga biegnie istniejącym śladem, spowodowałoby znaczne poszerzenie zakresu koniecznych do realizacji prac budowlanych, zajętości terenu oraz zniszczenia siedlisk;
- d) Pracownia podniosła, że zastosowana dla przedmiotowego przedsięwzięcia koncepcja defragmentacji siedlisk jest niedostosowana do rzeczywistych wymagań przyrodniczych, a przejścia zostały zaplanowane w sposób uznaniowy przez ekspertów, na podstawie niejasnej metodyki, która nie jest zbieżna ze standardami opartymi na solidnych podstawach naukowych. Organ II instancji nie zgadza się z przedstawionym wyżej stwierdzeniem. Przejścia dla zwierząt zarówno w formie obiektów inżynierskich, jak i przejść po powierzchni drogi zostały wyznaczone w miejscach, gdzie stwierdzono nasilone migracje zwierząt oraz zidentyfikowano siedliska rozrodcze w przypadku płazów. Podejście takie jest w pełni zgodne z wymaganiami stawianymi w literaturze. Po dodatkowej analizie na etapie odwoławczym organ II instancji dodał 9 obiektów, z których 7 to przejścia dla płazów, a 2 to przejścia po powierzchni drogi. W ocenie oddziaływania na etapie I instancji RDOŚ w Łodzi zakładał wykorzystanie przez zwierzęta powierzchni dróg bez wskazania ich konkretnej lokalizacji. Obecnie w miejscach wskazanych przez GDOŚ, czyli na obszarze korytarzy ekologicznych, konieczne będzie zaprojektowanie przejść po powierzchni drogi zgodnie z wytycznymi

wskazanymi w *Poradniku*... W związku z tym miejsca przeznaczone do migracji zwierząt po powierzchni drogi zostaną odpowiednio zagospodarowane i pozbawione elementów utrudniających migrację (zgodnie z punktem I.3.23 zaskarżonej decyzji);

4. w kwestii zbyt małej liczby przejść dla płazów, wynikającej z niepełnej inwentaryzacji przyrodniczej. Po analizie całego zebranego materiału dowodowego organ II instancji przychylił się do uwag Pracowni. Zdaniem GDOŚ ilość przejść dla płazów zaproponowana w decyzji RDOŚ w Łodzi jest niewystarczająca dla zminimalizowania negatywnego wpływu drogi na populacje płazów do poziomu nieznaczącego. Z tego względu w miejscach przewidywanej nasilonej migracji płazów oraz w zasięgu występowania siedlisk rozrodczych wprowadzono dodatkowe przejścia dla zwierząt małych lub przepusty dla płazów (pkt I.3.16 zaskarżonej decyzji). Dodatkowo wskazano konkretne lokalizacje płotków ochronno-naprowadzających, dostosowanych do przedstawionych w inwentaryzacji uwarunkowań środowiskowych (pkt I.3.17 zaskarżonej decyzji). Z uwagi na fakt, że płazy są grupą zwierząt bardzo wrażliwą na oddziaływania barierowe dróg, w ramach inwentaryzacji przyrodniczej przeprowadzonej na potrzeby ponownej oceny oddziaływania na środowisko należy uaktualnić lokalizację siedlisk rozrodczych płazów oraz przedstawić dane dotyczące śmiertelności płazów na istniejącej DK91 (pkt III.2.d zaskarżonej decyzji). Na podstawie uzupełnionych informacji możliwa będzie weryfikacja ilości zaplanowanych przejść dla zwierząt. Dodatkowo po uzupełnieniu informacji konieczna będzie ponowna analiza możliwości udrożnienia szlaków migracji płazów oraz wprowadzenia siedlisk zastępczych, w przypadku braku możliwości budowy przepustu lub zniszczenia siedliska rozrodczego w stopniu uniemożliwiającym pełnienie tej funkcji. Tym samym organ II instancji przychylił się do uwagi Pracowni o konieczności przeprowadzenia pełnej i rzetelnej inwentaryzacji herpetofauny i dokonania na jej podstawie ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na lokalne populacje, siedliska i szlaki migracji płazów wraz z opracowaniem adekwatnego pakietu działań minimalizujących lub, w razie konieczności, kompensacyjnych;
5. w kwestii konieczności wprowadzenia dla przedmiotowej inwestycji monitoringu porealizacyjnego w zakresie funkcjonalności przejść dla zwierząt, w tym przejść po powierzchni drogi (ze szczególnym uwzględnieniem odcinków kolizji z korytarzami GKPdC-10B i KPdC-10C) wraz z oceną zachowania swobody i intensywności przemieszczania w poprzek drogi oraz ryzyka śmiertelności w wyniku kolizji kluczowych gatunków/grup zwierząt i oceną stopnia zachowania łączności ekologicznej w granicach przecinanych przez drogę siedlisk i korytarzy. GDOŚ przychylił się do uwag Pracowni i uwzględnił w zreformowanym punkcie I.5 zaskarżonej decyzji, gdzie zaplanowany został 5-letni monitoring zakładający przeprowadzenie oceny skuteczności i intensywności użytkowania przejść dla zwierząt dużych i średnich oraz ocena stanu technicznego, drożności i zagospodarowania przejść. Zgodnie z punktem I.5.7 wszystkie dane z monitoringu będą przekazywane do GDOŚ i RDOŚ w Łodzi w celu weryfikacji czy zastosowane działania są wystarczające.

Roman Kędra w piśmie z dnia 23 lipca 2021 r. wskazał, że w opisie położenia mostu na rzece Warcie, zawartym na str. 10 pisma inwestora z dnia 15 kwietnia 2021 r., zamieszczono inny kilometrą (tj. km 66+349) niż na załączniku graficznym do raportu z 2018 r. (km 71+700–71+800), natomiast na mapach załączonych przez inwestora do pisma z dnia 15 kwietnia 2021 r. przebieg projektowanej obwodnicy Radomska jest odmienny niż na mapach załączonych do raportu z 2018 r. Ponadto zakwestionował on stwierdzenie, że ekrany akustyczne zlokalizowane wzdłuż projektowanej obwodnicy Radomska będą elementem utrudniającym zwierzętom przedostawanie się na teren miasta (str. 90 pisma inwestora z dnia 15 kwietnia 2021 r.).

Odnosząc się do ww. uwag organ odwoławczy w pierwszej kolejności wskazuje, że różnice w określeniu położenia mostu na rzece Warcie wynikają z tego, że położenie te w dokumentacji sprawy wskazywane jest zarówno w odniesieniu do dotychczasowego, jak i projektowanego przebiegu DK91. W tabeli zawartej na str. 10 pisma inwestora z dnia 15 kwietnia 2021 r. zamieszczono listę obiektów inżynierskich względem obecnego przebiegu DK91. Zgodnie z obecnym kilometrażem most na rzece Warcie jest zlokalizowany w km 66+349, a w przewidywanym do realizacji wariancie nr 5 DK91 przecina rzekę Wartę ok. km 71+700–71+800. Biorąc pod uwagę, że projektowany przebieg DK91 w związku z budową obwodnic Srocka, Rozprzys, Kamieńska i Radomska, ulegnie wydłużeniu w stosunku do stanu obecnego, nie ma zatem sprzeczności pomiędzy dwiema ww. informacjami.

Odnosząc się do kwestii lokalizacji ekranów akustycznych wzdłuż przebiegu obwodnicy Radomska w wariancie nr 5, istotnie nie przewiduje się ich budowy na tym odcinku DK91, w związku z czym nie będą mogły również pełnić roli bariery dla migracji zwierząt. Nie oznacza to jednak, że taki przebieg drogi będzie miał znacząco negatywny wpływ na okoliczną faunę. Jak wskazano wcześniej w odpowiedzi na zarzuty Stowarzyszenia „Wolna Wypoczynkowa” (str. 56–57 niniejszej decyzji), najbardziej uczęszczany przez dzikie zwierzęta odcinek planowanej inwestycji znajduje się na południe od Radomska, w pobliżu doliny Warty. Z tego względu na odcinku stanowiącym obwodnicę Radomska nie przewiduje się wystąpienia efektu barierowego drogi i znaczącego wzrostu liczby kolizji pojazdów ze zwierzętami.

Odnosząc się do sprzeczności pomiędzy treścią załączników graficznych załączonych do raportu z 2018 r. a mapami załączonymi do uzupełnienia raportu z dnia 15 kwietnia 2021 r., GDOŚ przyznaje, że istotnie część spośród załączników graficznych przedłożonych przez inwestora na etapie postępowania drugoinstancyjnego okazała się nieprawidłowa. Dotyczy to m.in. przywołanego przez Romana Kędrę arkusza nr 22, którego treść mogłaby sugerować, że doszło do zmiany projektowanego przebiegu obwodnicy Radomska. Należy jednak podkreślić, że przebieg obwodnicy Radomska w ciągu DK91 nie uległ zmianie w stosunku do przebiegu, który został określony w treści decyzji RDOŚ w Łodzi z dnia 13 marca 2020 r. Prawidłowy przebieg DK91 wyznaczony został m.in. na mapach występowania chronionych gatunków zwierząt i siedlisk płazów (zał. nr 6 do uzupełnienia raportu z dnia 15 kwietnia 2021 r.) oraz na załącznikach graficznych przedkładanych na etapie I instancji. Projektowana obwodnica Radomska, w przyjętym do realizacji wariancie nr 5, będzie przebiegać po stronie zachodniej względem nieruchomości dz. ewid. nr 211 i 213, obręb 0043, gmina Miasto Radomsko.

Podczas przeprowadzanego przez RDOŚ w Łodzi udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie wydania decyzji z dnia 13 marca 2020 r. w wyznaczonym terminie 10 września 2019 r. – 30 września 2019 r. złożono uwagi i wnioski, w których:

1. zakwestionowano realizację przedmiotowego przedsięwzięcia w wariancie nr 5 wskazanym przez inwestora, ze względu na zbyt bliskie położenie względem terenów zabudowy mieszkaniowej, zajęcie terenów rekreacyjnych wykorzystywanych przez okolicznych mieszkańców oraz konieczność ochrony korytarzy migracyjnych, równocześnie wskazując, że wariant nr 8 jest w tym zakresie korzystniejszy – jak GDOŚ wskazał już w treści niniejszego rozstrzygnięcia, organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest związany wariantem wskazanym przez inwestora do realizacji we wniosku o wydanie tej decyzji i nie jest uprawniony do jego zmiany;
2. podniesiono kwestię obniżenia wartości nieruchomości w wyniku realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia – jak już również GDOŚ wskazał w treści niniejszego rozstrzygnięcia, przedmiotowa inwestycja będzie realizowana w oparciu o decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, o której mowa w ustawie z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych. Kwestie dotyczące naruszenia interesów właścicieli nieruchomości, które są przeznaczone pod realizację inwestycji drogowej (w tym dotyczące wywłaszczeń i odszkodowań), są regulowane przez przepisy powyższej ustawy, tym samym wykraczają poza przedmiot postępowania w sprawie określenia środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia. Ponadto zauważyć należy, że ocena wpływu przedsięwzięcia na nieruchomości jest elementem koniecznym w ocenie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, jednakże w tym zakresie nie bada się wpływu inwestycji na wartość tych dóbr materialnych (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 marca 2013 r. w sprawie C-420/11 oraz wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 25 lutego 2015 r., sygn. akt: II SA/Go 4/15). Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 11 października 2017 r., sygn. akt: II SA/Po 513/17, wprost wskazał: *Celem tego postępowania jest określenie środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację wnioskowanego przedsięwzięcia, a nie ocena, czy i jak działania inwestora wpłyną na wartość nieruchomości sąsiednich, tym bardziej, że decyzja środowiskowa nie przesądza jeszcze o lokalizacji takiej inwestycji*;
3. wskazano na konieczność zabezpieczenia za pomocą ekranów akustycznych nieruchomości położonych przy ul. Wymysłowskiej w Radomsku oraz uwzględnienia punktów pomiarowych natężenia hałasu: P285, P286 w analizie porealizacyjnej. RDOŚ w Łodzi przychylił się do tego wniosku i w punkcie I.5.5 zaskarżonej decyzji orzekł o konieczności prowadzenia pomiarów m.in. dla ww. punktów. Zgromadzony materiał dowodowy obecnie nie wskazuje na konieczność zastosowania ekranów akustycznych w celu ochrony przed hałasem nieruchomości należącej do Romana Kędry. Zagadnienie to będzie jednak podlegało weryfikacji także na etapie ponownej oceny oddziaływania na środowisko (punkty III.5 i III.6 zaskarżonej decyzji) oraz w ramach analizy porealizacyjnej (punkty I.5.1–I.5.5 zaskarżonej decyzji). W tym kontekście organ odwoławczy nie podziela również zastrzeżeń Stowarzyszenia

- „Wolna Wypoczynkowa” dotyczących zastosowania tzw. cichej nawierzchni w celu ograniczenia immisji akustycznej w otoczeniu. Należy bowiem zwrócić uwagę, że rozwiązanie to zostało zaproponowane w miejscach, gdzie nie było możliwe zastosowanie ekranów akustycznych ze względu na bardzo bliskie położenie budynków od krawędzi jezdni lub lokalizację zjazdów na posesje;
4. wskazano, że analizy przedstawione w raporcie są nierzetelne, co dotyczy w szczególności prognozy natężenia ruchu pojazdów i wynikającego z niej przewidywanego natężenia hałasu – w opinii GDOŚ materiał dowodowy przedłożony w przedmiotowej sprawie nie wskazuje na wadliwość modelowania przewidywanego natężenia ruchu pojazdów w ciągu obwodnicy Radomska. Należy bowiem zwrócić uwagę, że już obecnie, co zostało stwierdzone w trakcie Generalnego Pomiaru Ruchu 2015, natężenie ruchu pojazdów na odcinku DK 91 od skrzyżowania z DK42 w Radomsku do granicy miasta osiąga ok. 7900 pojazdów (str. 48 raportu). Prognozowane natężenie ruchu w 2030 roku na południe od centrum Radomska może wynieść natomiast ok. 9000 pojazdów/dobę, niezależnie od wybranego przebiegu obwodnicy (str. 51–58 raportu oraz str. 18–55 załącznika: *Prognoza ruchu dla DK91 odcinek A1 – Piotrków Trybunalski – Radomsko*). W przypadku budowy obwodnicy w wariantcie nr 5 przewidywane jest rozłożenie się natężenia ruchu na 2200 pojazdów/dobę dla odcinka projektowanej obwodnicy oraz 6800 pojazdów/dobę dla dotychczasowego przebiegu DK91, a w przypadku wariantu nr 8 prognozowane natężenie wyniosłoby odpowiednio 3100 pojazdów/dobę dla obwodnicy i 5900 pojazdów/dobę dla dotychczasowego przebiegu DK91. Różnice te mają związek z odmiennym sposobem powiązania obwodnicy w każdym z tych wariantów w stosunku do istniejącej sieci drogowej, a w szczególności do obecnego skrzyżowania DK91 z DW784 oraz przebiegu ulicy Piłsudskiego w Radomsku. Biorąc pod uwagę równoległy względem DK91 przebieg przebudowywanej obecnie autostrady A1, która będzie stanowić główny korytarz ruchu tranzytowego w centralnej części Polski, organ odwoławczy ocenia, że szacowane dla południowej części obwodnicy Radomska w wariantcie nr 5 dobowe natężenie ruchu na poziomie 2100–2200 pojazdów mogło zatem stanowić podstawę do prowadzenia dalszych analiz, w szczególności z zakresu hałasu i zanieczyszczeń powietrza;
  5. wskazano, że przedsięwzięcie wpłynie na ciek wodny Dopływ z Wymysłówka – organ odwoławczy stoi na stanowisku, że budowa obwodnicy Radomska w ciągu DK91 nie będzie prowadzić do nadmiernej ingerencji w stan tego cieku. Należy wyjaśnić, że projektowana obwodnica na odcinku od km 65+000 do km 65+900 przebiegać będzie równolegle, w odległości 50–150 m, od koryta Dopływu z Wymysłówka, a ok. km 66+050 przecinać będzie jeden z rowów melioracyjnych, łączących się z tym ciekiem. Inwentaryzacje, które zostały przeprowadzone na potrzeby omawianej inwestycji, nie potwierdzają jednak występowania w tym miejscu obszarów szczególnie cennych pod względem przyrodniczym, w tym również miejsc rozrodu płazów, ani liczego bytowania chronionych gatunków zwierząt. W bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowane są liczne budynki mieszkalne, a teren poddany jest antropopresji. Ponadto GDOŚ wskazuje, że Dopływ z Wymysłówka

(PLRW600017181556) stanowi jednolitą część wód powierzchniowych (JCWP), której stan jest obecnie dobry, a dotrzymanie celów środowiskowych pozostaje niezagrażone. W Planie gospodarowania wodami dorzecza Odry nie stwierdzono, aby budowa oraz użytkowanie ciągów komunikacyjnych mogły stanowić przedsięwzięcia tworzące ryzyko niedotrzymania celów środowiskowych określonych dla JCWP. W tej części dorzecza rzeki Warty główne czynniki antropopresji stanowią: górnictwo odkrywkowe węgla brunatnego oraz presja komunalna, które nie są bezpośrednio powiązane z planowaną rozbudową drogi krajowej nr 91. Oddziaływanie omawianej inwestycji na Dopływ z Wymysłówka może mieć zatem charakter pośredni, poprzez odprowadzanie zanieczyszczonych wód z powierzchni drogi. W decyzjach wydanych przez organy ochrony środowiska w niniejszej sprawie przewidziano liczne środki zapobiegawcze, które będą służyły zmniejszeniu ryzyka przenikania zanieczyszczeń do wód gruntowych w trakcie realizacji inwestycji. Należą do nich m.in.: prawidłowe lokalizowanie i zabezpieczenie zapleczy budowy (pkt I.2.5, I.2.11 i I.2.27 zaskarżonej decyzji), prowadzenie odwodnienia wykopów bez naruszenia stosunków wodnych (pkt. I.2.68, I.2.70 i I.2.73 zaskarżonej decyzji), zaprojektowanie systemu odwodnienia drogi (pkt I.3.11–I.3.15 zaskarżonej decyzji). Inwestor został również zobowiązany do prowadzenia konserwacji urządzeń odwodnienia drogi służących ochronie środowiska gruntowo-wodnego (pkt I.2.84 i I.2.85 zaskarżonej decyzji). Należy zatem ocenić, że zaproponowane środki zapobiegawcze, które będą stanowiły część infrastruktury technicznej DK91 po projektowanej rozbudowie, pozwolą na minimalizację ilości zanieczyszczeń trafiających do środowiska gruntowo-wodnego w związku z eksploatacją drogi;

6. wskazano, że w raporcie nieprawidłowo określono liczbę budynków do wyburzenia – GDOŚ podziela zastrzeżenia w tej kwestii. Na podstawie załączników graficznych przedłożonych wraz z uzupełnieniem do raportu z dnia 31 lipca 2019 r. ustalono, że rzeczywiste ilości budynków przeznaczonych do wyburzenia nie pokrywają się z informacjami w tym przedmiocie, podanymi na str. 508 raportu. W związku z powyższym organ odwoławczy zwrócił się do inwestora w celu wyjaśnienia tych nieścisłości. Wnioskodawca przyznał, że w rzeczywistości przewidywane jest wyburzenie 30 budynków w wariantcie nr 5 i 37 budynków w wariantcie nr 8.

Pozostałe uwagi i wnioski, w tym dotyczące konsultacji społecznych, wykraczają poza przedmiot postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Instytucja „konsultacji społecznych” nie została przewidziana w przepisach ustawy ooś (por. wyrok NSA z dnia 16 lutego 2021 r., sygn. akt: III OSK 3126/21), tym samym przebieg konsultacji społecznych przeprowadzanych przez inwestora pozostaje bez wpływu na wynik przedmiotowego postępowania.

Konkludując, GDOŚ na podstawie analizy zgromadzonego materiału dowodowego rozpatrzył sprawę w pełnym zakresie co do okoliczności faktycznych i prawnych. Mając na uwadze argumenty przedstawione w powyższym uzasadnieniu, po zbadaniu poprawności postępowania przeprowadzonego przez organ I instancji GDOŚ stwierdził, że decyzja RDOŚ w Łodzi z dnia

13 marca 2020 r. w części sentencji, a także w punktach: I.2.1–I.2.22, I.2.24, I.2.26–I.2.41, I.2.43–I.2.58, I.2.63–I.2.67, I.2.69, I.2.71–I.2.72, I.2.74–I.2.76, I.2.79–I.2.80, I.2.83, I.2.86–I.2.88, I.3.1–I.3.3, I.3.16–I.3.20, I.3.23, I.3.39, I.4, I.5 oraz III została wydana z naruszeniem przepisów prawa uzasadniającym jej uchylenie. W pozostałej części zaskarżona decyzja jest prawidłowa.

Wobec powyższego, orzeczono jak w sentencji.

Pouczenie

- niniejsza decyzja jest ostateczna w administracyjnym toku instancji. Na decyzję, zgodnie z art. 50 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2325, ze zm.), dalej Ppsa, służy skarga wnoszona na piśmie do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, za pośrednictwem GDOŚ, w terminie 30 dni od dnia otrzymania decyzji;
- wnoszący skargę na niniejszą decyzję, zgodnie z art. 230 Ppsa w związku z § 2 ust. 3 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie wysokości oraz szczegółowych zasad pobierania wpisu w postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2021 r. poz. 535), obowiązany jest do uiszczenia wpisu od skargi w kwocie 200 zł. Skarżący, co wynika z art. 239 Ppsa, może być zwolniony z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych;
- wnoszącemu skargę, zgodnie z art. 243 Ppsa, może być przyznane, na jego wniosek, prawo pomocy. Wniosek ten wolny jest od opłat sądowych.

z upoważnienia
Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
Zastępcę Generalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska
Marek Kąs

Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM

MARCIN KOŁODYŃSKI
Naczelnik Wydziału
Departament Ocen Oddziaływania na Środowisko
/podpis elektroniczny/

Otrzymują:

1. Marcin Ganiec – pełnomocnik Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad, ul. Irysowa 2, 91-857 Łódź;
2. Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad, ul. Wronia 53, 00-874 Warszawa;
3. Karol Mazur – przedstawiciel Stowarzyszenia „Wolna Wypoczynkowa”, ul. Wypoczynkowa 22, 97-500 Radomsko;
4. Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot – ePUAP;
5. pozostałe strony postępowania na podstawie art. 49 Kpa w związku z art. 16 ustawy z 2017 r. o zmianie Kpa oraz art. 74 ust. 3 ustawy ooś w związku z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1936) i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. zmieniającej ustawę ooś.

Do wiadomości:

1. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi
2. Dyrektor Oddziału Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Łodzi
3. Burmistrz Miasta Tuszyna
4. Wójt Gminy Moszczenica
5. Wójt Gminy Grabica
6. Wójt Gminy Rozprza
7. Wójt Gminy Gorzkowice
8. Burmistrz Kamieńska
9. Wójt Gminy Gomunice
10. Wójt Gminy Dobryczyce
11. Wójt Gminy Kodrąb
12. Prezydent Miasta Radomsko
13. Wójt Gminy Radomsko
14. Wójt Gminy Gidle
15. Wójt Gminy Kruszyna

